

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Na hraně – fenomén tetování v sociálním prostředí s možnými
edukačními implikacemi

On the Edge – Phenomenon of Tattoo as a Social Issue and Its Possible
Educational Implikations

Zuzana Kůtová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Fulková, Ph. D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Speciální pedagogika se zaměřením na vzdělávání – Výtvarná
výchova se zaměřením na vzdělávání

UNIVERZITA KARLOVA

Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Zuzana Kůtová**

Studijní program: **Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Speciální pedagogika se zaměřením na vzdělávání — Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání**

Děkan fakulty Vám podle zákona č. 111/1998 Sb. určuje tuto bakalářskou práci:

Téma práce: **Na hraně – fenomén tetování v sociálním prostředí s možnými edukačními implikacemi**

Jazyk práce: **čeština**

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce „Na hraně“ se zabývá problematikou tetování, jakožto fenoménu dnešní doby a možností přesahů jeho reflexe a inspirace do oblasti vzdělávání. V teoretické části prozkoumejte historii a funkci tetování v různých částech světa. Dále se zabývejte tetováním v moderní společnosti, současnými trendy a riziky spojenými s tvorbou tetování. Analyzujte příčiny, vlivy a motivace jeho vzniku, zabývejte se postoji jednotlivců i společnosti k této tělesné modifikaci.

K získání základních informací použijte formu dotazníků, určených vybraným skupinám respondentů, který bude směřovat k zájmu, osobní motivaci, názorům, vlivu tetování na soukromý a pracovní život, atd. Z jiné pozice pak může být zjišťován názor na tetovanou část populace, na tetování obecně a důvody odmítání. Dotazníky vyselektují zajímavé respondenty, s nimiž pak budou veděby strukturované rozhovory, určené k hlubší kvalitativní analýze.

Cílem je zjistit názory a postoje u vybrané malé sociální skupiny, resp. u skupiny, zpracované do několika kazuistik, abychom mohli uvažovat o možnostech uplatnění tohoto rozšířeného jevu ve výuce výtvarné výchovy. Další oblastí je analýza děl současného výtvarného umění, které se tetováním a jeho projevy zabývá a transformuje je do nových celků významů.

Seznam odborné literatury:

FIKSA, Radek Tetování 2. vydání (Bodyart Press s.r.o., 2011)
BROŽ, Vladimír Kmeny (BiggBoss, Yinachi, 2011)
WATKINS, Jack Tetování (Brána, 2011)
RYCHLÍK, Martin Dějiny tetování (Mladá fronta, 2014)
HEMINGSON, Vince Tetování (Slovart, 210)
Hendl, Jan: Základy kvalitativního výzkumu. Praha: Portál, 2005
Švaříček, Šed'ová: Základy pedagogického výzkumu.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Fulková Marie, Ph.D.**

Oponenti:

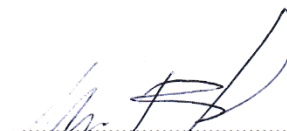
Konzultanti:

Datum zadání bakalářské práce: 25.6.2018

Termín odevzdání bakalářské práce: dle harmonogramu příslušného akademického roku

Student

Vedoucí katedry

V Praze dne 25.6.2018

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Na hraně – fenomén tetování v sociálním prostředí s možnými edukačními implikacemi potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7.12.2020

Na tomto místě bych chtěla poděkovat všem, kteří mi pomáhali při vzniku této bakalářské práce. Především bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Marii Fulkové, Ph. D., za odborné vedení a trpělivost, cenné rady a připomínky k mé práci a zejména pak za čas, který mi věnovala během konzultací.

ABSTRAKT

Bakalářská práce „Na hraně“ se zabývá problematikou tetování, jakožto fenoménu dnešní doby. Teoretická část pojednává o historii a funkci tetování v různých částech světa. Zabývá se tetováním v moderní společnosti, současnými trendy a riziky spojenými s tvorbou tetování. Analyzuje obecné příčiny, vlivy a motivace vzniku, zabývá se postoji společnosti k této tělesné modifikaci.

Praktická část je zpracována formou dotazníků, pro tetovanou i netetovanou populaci. Táže se lidí s tetováním na motivaci, tetování samotné i míru závislosti. Je zjišťován vliv tetování na jejich soukromý a pracovní život. Z opačného pohledu je pak zjišťován názor na tetovanou část populace, na tetování obecně a proč si oni sami tetování nepořídili. Cílem je zjistit míru ztotožnění se společností s tímto jevem.

KLÍČOVÁ SLOVA

tetování, společnost, motivace, postoje, hodnoty, trendy, edukační možnosti

ABSTRACT

The bachelor's thesis „On the Edge“ deals with the issue of the tattoo, as a phenomenon of today. The theoretical part describes the history and function of tattooing in different parts of the world. It also covers tattooing in modern society, current trends, and risks associated with the application of tattoos. It analyzes the general causes, influences, and motivation, and it also deals with the attitude of society towards this body modification.

The practical part is represented by a set of questionnaires, for tattooed and non-tattooed part of the population. The questionnaire asks people with tattoos about motivation, the tattoo itself, and whether they have developed an addiction to get a tattoo. Furthermore, the questionnaire is trying to find out what is the impact of tattoos on private and professional life. From the opposite point of view, how is the tattooed part of the population viewed by the rest of the world, what is their opinion on tattoos in general, and why did not they purchase tattoos themselves? The aim is to determine the degree of identification of society with this phenomenon.

KEYWORDS

Tattoo, Society, Motivation, Attitude, Values, Trends, Educational possibilities

Obsah

Úvod	11
Teoretická část.....	13
1 Tělesné modifikace a zdobení těla.....	13
1.1 Nejčastější formy modifikace a zdobení.....	14
1.1.1 Tetování.....	14
1.1.2 Skarifikace.....	15
1.1.3 Piercing.....	16
1.2 Méně obvyklé modifikace.....	19
1.2.1 Ear-pointing.....	19
1.2.2 Split jazyka	19
1.2.3 Amputace.....	21
1.2.4 Implantáty.....	21
2 Hlavní symbolika a funkce tetování	23
2.1 Funkce estetická, dekorativní a erotická.....	23
2.2 Funkce rituální	24
2.3 Funkce magicko-náboženská.....	25
2.4 Funkce léčebně-preventivní.....	25
2.5 Funkce komunikačně-identifikační.....	26
2.6 Funkce sociálně-skupinová.....	27
2.7 Funkce statutárně-hierarchická	28
2.8 Funkce individualizační	29
3 Historie tetování	31
3.1 Doklady nejstarších tetování.....	31
3.1.1 Ötzi – Muž z ledu	31

3.1.2	Amunet – egyptská kněžka.....	32
3.1.3	Gebeleinské mumie	33
3.2	Tetování z historicko-geografického hlediska	33
3.2.1	Oceánie	33
3.2.2	Evropa.....	41
3.2.3	Afrika.....	43
3.2.4	Amerika	43
3.2.5	Asie	44
3.2.6	Arktické oblasti	48
3.3	Renesance tetování	48
3.3.1	První renesance.....	48
3.3.2	Tetování v nacistickém Německu.....	50
3.3.3	Druhá renesance	52
3.4	Historie tetování v České republice	54
4	Motivace jedince a význam tělesných modifikací.....	56
4.1	Osobnost, sebepojetí a identita	56
4.1.1	Osobnost	56
4.1.2	Sebpoejetí	56
4.2	Motivace k tetování a význam tetování	58
5	Tetování v dnešní době.....	61
5.1	Vynález tetovacího strojku	61
5.2	Hand poke	61
5.3	Tetování a firemní kultura	62
5.4	Založení a provoz tetovacího salonu v ČR	63
5.4.1	Právní legislativa a hygienické standardy	63

5.5	Proces tetování	65
5.5.1	Minimální věková hranice	65
5.5.2	Výběr motivu	65
5.5.3	Výběr studia a tatéra	66
5.5.4	Konzultace	67
5.5.5	Záloha	67
5.5.6	Návrh	68
5.5.7	Průběh aplikace tetování	68
5.5.8	Cena	68
6	Současné trendy ve světě tetování	69
6.1	Dočasné tetování	69
6.2	UV Tetování	70
6.3	Tattoo conventions	70
7	Zdravotní rizika spojená s tetováním	72
7.1	Infekce a přenos chorob	72
7.2	Alergické reakce na inkoust	73
8	Možnosti odstranění tetování	74
	Didaktická část	75
1	Maorské moko	75
	Praktická část	78
1	Cíle a charakteristika výzkumu	78
2	Výzkumný problém, výzkumné cíle a výzkumné otázky	78
3	Metoda a technika sběru dat	79
4	Výzkumný soubor	80
5	Proces sběru dat	80

6	Interpretace zjištěných dat	81
6.1	Sekce 1	81
6.2	Sekce 2	86
6.2.1	Sekce 2a	86
6.2.2	Sekce 2b	107
6.3	Sekce 3	118
6.4	Shrnutí výzkumu	126
	Závěr	131
	Seznam použitých informačních zdrojů	133
	Seznam příloh	140

Úvod

Téma své bakalářské práce jsem zvolila z důvodů osobního zájmu o tuto oblast. Zajímám se o problematiku i historii tetování, vnímám tetování jako umění a jednu z mnoha forem seberealizace nejen v oboru výtvarné výchovy. S tématem mám osobní zkušenosti ze strany tetovaného i tatéra.

Tetování je jednou z mnoha možností tělesné modifikace. Do této kategorie kromě tetování zařazujeme piercing, skarifikaci, implantáty nebo split jazyka. V případě tetování se jedná o kresbu přímo na kůži, kdy se pomocí jehly aplikuje pod kůži barvivo, které po zahojení zůstává viditelné.

Tetování má kořeny v dávné historii, nejedná se o záležitost moderní společnosti. Význam i způsob tetování se ovšem napříč různými kulturami velmi lišil. V Egyptě, Číně, Indii, Arábii, ve starém Řecku a Římě a také na některých ostrovech v Tichomoří se tetování používalo k ostrakizaci otroků. V Rusku a Japonsku ho využívali členové zločineckých organizací, aby se poznali a v Německu bylo tetování používáno k označování vězňů koncentračních táborů. V oblasti Nového Zélandu a Filipín lidé tetování využívali jako označení příslušnosti ke kmeni či náboženství, Indiáni tak označovali své schopnosti a sílu.

Historii tetování věnuji první části mé bakalářské práce – v teoretické části, popisují nejdůležitější kmeny a národy, které se v oblasti tetování nejvíce prosazovaly a pro zbytek světa se tak staly inspirací. Také shrnuji jejich filozofii, motivaci, způsob a funkci tetování. Je známo, že v minulosti tato forma zdobení těla byla křesťanským světem zavrhována a zakazována. O znovu rozšíření do celého světa se postarali především námořníci v 18. století, kteří tento způsob zdobení přiváželi z nově objevených oblastí.

S tetováním se dnes setkáváme na celém světě a zdaleka nejen mezi adolescenty, kteří by tetování brali jako výkřik poslední módy. Ačkoli nemůžeme popřít, že přesně tím se v dnešním světě tetování stalo. Žádná jiná z možností tělesné modifikace není dnes tak oblíbená ani rozšířená. Tetování se konečně zbavilo nálepky tabu, ovšem stále je společností vnímáno velmi rozporuplně. Časté jsou stále i negativní ohlasy, a to především mezi staršími generacemi, které mají tetování spojené se světem kriminálníků a pobytem ve vězení.

Dále se v teoretické části věnuji motivaci jedince pro tetování, technikám tetování v moderním světě i postupu při založení tetovacího salonu. Tetování je trvalou modifikací těla a její aplikace se neobejde bez rizika. Těmto rizikovým faktorům a možným zdravotním komplikacím věnuji v závěru teoretické části společně s možnostmi odstranění tetování.

V didaktické části navrhuji možnost aplikace tématu do školního prostředí.

Cílem výzkumné části bakalářské práce bude zjistit, jakou měrou je naše společnost s tímto tématem ztotožněná. Dále bych chtěla potvrdit myšlenku, že tetování je sice v současné moderní době fenoménem, ale společnost v České republice se k jejímu přijetí staví opatrně a jedinci s tetováním stále narážejí na překážky v podobě negativního přijetí této modifikace. Také bych se chtěla zaměřit na motivaci jedinců pořídit si tetování, zkušenosti tetovaných s reakcemi okolí v soukromém i pracovním životě.

Teoretická část

1 Tělesné modifikace a zdobení těla

Dříve, než se pustíme do podrobnějšího popisu jednotlivých tělesných modifikací, je potřeba definovat, co vlastně tělesné modifikace jsou. Pojem pochází z anglického *body modifications* a lze je chápat jako změny vlastního těla, které jsou podstupované dobrovolně. (Hicinbotham, a další, 2006)

Názor společnosti na tělesné modifikace v dnešní době nelze sjednotit, protože jak se říká, sto lidí, sto chutí. Ovlivnit názor člověka na toto téma může kultura, sociální vrstva, náboženství a mnoho dalších faktorů. V některých kulturách jsou tělesné modifikace úplně zakázané či je na ně pohlíženo jako na důvod vyloučení ze společnosti. Na druhou stranu existují modifikace, na něž se v určitých oblastech a kulturách nahlíží jako na běžnou a normální věc. Například v Evropě piercing uší neboli náušnice.

Méně obvyklé modifikace (například split jazyka nebo skarifikace) vyvolávají v lidech silnější reakce a vyhranění názorů. Určitá část populace je považuje za extrémní či dokonce odpudivé, na lidi, kteří tyto neobvyklé modifikace vlastní, mají jasně negativní názor a nejsou ochotni je přijímat jako součást běžné populace. Na druhou stranu se najdou i lidé, kteří neobvyklé modifikace považují za umění či jistou formu sebevyjádření. Třetí skupinu pak tvoří lidé, kteří je buď tolerují anebo vůči nim nemají vyhraněný konkrétní názor.

Přestože je dnes postoj k tělesným modifikacím tolerantnější než kdy dříve (především tetování v posledních letech prošlo rozsáhlým procesem obecného přijetí), jedinec, který se pro tělesnou modifikaci rozhodne, musí počítat s tím, že se setká s mnohými reakcemi, nepříjemnými poznámkami a otázkami okolí, či dokonce vyloučením z určitých společenských okruhů. Každý by si měl proto dobře rozmyslet, zda mu za to kýžená tělesná modifikace stojí a neměl by si jí pořizovat v náhlém impulzu, kterého by později mohl litovat. Většinu běžných tělesných modifikací je sice dnes možné odstranit, ovšem nebývá to bezbolestné a po odstranění mohou zůstat permanentní stopy (např.: neúplně zarostlá dírka po piercingu či jizva po odstranění tetování).

Je důležité vědět, že v různých skupinách, kulturách či společnostech existují různé zvyklosti a různá pravidla pro to, co je a není obvyklé a přijatelné – při cestování je proto

vždy třeba tato pravidla a zvyklosti navštívené kultury respektovat. Rozhodně lze ale říci, že v drtivé většině světa mají dnes veškeré modifikace funkci pouze estetickou a postupně úplně ztrácí funkci rituální či léčebně-preventivní.

1.1 Nejčastější formy modifikace a zdobení

V moderní společnosti se tělesné modifikace staly běžnou záležitostí našich životů. Mnohdy si to ani neuvědomujeme. Mezi tělesné modifikace řadíme celou řadu obyčejných záležitostí. Často se jedná o zkrášlovací procedury, které podstupují z větší části ženy. Úprava nehtů a vlasů, make-up, plastické operace, permanentní make-up, botox či prodlužování řas. Velké oblíbenosti se dnes těší tetování henou a semi-permanentní make-up (např.: microblading – dokreslení jednotlivých chloupků obočí speciálním perem, které kůži nařízne v požadovaném tvaru a zároveň ranku napustí barevným inkoustem). Těmto tělesným modifikacím, které vznikly v moderní společnosti díky stále větším požadavkům na ženskou krásu, se ve své práci ale nevěnuji.

1.1.1 Tetování

Dnešní pojem tetování vychází z původních pojmenování nejrůznějších kmenů. Tahitěané používali výraz *tatau* znamenající označovat. Malajci zase slovo *tatu*, které v překladu znamená rána. Samojské *tautau* znamená kresba. Za rozšíření pojmenování do celého světa můžeme poděkovat kapitánu Jamesi Cookovi, který v 18. století podnikal četné plavby do všech koutů světa.

V němčině vzniklo slovo *Tätowierung*, Francouzi začali používat *tatouage*. V angličtině byl původně rozšířený výraz *tattoo*, který se později přetransformoval v dnes používané *tattoo*. V italštině se setkáváme se slovem *tatuaggio*, Finové používají slovo *tatuointi*, Maďarové *tetoválás*. Názvy jsou v mnoha zemích podobné. V některých zemích si ale uchovávají názvy vlastní, vycházející z jejich tradic. Například v Japonsku se setkáváme s pojmy *irezumi*, *horimono* a *šisei*, nebo v Grónsku: *kakiorneq* (Rychlík, 2014)

Tetování či kožní pigmentace je jednou z forem zdobení lidského těla. Při této metodě dochází k aplikaci speciálního barviva do vrchní vrstvy kůže. Odborně se tento postup nazývá mikro-pigmentová implikace. V moderní společnosti se k aplikaci pigmentu do kůže využívají duté jehly a elektrické strojky. V posledních letech se mezi tatéry a jejich

klientelou rozmáhá trend tradičnějších způsobů tetování. Podrobněji se budeme modifikací tetování zabývat v následujících kapitolách.

Ottův slovník naučný definuje v roce 1906 tetování jako „Zvyk rozšířený téměř u všech národů, který záleží v tom, že kůže lidská ozdobuje se výkresy rázu ornamentálního neb symbolického způsobu tímto: ostrým nástrojem provádějí se do kůže zářezy nebo body, jež spojují se ve výkres, který pak natře se barvou, pokud možno trvalou.“ (Otto, 1906)

1.1.2 Skarifikace

Původ slova je odvozen z anglického *scar*, což v překladu znamená jizva. Také se lze setkat s termínem *moko*, který pochází od Maorů. Jedná se o jednu z nejstarších tělesných modifikací vůbec. V některé literatuře je skarifikace zařazována do kategorie tetování jako tzv. jizvové tetování. Skarifikace vznikala u národů tmavší pleti, protože klasické tetování na tmavší kůži bylo nezřetelné.

Toto záměrné jizvení se vytváří pomocí vyřezávání skalpelem nebo vypalování tepelnou i chemickou cestou. Skarifikace je jednou z nejbolestivějších tělesných modifikací. Domorodci (preliterární a kmenové společnosti) využívali skarifikaci jako zkoušku dospělosti. Pouze pokud mladý chlapec vydržel bolestivost zákroku, mohl se stát mužem. Je ovšem nutné podotknout, že dříve se ke skarifikaci užívaly primitivní nástroje a bolestivost zákroku byla mnohonásobně vyšší než dnes. Nástroje se vyráběly z kamenů, kostí či žraločích zubů. Materiál po opracování připomínal malé dlátko s ostrými hranami.

Pro některé kmeny, například ve vnitrozemí Austrálie a v Africe, byla skarifikace součástí nejrůznějších důležitých obřadů, rituálů a iniciací. (Blatová, 1995) Jednalo se spíše o mužskou záležitost, ovšem v menší míře skarifikaci podstupovaly i ženy. Snaha o generalizaci by byla marná, každý kmen měl pro různé významy vlastní druh jizvení, které se časem proměňovalo. Navíc se jednalo o poměrně individuální záležitost. Stejně jako tetování jinde, jizvy vyprávěly příběh života každého jedince.

Skarifikaci lze rozdělit do několika kategorií, podle způsobu vzniku jizev.

Pojem *cutting* pochází z anglického *cut*, které v překladu znamená řezat. Název nám prozrazuje, jakou metodou jsou jizvy tvořeny. Jedná se o vyřezávání požadovaných kousků tkáně skalpelem. Tento způsob umožňuje vytvářet jemnější a detailnější obrazce. (Robley,

2008) Domorodé kmeny do ran pak vtíraly popel, prach nebo směs bylin, aby byla jizva náležitě plastická. Použitá směs zajišťovala i zbarvení jizev. V dnešní době se můžeme setkat i s metodou, při které se čerstvé jizvy polévají chemickou látkou (tou může být například formaldehyd) a dochází tak k rozšíření jizev. (Fiksa, 2011)

Skarifikace lze dosáhnout i pomocí rotační brusky. Princip spočívá v tom, že dochází ke zbrušování vrchní vrstvy kůže. Výhodou této metody je malá plasticita jizev a možnost perfektních linií, nevýhodou je značná bolestivost, náročnost na výrobu, velká krvácivost a větší riziko zánětu a následné infekce.

Branding označuje tepelnou nebo chemickou tvorbu jizev. Pojmenování pochází také z angličtiny, konkrétně ze slova *brand*, které znamená cejchovat či vypalovat. V minulosti se tímto způsobem označoval dobytek či docházelo k cejchování jedinců určitým způsobem vyloučených ze společnosti – např.: zlodějů či zrádců. Jizvy tepelnou cestou se tvoří pomocí nažhaveného kovového předmětu, který již má požadovaný tvar. Pomocí chemikálií se jedná buď o dráždění již vzniklých jizev, nebo leptáním neporušené tkáně. Nevýhoda *brandingu* je, že jizvy nejsou stálé, ale mohou se v průběhu hojení měnit.

1.1.3 Piercing

Stejně jako u dvou předchozích se nejedná o novodobou záležitost, nýbrž o tělesnou modifikaci, která je známá už celá tisíciletí. Slovo *piercing* je odvozeno z anglického *pierce* neboli propíchnout či prorazit. Piercing lze popsat jako propíchnutí, případně proříznutí části těla a následné vložení šperku do vzniklého otvoru.

Piercing má dlouhou historii, ačkoli by se mohlo zdát, že se jedná o relativně novodobý výmysl punkové subkultury. I tato tělesná modifikace má kořeny v různých částech světa a v různých kulturách.

K propíchování nejčastěji dochází v oblastech obličeje jako jsou uši, jazyk, obočí, nos, dále pak pupík, bradavky či genitálie. To jsou klasické všeobecně oblíbené druhy piercingu, ačkoli poslední dva jmenované jsou považovány za extrémnější. (Marenzi, 2004)

Zvláštní roli zastává piercing uší zvaný *lobe*. Propíchování ženských ušních lalůček je v dnešní společnosti běžným, velmi častým a všeobecně dobře přijímaným způsobem zdobení lidského těla. Společnost tento druh piercingu (kvůli častému a běžnému výskytu)

ani jako tělesnou modifikaci nevnímá. Berou ho spíše jako módní doplněk. K propichování často dochází i u holčiček velmi nízkého věku.

V dnešní době je velmi oblíbené následné roztahování vpichu. Jedná se o tzv. tunely a plugy, dohromady tvoří specifickou skupinu piercingů – flesh piercing. Obě metody fungují tak, že se postupným zvětšováním průměru vkládaného šperku dosáhne požadované velikosti dírky v uchu (či jinde). Před vložením šperku o větším průměru je nutné, aby byla původní dírka zahojená. Postupné roztahování je zásadní a vyžaduje určitou míru trpělivosti, pokud by se totiž dotyčný snažil do dírky strčit rovnou šperk většího průměru, mohlo by dojít k velkému poškození, a dokonce roztržení tkáně. Zatímco tunel, jak název napovídá, tvoří díru skrze tkáň, která je ohraničená šperkem, plugy jsou spíše jakýmsi špuntem – šperk není dutý, ale vyplněný. Nejčastěji dochází k aplikaci tunelů a plugů právě do ušních lalůčku, oblíbené jsou ale i tváře či oblast pod spodním rtem. Flesh tunely se mnohem hůře odstraňují – dírka v tkáni s průměrem větším než 8 mm ztrácí schopnost se samovolně stáhnout do původního stavu. Vzniklou díru je pak třeba zašít či jinak opravit pomocí plastické operace. (Hudson, 2009)

Zůstaneme-li ještě u oblíbeného propichování uší, nutno podotknout, že zdaleka nedochází k propichování pouze ušního boltce, ale různých míst ucha. Oblíbený je tzv. *helix* neboli propíchnutí ucha kdekoli po horním obvodu ušního boltce, dále je časté propíchnutí výběžku, který chrání vstup do zvukovodu – takový piercing se nazývá *tragus*. Propíchnout se dá v podstatě jakákoli část ucha, záleží na osobní preferenci, zda má dotyčný na vybraném místě dostatek tkáně k propíchnutí a pak samozřejmě na schopnosti těla šperk přijmout a na hojivosti tkáně.

Piercing nosu nenabízí tolik možností jako piercingy ucha, ale také se těší velké oblibě. Nejčastěji dochází k propíchnutí ze strany nosu – často můžeme vidět šperk ve tvaru kroužku či malého kamínku. Takový piercing se nazývá *nostril*. V posledních letech zažil velký rozmach piercing nosní přepážky tzv. *septum*. Dochází při něm k propíchnutí oblasti pod chrupavkou, která odděluje pravou a levou nosní díрку. Oblíbené šperky v tomto místě jsou kroužky a podkovy. Nejméně častý je tzv. *bridge*, který se aplikuje do kůže na kořeni nosu (v úrovni očí). Aplikace tohoto šperku je omezena dostatečným množstvím kůže.

Obvykle se propichuje kůže horizontálně a jako šperk se volí činka – vidět jsou pak dvě kuličky, každá z jedné strany nosu. (Angel, 2011)

Speciální kategorií jsou **mikrodermální piercingy** (též podkožní mikroimplantáty), které jsou v oblasti tělesných modifikací relativně novou záležitostí a přinášejí mnoho nových možností. Mikrodermály se totiž dají umístit téměř na jakékoli místo na těle, často se umisťují v páru. (Fiksa, 2011)

Tento způsob zdobení lidského těla přišel po surface piercingu, který se dnes již téměř nepoužívá. Navenek vypadá surface piercing stejně, také se aplikuje do míst, kde je kůže plochá a málo namáhaná (hrudník, oblast břicha). Vzdálenost kuliček se rovná vzdálenosti propichu kanylou, celá vzdálenost je ale propojená šperkem ve tvaru U, zatímco mikrodermály se umisťují samostatně. U surface piercingu proto hrozí vysoká pravděpodobnost, že dojde k odmítnutí tělem a k následnému vyloučení šperku ven, tzv. vyrůstání. K tomu může docházet i po několikaměsíčním hojení. Proto je dnes místo surface piercingu používán mikrodermální piercing – pouhým pohledem je od sebe nerozeznáte, mikrodermální piercing se ale mnohem lépe hojí. (Inkdividual)

Obecně je mikrodermální druh piercingu oblíbenější u žen než u mužů, oblíbená místa jsou tváře (tzv. *cheeky*), klíční kosti, dekolt či oblast pánve a slabin. Při jeho aplikaci je však nutné myslet na praktičnost umístění. Například není příliš vhodné ho umístit na vnitřní stranu stehen, kvůli častému tření, či do míst, která jsou náchylná k ohybu. (Červinková)

Zatímco klasický piercing i surface piercing znamená propíchnutí skrz a následné zavedení šperku do otvoru, který na druhé straně musí zase vyjít ven, mikrodermální piercing se aplikuje jinak. Používá se k tomu speciální nástroj, tzv. *puncher*, což je vlastně kruhový skalpel, kterým se vyřízne v kůži malý kruhový otvor. (Hudson, 2009) Do vzniklého otvoru se pak vkládá šperk ve tvaru L, přičemž jeho delší strana je jako kotva uložena pod kůží a na kratší stranu se závitem, která nevyčnívá, ale je viditelná, se šroubuje ozdobné zakončení, nejčastěji kamínek či kulička. Nevýhodou mikrodermálního piercingu je, že ho lze odstranit pouze ve studiu, nelze si ho vyndat doma tak, jako například obyčejný piercing pupíku. (Inkdividual)

Na rozdíl od tetování, piercingu se lze zbavit mnohem snadněji. V případě potřeby lze šperk vyndat a otvor po něm může časem úspěšně zarůst. (Stirn, 2003) Dnes sice existují i různé možnosti, jak se zbavit nechtěného tetování, proces odstraňování je ale výrazně delší, bolestivější a finančně nákladnější.

1.2 Méně obvyklé modifikace

1.2.1 Ear-pointing

Českým ekvivalentem pro toto spojení jsou tzv. elfí uši. Pojmenování je odvozené od podobnosti s ušima pohádkových elfů. Pomocí chirurgického zákroku se horní část ušní chrupavky tvaruje do špičatého tvaru. V praxi probíhá zákrok tak, že se ze špičky ucha vyřízne malý klínovitý kousek tkáně a následně se oba vzniklé okraje sešijí dohromady. Tento postup vymyslel Steve Haworth – tvůrce a inovátor nejrůznějších tělesných modifikací z Arizony.

Tento zákrok je nezvratný. Navíc je velice náročný a práce musí být precizní, aby se předešlo případným nechtěným deformacím ucha. Doba hojení je minimálně jeden měsíc. V České republice si můžete tuto modifikaci pořídit pouze v pražském studiu Hell. Elfí uši si lze pořídit až od jednadvaceti let a zákroku předchází důsledná osobní konzultace, během níž se klient dozví, co ho čeká, ale zároveň se ověřuje, zda má člověk své rozhodnutí opravdu promyšlené a je si jím jistý. Jedním z cílů těchto konzultací je odfiltrovat jedince, kteří si pro modifikaci přišli v záchvatu nadšení a mohli by tělesné úpravy v budoucnu litovat. (Hell)

1.2.2 Split jazyka

Split jazyka je modifikace, se kterou se také setkáte relativně výjimečně, ale z méně obvyklých modifikací je nejčastější. Jedná se o náročný zákrok, který spočívá v rozdělení jazyka na dvě poloviny. Výsledkem je jazyk, který se podobá plazímu – proto se také v češtině pro tuto modifikaci používá název hadí jazyk. Existuje několik možností, jak ke dvojitému jazyku přijít.

Prvním způsobem je rozříznutí jazyka. Řez se provádí od špičky jazyka směrem dolů ke kořeni jazyka. Délka řezu se odvíjí od délky jazyk každého jedince, je tedy velmi individuální. Tímto způsobem vám modifikaci provedou i v pražském Hellu. Podmínkou

pro absolvování zákroku je věk 21 let a osobní konzultace, během které se vysvětlí rizika, péče a zjistí se, zda má dotyčný své rozhodnutí pořádně rozmyšlené. (Hell)

Procedura rozříznutí trvá několik desítek minut, úplné hojení pak zhruba měsíc až dva. Pokud je řez provedený nesprávně, může dojít k trvalému poškození nervů či svalů, je to tedy zákrok, který by měl provádět pouze profesionál.

Řez se vede prostředkem jazyka v oblasti mezijazykového septa. Provádí se nejčastěji nahřátým skalpelem, aby se zamezilo masivnímu krvácení. Aby se zabránilo opětovnému srůstání jazyka, je potřeba ošetřit rozříznuté poloviny jazyka – buď zatavit kauterem nebo ránu zašít. Zašití rány má nejlepší výsledky, co se rychlosti hojení i výsledného vzhledu a tvaru jazyka týče. Sešívání je ale také nejnáročnější metodou. Kauterizace je rychlejší, snadnější, ale může dojít k lehkým deformacím jazyka či nevzhlednému zahojení rány.

Nejnáročnější je první týden hojení. Prvních 7 dní lze přijímat pouze tekutou stravu a je potřeba klidný režim, ideálně na lůžku. Může dojít k velkému otoku jazyka a přechodně se mohou objevit potíže s řečí a artikulací.

Pokud se chce jedinec z jakéhokoli důvodu vyhnout řezání jazyka, existuje druhý, relativně často používaný způsob rozdělení jazyka. Je k němu ale potřeba mít již zahojený piercing jazyka. Tato technika je oblíbená mezi amatéry, kteří chtějí splitu jazyka dosáhnout svépomocí. Princip spočívá v tom, že se nejprve roztáhne zhojená díрка po piercingu jazyka. Je nutné, aby k roztahování docházelo postupně, jinak by mohlo dojít k natrhnutí jazyka. Poté, co je díрка po piercingu roztažená cca na 1 cm, uváže se mezi špičku jazyka a díрку nit, která je postupně utahována, až dojde k rozpůlení jazyka. Hlavními nevýhodami tohoto způsobu je značná bolestivost, zdlouhavost a velké riziko asymetrické deformace jazyka. (Jewell, 2019)

Třetím, nejméně obvyklým způsobem, je kauterizace jazyka. Při té dochází k přepálení jazyka na dvě poloviny buď pomocí laseru, nebo nástroje pro kauterizaci. Tento způsob je sice efektivní v tom, že rána téměř nekrvácí, ovšem jedná se o tak náročnou a bolestivou metodu, že se v podstatě nepoužívá.

Nositelé této modifikace uvádí, že rozeklaný jazyk je jim přirozenější než jazyk nerozříznutý. Po úplném zahojení je s trochou cviku možné se naučit ovládat každou polovinu jazyka zvlášť.

Mezi rizika této modifikace patří deformace jazyka, poškození hybnosti jazyka či trvalé narušení řeči.

1.2.3 Amputace

Nejspíše nejextrémnější tělesnou modifikací jsou amputace. Dochází při tom k odstranění části (nebo částí) těla, například prstů či ušních lalůčků.

1.2.4 Implantáty

Poslední z méně obvyklých modifikací, kterou bych vám ráda představila, jsou implantáty. Jedná se o umělé předměty, které se chirurgicky vkládají pod kůži buď úplně (subdermální implantáty), nebo částečně (transdermální implantáty). Hlavním účelem tohoto zákroku je vytvořit nepravidelnou povrchovou strukturu či plastický úkaz. Před aplikací šperku do těla je nutné mít jistotu, že materiál není pro člověka nijak nebezpečný, toxický či jinak škodlivý, protože se jedná o dlouhodobou aplikaci. Mezi používanými materiály nalezneme silikon, titan či teflon.

Implantáty prošly v posledních letech velkým vývojem, poznatky o aplikaci implantátů často vycházejí z lékařských studií. Výsledkem tohoto vývoje jsou implantáty, které jsou ve většině případů bezrizikové a bezproblémové.

Stejně jako u piercingu i u implantátu hrozí reálné riziko, že tělo cizí předmět odmítne. Stává se to ovšem výjimečně. Důvodem může být špatně zvolený materiál, nebo tvar implantovaného předmětu –ten může poté špatně tláčit na tkáň a postupně dojde k odumření až odpadnutí tkáně nad implantátem Stejně riziko způsobují špatně opracované implantáty – nedokonale opracované a zahlužené hrany mohou poškodit okolní tkáň a způsobit nekrózu tkáně. Pokud dojde k odmítnutí, není jiná cesta než implantát odstranit.

Méně závažnou komplikací je tzv. implant shifting. Stává se, že implantáty s příliš hladkým povrchem odcestují – zkrátka se před dokončením hojícího procesu pod povrchem kůže posunou na jiné místo. Tomu lze zabránit zdrsňelým povrchem implantovaného materiálu.

Mezi subdermální implantáty lze zařadit i genital beading – jedná se o našívání korálek pod pokožku penisu. Účelem této modifikace je především fyzická stimulace nositele i jeho partnera. Nelze opomenout estetickou stránku této modifikace. Obdobou genital beading je pak modifikace zvaná genital ribs, neboli genitální žebra. Při této metodě jsou místo korálek používají tyčinky – pohlavní úd pak vypadá opravdu jako žebrovaný, odsud také pochází název. (Fiksa, 2009)

2 Hlavní symbolika a funkce tetování

George P. Murdock v roce 1945 zařadil bodyart mezi 67 kulturních univerzálií – tedy prvků společných všem kulturám. Potvrdil tak tehdy, že tetování znali a praktikovali lidé ve všech koutech světa, ačkoli ne všude se těšilo oblibě. Například v Číně byla tatuáž považována za barbarský zvyk.

„Tetování a jiné formy znaků na kůži, vzniklé malováním nebo jizvením, lze pozorovat v každé době u téměř všech národů na zeměkouli.“ (Spindler, 1998 str. 162)

Tetování vždy sloužilo ke zkrášlování kůže a zaznamenávání důležitých mezníků v životě – například pohlavní zralosti, uzavření manželského sňatku, narození potomka či smrti někoho blízkého. Tetování se často lišilo dle společenského statusu – pro každou společenskou vrstvu existovaly typické dekorace.

2.1 Funkce estetická, dekorativní a erotická

Funkcí, která je zjevná na první pohled, je funkce estetická, která se dnes dostává do popředí. Tato funkce existovala již od počátků tetování, ale ne vždy měl konečný výtvar vzbuzovat pocity krásy. Naopak například tetování válečníků mělo demonstrovat sílu a děsivost nositele a vzbuzovat protivníkův strach, popřípadě mělo nepříteli zmást, sloužilo jako maskování a přizpůsobení okolnímu prostředí. Mimo jiné narušovalo přirozené rysy obličeje a bylo pak těžší si zapamatovat, jak vlastně bojovník vypadal.

Zajímavé je, že v některých oblastech se tetování využívalo i místo oblečení. Například na Borneu si ženy Kajanů nechávali tetovat celé předloktí – ve výsledku pak tetování vypadalo jako krajkové rukavice. Muži na ostrově Samoa v Polynésii se zase nechávali tetovat od pasu ke kolenům a vypadali tak, jako by byli oděni do tmavomodrých kalhot.

V některých domorodých kmenech bylo považováno za hanebné, pokud žena neměla černě tetované rty, ale měla je přirozeně červené. Tetování se tak stávalo povinnou součástí lidských životů a jeho nepřítomnost byla něco zvláštního, zavrženíhodného.

Ráda bych se vrátila k tetování jako ozdobě těla. Profesor Clinton R. Sanders ve své knize píše: *„Bez ohledu na zjevný účel ochrany před nadpřirozenými silami, komunikování*

sexuální dostupnosti, demonstrace statečnosti, symbol členství, či cokoli dalšího, všechny typy tělesných modifikací mají dekorativní funkci. Transformace činí tělo esteticky příjemným pro určitou referenční skupinu.“¹(vlastní překlad)

Lidé jsou od jakživa přitahováni tím, co je krásné. Tetování mělo za úkol podtrhnout a zvýraznit nepřitažlivější části těla, které se ovšem s každou společností různí. Tomu se tetování samozřejmě přizpůsobovalo a do dnes přizpůsobuje. Mezi Africkými domorodými kmeny jsou oblíbené zejména oblasti pupíku, břicha a podbřišku. S vnímáním krásy samozřejmě souvisí i sexuální přitažlivost. Obecně lze říci, že ženy se snaží podtrhnout svoji ženskost, muži zvýraznit mužnost. Intimnější a sexuálně přitažlivější tetování bývají navíc často skryta pod oděvem. K odhalení tetování tak může dojít až v průběhu námluv, či bezprostředně před samotným sexuálním aktem a atraktivita jeho nositele se tak ještě zvýší ve správnou chvíli.

2.2 Funkce rituální

U preliterárních a kmenových společností je tetování významnou součástí přechodových rituálů. Iniciační rituál neboli rituál symbolizující přechod jedince do nové skupiny (nejčastěji přechod dítěte do populace dospělých) doprovázeli i méně radikální způsoby přijetí – pomalování kůže barvou, zvířecí krví či jen změna oděvu. Tetování a další tělesné modifikace (úprava chrupu, skarifikace) vyžadují krevní oběť, a právě proto je lze zařadit mezi nejoblíbenější. Arnold van Gennep, francouzský etnolog, rozdělil přechod na tři fáze. V první fázi dochází k oddělení od stavu minulého (*preliminarita*), druhá fáze je označována jako fáze tzv. prahovosti neboli pomezí (*marge*). Ve třetí fázi pak dochází ke sloučení (*postliminarita*). Tím je dokončeno znovuzrození jedince. „*Důležitou součástí takových přechodových rituálů bývá především obřadné provedení, tradicí daná sekvence úkonů a mnohdy právě velmi bolestná, doslova trvalá památka na uskutečněný rituál.*“ (Rychlík, 2005) Zvládnutí bolesti prožívané během těchto rituálů je důkazem zralosti jedince a dává mu možnost postoupit v sociální hierarchii. V některých společenstvích (například na Společenských ostrovech, na ostrově Samoa) byli nepotetovaní mladí muži považováni za

¹ „*No matter what the overt purpose of alternation – protection from supernatural forces, communication of sexual availability, demonstration of courage, symbolization of membership, or whatever – all types of body modification have a decorative function. The transformation makes body aesthetically pleasing to the individual and the relevant reference group.*“ (Sanders, a další, 2008 str. 6)

děti. Za nepotetovaného chlapce by se nevдалa žádná dívka a byl by sociálně vyloučen, dokud by nenašel odvahu bolestivý proces podstoupit. (van Gennepe, 2018)

2.3 Funkce magicko-náboženská

Domorodci silně věřili v magické schopnosti tetování. James George Frazer ve svém díle *Zlatá ratolest* formuloval dva typy magie. *Magii homeopatickou*, která je založená na zákonu podobnosti a *magii kontaktní*, která spočívá na zákoně doteku. Tyto dva druhy magie bývají často praktikovány společně, prolínají se.

Nadpřirozené prvky jsou často obsaženy v preventivních a ochranných motivech tetování. Ornamenty a symboly buď přímo zpodobňují některá božstva nebo jsou zacíleny na konkrétní nebezpečí a mají za úkol toto nebezpečí odvrátit. Některé symboly a tělesné úpravy měly nositeli dodat zvláštní schopnosti. Ku příkladu v severovýchodním Peru si indiáni vytvářeli na obličejích tetování, které mělo připomínat jaguáří tlamu. Věřili, že pokud se mu vzhledem přiblíží co nejvíce, získají tak jeho sílu a nadání pro lov. Inuité si na obličej nechávali tetovat tzv. velrybí vábničku a mroží kly, na přilákání kořisti.

Na havajských ostrovech využívali tetování jako nadpřirozenou ochranu válečníků v boji, kteří se měli se správnými ornamenty a symboly stát nedotknutelnými. Často se tetování stávalo soukromým talismanem nositele a mělo mu přinášet štěstí. Ať už v boji, lovu nebo v lásce a sexuálním životě.

Náboženská víra se může projevat při výběru tetovaného motivu. Křesťané si již od počátku nechávali tetovat symboly jako jsou křížky, podobizny svatých, IXΘΥΣ (akronym Ježíš Kristus, Syn Boží, Spasitel), zkratku INRI (Ježíš Nazaretský. král Židů), symboly *alfa* a *omega* a další. Později bylo ale v návaznosti na výklad Bible tetování omezováno a zakazováno.

2.4 Funkce léčebně-preventivní

Téma léčebně-preventivních účinků tetování úzce souvisí s tématem předchozí kapitoly – s magií. Důkazem o využívání tetování k léčebným účelům je například alpská mumie. Ötzi měl hojně tetované oblasti kloubů a významných akupunkturních bodů, především kolem obou kotníků, levého lýtky a pravého kolene a nejvíce pak podél bederní páteře. Kromě léčebných účinků měla mít Ötziho tetování i účinek celkového posílení

organismu. Podle dnešních vědců tetuáž samotná v tomto případě velmi pravděpodobně vznikla nezáměrně, jednalo se o vedlejší účinek vtírání dřevěného uhlí do ran, aby bylo dosaženo dlouhodobého dráždění akupunkturních bodů.

Předkové dnešního *homo sapiens sapiens* však věřili v léčivé a preventivní účinky tetování. Inuitské ženy tatérky věřily, že krev z tetování má léčebné účinky a olizovaly ji přímo v průběhu procesu. (Krutak, 2000) Mnoho různých národů přišlo na spojení akupunkturních bodů na kůži s orgány uvnitř těla. V antickém spise *Corpus Hippocraticum* jsou uvedeni Skytové, kteří měli na těle nálezy terapeutických kauterizací. Obyvatelé ostrova Borneo si nechávali tetovat prsty a zápěstí v prevenci proti mnoha různým chorobám.

Do dnes se léčebně-preventivní funkce tetování udržuje například v Africe, v současné euroamerické společnosti ovšem naprosto zanikla. Ve vyspělých státech jsou naopak na tetovací salony uvalena přísná hygienická pravidla, kvůli potenciálnímu nebezpečí přenosu nejružnějších infekcí a nemocí. Nejspíš první důkaz, že tetování může být zdravotně závadné, se objevil roku 1853. Francouzský lékař potvrdil přenos syfilidy. K přenosu došlo z tatéra na tetovaného vojáka pomocí slin, kterými tatér navlhčil tetovací jehlu. (Gilbert, 2001) Právě proto je dnes zavedeno mnoho preventivních opatření, které mají zabránit nejen přenosu žloutenky, HIV a dalších vážných onemocnění, ale i banálním infekcím a kožním alergiím. O opatřeních, která musí profesionální studia dodržovat si povíme v dalších kapitolách.

2.5 Funkce komunikačně-identifikační

Každý jedinec se tetováním, které nosí, snaží okolnímu světu něco sdělit. Obzvlášť v posledních letech se přístup tatérů i jejich klientů mění. Tatěři se snaží být ke svým klientům hodně přátelští, snaží se je v omezeném čase co nejvíce poznat, motivy navrhuji individuálně každému klientovi tak, aby k němu co nejvíce seděl. Klienti si na to zvykli a teď to vyžadují. Doba motivů z katalogů je pryč, každý chce mít tetování na míru ušité pro sebe. Obvyklá a oblíbená jsou dnes i abstraktní tetování, která mají vyjadřovat postoj či myšlenku. Tetování se stává součástí člověka a pokud si o něm někdo chce udělat obrázek, zahrnuje samozřejmě do hodnocení i tetování. Je proto důležité, aby se majitel se svým tetováním ztotožňoval, aby okolnímu světu sděloval přesně to, co chce.

V minulosti docházelo ke *stigmatizačnímu (identifikačnímu) tetování*, které nebylo nic neobvyklého. Stigmatizační tetování bylo variací k vypalování cejchu, velice často poukazovalo na skutečnost, že tetovaný je zločinec. V antickém Řecku a Římě, a dokonce ve starověké Mezopotámii byli tetováni výhradně otroci a zločinci na dobře viditelné místo. Nejčastější formou označení bylo písmeno, které zároveň označovalo, jakým zločinem se dotyčný provinil. Ve středověku byly označovány kromě zločinců i prostitutky. Na britských ostrovech bylo označování roku 1829 zakázáno. Za druhé světové války byli číslováni Židé v koncentračních táborech.

V moderní době se tetování ve funkci identifikační využívá především jako znak příslušnosti ke skupině se stejným přesvědčením i názory. Tato tetování se ovšem musí řídit složitými interními pravidly, která se navíc často liší v jednotlivých státech. Jsou typická pro nejružnější subkultury, gangy, vězně nebo skinheady.

Stále dnes existují lidé (především v řadách starších generací), kteří mají tetování spojené s vězni a považují tetování za něco ostudného, hanebného. Ovšem primitivní národy vyžívali toto označování i v pozitivním smyslu slova. Existovaly znaky pro manželství, majetnost, sexuální zdatnost, lovecké, válečné a vůdcovské schopnosti či vyznamenání neobvyklého činu. Tetování se používalo i jako projev lásky a úcty k zemřelé milované osobě.

2.6 Funkce sociálně-skupinová

Tetování je nejrozšířenější a nejvíce viditelný znak příslušnosti k určité sociální skupině. Existuje široká škála znaků příslušnosti k těmto skupinám, ovšem tetování se stalo charakteristické právě svou zjevností. O vyjádření příslušnosti ke skupině se snažili také první křesťané, poté vězni a námořníci.

Do dnes se toto označování udrželo u motorkářských a pouličních gangů. Ve Spojených státech amerických je oblíbené 1 % jako hrdý znak drsných motorkářů. Ve čtyřicátých letech šéf Americké motocyklové asociace prohlásil, že 99 % motorkářů je neškodných, zbylé jedno procento jsou psanci neuctívající zákon. Řada klubů se ke zmíněnému 1 % hrdě přihlásila. Většinou se jedná o členy klubů spojených s organizovaným zločinem, část z nich jsou ale pouze mladí rebelové bojující proti systému. (Lorenc, 2009)

Specifické *kérky*², si nechávají tetovat členové subkultury skinheads, *hooligans* (radikální fanoušci) nebo příslušníci ruské mafie. V Japonsku mají potetovaní muži zákaz vstupu do veřejných lázní, poněvadž tetování je zde stále spojováno ze zločineckými organizacemi či obávanou *yakuzou*. *Yakuza* (také jakuza či Gokudó) je japonská tradiční zločinecká organizace, jejíž charakter nejlépe odpovídá tomu, co známe pod pojmem mafie. (Wikipedia contributors, 2020)

Společná tetování si nechávají zhotovovat také příslušníci elitních vojenských útvarů (výsadkáři, průzkumníci, mariňáci v USA, zásahové jednotky S.W.A.T.).

2.7 Funkce statutárně-hierarchická

Tato funkce s rozlišovacím účelem se prolíná s funkcí sociálně-skupinovou. Je důležité respektovat, v jaké kultuře tetováže a jejich významy posuzujeme, protože zatímco ve starověkém Řecku se tetovali výhradně otroci, mezi Maory bylo otrokům zdobení těla úplně zakázáno. V různých společnostech existovala a existují rozdílná pravidla. V minulosti velmi dobře fungovala statutárně-hierarchická funkce v domorodých kmenech, podle zdobení těla bylo možné zjistit nejen společenský status člověka, ale i jeho věkové zařazení, rodinný status či majetnost.

U národů v Polynésii si Arnold van Gennep povšiml, že čím rozsáhlejší a složitější bylo tetování, tím se jeho nositel nacházel na hierarchickém žebříku výše. (van Gennep, 2018) Stejně tak mezi Maory z Nového Zélandu platilo, že čím složitější a větší tetování, tím urozenější nositel. Válečníci v mnoha kulturách zdobili svá těla v závislosti na počtu přemožených nepřátel, bojových schopnostech a válených činech. Na ostrově Borneo si ještě relativně nedávno mohl nechat paže tetovat pouze ten, kdo byl úspěšný lovec lidských lebek. Tato zvyklost se objevovala u domorodých Dajaků, lovců a sběračů a především kanibalů. (Rychlík, 2005)

Zatím co některá tetování byla pouze zaslouženou výsadou, tetování jako symbol manželství se týkalo každého v dané kultuře. Prožití a úspěšné přetrpění bolestivého zákroku bylo nejen důkazem zralosti, ale i znakem, že muž či žena jsou schopni zastávat manželskou úlohu. Tradice tetování jako symbol manželského svazku se objevovala na Markézách či

² slangový výraz pro tetování, v angličtině *tats*

mezi Inuity. Jedno z neslavnějších tetování nosily manželky japonských Ainů, které si s věkem rozšiřovaly v dětství započatou tatuáž kolem úst. Výsledný ornament pak působil jako mohutný knír.

Na Palauských ostrovech se dívkám v mladém věku tetovaly dětské motivy. Později v období sexuální zralosti každá dívka získala tetování zvané *telengékel*, což bylo tetování v oblasti pohlavních orgánů. Vzhledem k urozenosti dívky bylo možné toto tetování ještě rozšiřovat. Inuitské dívky dostaly tetování po první menstruaci. Tetování žen, které se staly sexuálně zralými, nebylo nic neobvyklého. Nejspíš by se tato tradice dala přirovnat k iniciačním rituálům mladých chlapců, vstupujících do světa dospělých mužů. S tím rozdílem že tetování chlapců byl samotný iniciační rituál, zatímco dívky dostaly označení, že již překročily hranici pohlavní zralosti. Tatuáží, která světu oznamovala, že dívka se stala ženou, přikládaly vybrané společnosti velký význam. Jako příklad můžeme uvést případ z oblasti jižního Pacifiku: pokud se netetované ženě (tedy ženě, která neměla zajištěný status dospělosti) narodilo dítě, muselo být bez slitování usmrceno.

2.8 Funkce individualizační

Tato funkce se prolíná se všemi výše zmíněnými funkcemi. Tetování jeho nositele dotváří, je jeho nedílnou součástí, určitým způsobem vypovídá o jeho osobnosti. Individualizační funkce tetování zde existovala vždy, ovšem v posledních desetiletích se spolu z funkcí estetickou dostává výrazně do popředí. Jejím hlavním účelem je odlišit jedince od ostatních a to způsobem, který je originální a jedinečný. Například *moko* z Nového Zélandu se nesmělo vyskytnout ve stejné podobě u více lidí – jednalo se o jedinečné poznávací znamení. Ornament, který byl zvěčněn na kůži vycházel z osobních zkušeností, vlastností a příběhů jednotlivce a pro svou originalitu byl občas používán i k podpisu důležitých dokumentů a smluv.

Individualizační funkce tetování (i ostatních tělesných modifikací) je dobře patrná i dnes. V moderní kultuře není tetování považováno za nezbytnou součást našich životů. Naopak je částí populace stále bráno jako něco negativního, ošklivého, co nemá v dnešní době co dělat – tento názor je způsobem především historickým vývojem a asociací tetování s námořníky, vězni, pouličními gangy a organizovanou mafii. Člověk, který si dnes pořídí tetování může mít nejrůznější motivaci. Velmi často se ale snaží vyjádřit svůj názor, životní

příběh, vlastní individualitu či výjimečnost. Tetování, která si lidé v dnešní době pořizují často vyjadřují důležitou životní událost, vztah k něčemu/někomu, příslušnost k politickému hnutí či názorově spřízněné komunitě. Oblíbené jsou nejrozumnější nápisy – jména rodinných příslušníků, data narození potomků, citáty, s nimiž se jedinec ztotožňuje. Ne vždy musí být na první pohled patrné, co má tetování vyjadřovat – lidé prozatím neupustili od symbolického vyjadřování.

V dnešní době již z velké části vymizely funkce jako magicko-náboženská, statutárně-hierarchická, rituální a léčebně-preventivní a převládají funkce estetická, dekorativní a individualizační, ovšem jak píše Martin Rychlík ve své knize: „*Tetování je ostatně kulturní jev, jemuž vlastní smysl udílí nositel (majitel, pořizovatel) a pokud on sám shledává – a bude shledávat své zdobení smysluplným (v symbolickém, rituálním, magickém, ale třeba i léčebném významu) nelze obecně hovořit o zániku původní tatuáže.*“ (Rychlík, 2005 str. 60)

3 Historie tetování

Není jisté, před jak dlouhou dobou se opravdu začalo tetování vyskytovat, v žádné literatuře se konkrétní datum neobjevuje. Autoři se ovšem jednoznačně shodují na tom, že to bylo hodně dávno. „*Základní poučka sociální antropologie je: čím více je daná činnost rozšířena, tím je starší. Tetování se provádí od Aljašky k Japonsku, od Sibiře k Polynésii, od Indie po severní Afriku. Po celém světě je používání mnoho rozdílných technik, aby se zvýraznilo zbarvení pod kůží. Tetování se stává módním a oblíbeným. Je odrazem základní lidské touhy i potřeby zdobit tělo. Mnoho rozdílných technik a stylů ukazuje, jak různí lidé v různých situacích spontánně a samostatně hledají svou individuální cestu k vyjádření této potřeby.*“ (Ferguson, a další, 1998 str. 10)

Podle archeologických nálezů by se mohlo jednat o vůbec nejstarší formu umění, ačkoli dříve byla čistě estetická funkce tetování spíše výjimečná. o skutečném stáří tetování ovšem neexistují žádné přímé důkazy, a proto se jedná pouze o hypotézy podložené nejistými nálezy. Například některé ženské sošky, tzv. Venuše, měly znázorněné na těle ornamenty, které mohly být tetováním, ale také se mohlo jednat pouze o malbu na tělo, jizvy či pouhý umělcův rozmar. To samé platí pro kamenné rytiny, sochy malby, či jiná zobrazení pravěkých lidí. (Ferguson, a další, 1998) Některé dokonce až 14 000 let staré nalezené kosti nesly stopy zářezů – ani zde ovšem není stoprocentně jisté, že se jednalo o stopy po tetování, rituální skarifikaci či stopy po zraněních z boje. Odhady o skutečném stáří tetování proto stále zůstávají opravdu pouze odhady.

Nicméně existují nálezy, které stáří tetovací techniky s jistotou určují na několik tisíc let. V následujících kapitolách se na tyto nálezy podíváme podrobněji.

3.1 Doklady nejstarších tetování

3.1.1 Ötzi – Muž z ledu

Devatenáctého září roku 1991 manželé Erika a Helmut Simonovi objevili v Rakouských Alpách zmrzlou mrtvolu. Nejprve bylo tělo považováno za zmrzlého turistu, kterých se to léto našlo v Alpách několik. Později se ukázalo, že zhruba čtyřicetiletý letý muž zemřel pravděpodobně na následky četných bojových zranění a že ležel v Ötzském údolí cca 5300 let. Muži z doby měděné se podle místa nálezu začalo přezdívat Ötzi. Díky ledu bylo jeho

tělo nezvykle zachovalé. Vědci Ötziho tetování nejprve považovali za popáleniny i dokonce stopy po bičování.

„Celkem bylo nalezeno čtrnáct skupin znamení v podobě jedné až sedmi čárek a dvou křížů: dva paralelní proužky kolem levého zápěstí, čtyři svazky čárek vlevo od bederní páteře, jedna skupina čárek vpravo od bederní páteře, znamení ve tvaru kříže na vnitřní straně pravého kolena, tři skupiny čárek na levém lýtku, malé znamení ve tvaru kříže vlevo vedle levé Achillovy šlachy, skupina čárek na pravém chodidle, skupina čárek vedle pravého vnějšího kotníku a skupina čárek nad pravým vnitřním kotníkem. Lékaři dosud nedokázali rozhodnout, zda u proužků na levém zápěstí jde o tetování, nebo o důsledek pevně staženého ovázání, třeba provázkem, které sice nepřerušilo krevní oběh, ale zanechalo na pokožce výrazné stopy.“ (Spindler, 1998 str. 158) Existuje možnost, že tetování bylo více, ale kvůli nedokonalému zachování těla či příliš ztmavlé kůži nebyla nalezena. Všechna tetování byla namodralé barvy a podle výzkumu skupiny dr. Bernarda Naafase z Dermatologického ústavu v Rotterdamu bylo při pigmentaci použito dřevěné uhlí. Dodatečná pozorování odhalila, že tetování byla převážně umístěna v místech akupunkturních bodů. Z toho lze vyvozovat, že Ötziho tetování měla léčebnou funkci. To potvrdily i rozsáhlé výzkumy Ötziho zdravotního stavu: *„Na bederní páteři jsme zjistili diskrétní až střední degenerativně-produktivní změny ve smyslu osteochondrózy a také lehké spondylózy. Rovněž na kolenních kloubech, a zejména u obou kotníků se objevují známky opotřebení středního stupně...“* (Spindler, 1998 str. 163)

3.1.2 Amunet – egyptská kněžka

Než byla roku 1991 nalezena kostra Ledového muže, byly za nejstarší doklady o tetování považovány egyptské mumie objevené roku 1891 nedaleko hrobky Mentuhotepe II. v Dér el-Bahrí. Jednou z těchto mumií byla egyptská kněžka bohyně Hathor z období Střední Říše (nález je tedy starý cca 4000 let). Tělo kněžky Amunet bylo potetováno abstraktními symboly – čárkami a tečkami. Její tetování měla zjevně pouze dekorativní funkci. Do nedávna se předpokládalo, že v Egyptě bylo tetování výhradně ženskou záležitostí. (Watkins, 2010)

3.1.3 Gebeleinské mumie

V roce 2018 se objevil nový důkaz o původu tetování. Stáří Gebeleinských mumií je 5000 let a jsou oním důkazem, který vyvrací, že tetování ve starověkém Egyptě bylo výhradně ženskou záležitostí. Mumie jsou od roku 1900 majetkem Britského muzea a důvodem, proč byla jejich tetování objevena tak pozdě, je jejich špatná viditelnost – tetování muže a ženy byla odhalena až díky infračervené fotografii. (National Geographic, 2018) Oba mají tetování na rameni. Muž má vytetovanou paovci hřivnatou a divokého býka, žena linie a čtyři symboly, které připomínají písmeno S. Funkce těchto tetování je tedy nejspíše estetická, možná něco symbolizují. (Brown, 2018)

3.2 Tetování z historicko-geografického hlediska

3.2.1 Oceánie

Oceánie je region rozkládající se v Tichém oceánu, tvořený více než 20 tisíci ostrovy. Radíme sem Austrálii, Nový Zéland a další menší ostrovy, které dělíme do tří subregionů (Polynésie, Melanésie a Mikronésie).

Obyvatelé těchto ostrovů sdílejí podobnou víru, kulturu, zvyky a tradice. Napříč Oceánií je společný silný vztah k oceánu (*moana*), o němž obyvatelé této oblasti věří, že je zdrojem životní energie (*mana*). Tyto dva prvky jsou silně reflektovány v místních tetováních. Prvotní tetování byla velmi ornamentální a geometrická, později přibýly figurativní a zvířecí prvky. Nikdy se však tetování v této oblasti neposunulo k realistickému zobrazování – vždy zůstávalo v symbolické rovině. Tetování se lišilo podle pohlaví, společenského statusu či majetku. Nejkrásnější a nejlépe provedená tetování měli nejbohatší a nejvýše postavení obyvatelé. Původní obyvatelé Oceánie používali umění tetování k potvrzení či vyjádření identity a osobnosti nositele či k vyprávění jeho životního příběhu. Věřili, že správně zvolené tetování dodá jeho nositeli ochranu a sílu porazit nepřítele.

K samotnému procesu tetování se v této oblasti vázaly a dodnes váží nejrozličnější zvyky, rituály, události a dokonce oběti. Existovaly speciálně složené písně, které se zpívaly výhradně při tetovacím procesu. Hudební doprovod při tvorbě tetování nebyl nic neobvyklého. Setkat se s hudebním doprovodem lze například na ostrově Samoa. (Lowman, 2006) „*Skupina zpívala hlasitěji, jak oběť sténala bolestí. Písně jí měli přinést úlevu*

a potěšení.“³ (vlastní překlad) I na Marshallových ostrovech byla hudba součástí tetovacího obřadu. „*Venku byl obřad doprovázen hlasitým zpěvem žen, vířením bubnů a plácáním o stehna, účelem čehož bylo zahnat palčivou bolest tetovaného, jeho i ostatní výkřiky okolo.*“ (Spennemann, 2010 str. 104) Na Markézách byl tatér tím, kdo zpíval ve snaze zmírnit bolest tetovaného. Udržoval rytmus a tempo, ve kterém prováděl vpichy do kůže. (Handy, 2012) Další zvyklosti a rituály zmiňují v jednotlivých kapitolách.

Tetovací náčiní bylo velmi primitivní a proces tvorby velmi bolestivý. Nástroje se v různých oblastech mírně lišily, stejně jako ingredience potřebné k přípravě pigmentu. K aplikaci pigmentu pod kůži bylo za potřebí dvou hlavních nástrojů – teslice a paličky. (Spennemann, 2010 str. 92) Násada teslice se vyráběla z nejrůznějších materiálů – z bambusu, rákosu, habru, zvířecích (výjimečně lidských) kostí či dřeva. Na konci násady pak bylo nasazené dlátko s tetovacími zuby – ty se vytvářely ze zvířecích zubů či drobných úlomků kostí. Každý mistr tetování měl k dispozici několik různých zubatých konců – parametry (např.: počet a velikost tetovacích hrotů) se lišily podle toho, k čemu je mistr využíval. Měl nástroje pro slabé linky, rovné či vlnité čáry a pro výplně větších ploch. Palička, kterou se poklepávalo na teslici, byla vyrobena ze stejného materiálu jako teslice, aby nedocházelo k poškození jednoho či druhé nástroje. (Handy, 2012)

Inkoust se vyráběl všude velmi podobně. Základem byl popel, smíchaný s tekutinou. Popel vznikal pálením nejrůznějších surovin, přičemž každá kultura měla jasno v tom, proč právě ta surovina. Velice oblíbené bylo pálení nejrůznějších druhů ořechů, například na Marshallových ostrovech pálili ořechy ama (*Aleurites triloba*). Nemuselo se ale vždy jednat o ořechy, na ostrově Samoa zpopelňovali ovocné plody tungovníku moluckého (*Aleurites moluccana*). Popel se míchal s oleji, kokosovým mlékem, ovocnými a rostlinnými šťávami, vodou či slinami, často kombinací několika kapalných ingrediencí. (Rychlík, 2005)

Nutno podotknout, že aplikace pigmentu pod kůži tradičním způsobem byla extrémně bolestivá. S tetováním, se kterým se lze v běžných salonech setkáme dnes to nelze porovnávat. Mistr tetování měl často několik učenců-pomocníků, kteří měli za úkol tetovaného přidržovat, aby vůbec bylo možné tetování provést. (Handy, 2012) Jejich úkolem

³ „...and the group sang louder as the victim moaned in agony. The songs were meant to comfort him.“ (Lowman, 2006 str. 40)

bylo také otírat krev vytékající z ran. Tetování tradičními nástroji s sebou přinášelo řadu rizik. Téměř z pravidla docházelo ke kontaminaci nástrojů bakteriemi a k následné infekci rány. Lehká či střední zanícení, která provázely vysoké horečky, otoky a často i vředy byla běžná. Čas od času se vyskytla závažná infekce, která měla fatální následky, takové případy byly ale vzácné. Pro snížení rizika infekce se čerstvé tetování potíralo léčivými mastmi, vyrobenými například z kokosových ořechů či šťávy kmene banánovníku.

*„Tetování bylo vždy považováno za posvátný proces, rituál, jímž lze ukázat světu odvahu, rodokmen a vykonané skutky, stejně jako se jednalo o prostředek ke komunikaci s bohy.“*⁴(vlastní překlad) Mistr tetování byl velmi důležitým člověkem. Znal významy symbolů a motivů a věděl, jak je propojit, aby vznikala jedinečná tetování každému na míru. Velmi důležitou roli hrálo také umístění na těle. Ten, kdo uměl tetování číst, si pak mohl snadno přečíst životní příběh každého jedince. Znalosti řemesla byly předávány výhradně z otce na syna, případně z mistra na učence. Naneštěstí to, spolu se zákazy evropských kolonizátorů, způsobilo velkou ztrátu znalostí tohoto řemesla a umění. Sice dodnes existuje graficky zaznamenáno spoustu motivů a prvků, ovšem jen málokterému dokážeme připsat jeho skutečný význam. (Gemori, 2011)

Polynésie

Polynésie znamená v překladu mnoho ostrovů. Za ostrovy Polynésie jsou považovány všechny ostrovy uvnitř tzv. polynéského trojúhelníku, jehož vrcholy tvoří Havajské ostrovy, Nový Zéland a Velikonoční ostrovy. Dohromady tento subregion Oceánie tvoří více než 1000 ostrovů. Právě zde mořeplavci v 18. století tetování objevili poprvé a zasloužili se o jeho rozšíření do celého světa. Během svých cest se námořníci s oblibou v Polynésii zastavovali a nechávali se tetovat místními domorodými řemeslníky.

Samoa a Tonga jsou nejvýznamnější ostrovy západní Polynésie. Tetování místních obyvatel ze všeho nejvíce připomíná krátké kalhoty. Tetování od pasu ke kolenům je viditelným odznakem odvahy, vzhledem k tomu, že je potřeba 16 či více velmi bolestivých sezení k dokončení celého *pe'a*. Jakmile jednou proces tetování začne, musí být dokončen, jinak bude osoba navždy zostuzena. Až do nedávna mohlo být tetování celého těla vytvořeno

⁴*„Tattooing has always been considered a sacred process, a ritual to show the world one's courage, lineage and deeds, as well as a means of communication to the gods.“* (Gemori, 2011 str. 9)

pouze náčelníkovi, jako odznak jeho hodnosti, ale dnes kdokoli, kdo vydrží tu bolest, je oprávněn pořídit si tetování. Design tetování původně představoval kaloně, ačkoli dnes je to patrné pouze v liniích horní části křídel nad pasem. Umění tetování má kořeny v dávných dobách a současné Samoanské tetování se nápadně podobá rytinám na keramických nádobách z lapitské kultury. (Stanley, 1999)

K výrobě tetovacího inkoustu Samoané používali šťávu z plodů tungovníku moluckého (*Aleurites moluccana*). Zbytek plodů se spálil a saze se smíchaly s fialovou šťávou. Nástroj na tetování se vyráběl z želvího krunýře a zvířecích zubů. (Lowman, 2006)

Souostroví Markézy, které leží uvnitř polynéského trojúhelníku, tvoří dohromady 12 ostrovů. Přibližně dvě století před naším letopočtem byly tyto ostrovy poprvé osídlené. Tito původní Markézané byli velice zruční umělci, do kostí a dřeva tvořili složité motivy, spirály a ornamenty. Ty byly i přes primitivnost tehdejších nástrojů velmi precizně provedené. Brzy jim tento neživý materiál přestal jako umělecké plátno stačit, a tak přenesli své umění na lidské tělo. Tetování v této oblasti dosáhlo nevídané umělecké úrovně.

Charakteristickým znakem tetování na těchto ostrovech byl také jejich rozsah. Muži byli tetováni doslova od hlavy k patě. „*Vypadá to, jako by dávný umělec nesnesl pohled na sebemenší prázdnou plošku lidské kůže. V řezbářství a v tetování se uplatňovaly původní motivy, v nichž byly křivky i závitnice.*“ (Buck, 1963 str. 99)

Ceny za tetování se postupem času značně zvýšily, a tak si pouze bohatí lidé mohli dovolit tetování přímo od *tuhuny* (jednalo se o rodinné mistry tetování). Otec – hlava rodiny, se dlouho dopředu domlouval s konkrétním umělcem na tetování pro prvorozeného syna. Jako platidlo se používal dobytek, papírovník čínský či zbraně. (Handy, 2012) Chudší lidé byli tetováni v rámci tréninku mistra, když zrovna neplnil zakázku, či jeho učenců.

U žen bylo tetování menšího rozsahu, zakrývalo převážně ruce a nohy. Ženský trup těla se netetoval nikdy, výjimečně se tetovaly uši i kontura rtů. Ačkoli později bylo tetování na Markézách zakázané, bývalo povinné a vázala se na něj nejrůznější společenská pravidla. „*...tetování pro ženy bylo spíše povinností než rozlišovacím znamením. Pravá ruka musela být tetována ve věku dvanácti let. Dnešní domorodci říkají, že netetovaná ruka nemohla*

dělat popoi⁵ ani jíst ze stejné mísy jako tetovaná ruka, že tetovaný muž nemohl jíst se ženou a že muž s kompletním tetováním nemohl jíst s mužem, jehož tetování nebylo dokončeno. Ženy by si nevzaly netetované muže, pravděpodobně proto, že tetování reprezentovalo bohatství, odolnost vůči bolesti, styl, nebo všechny tyto tři vlastnosti. “ (Handy, 2012 str. 7)

Příchod Evropanů na tento ostrov bohužel zapříčinil doslova zkázu místních obyvatel a jejich kultury. Evropané nepřivezli na ostrov jen zbraně, tabák či alkohol, ale také celou řadu nemocí – neštovice, tuberkulózu či lepru. Tyto neduhy přežil jen zlomek obyvatelstva. S vymírající kulturou samotnou se i vytrácel její smysl, zvyky a tradice. Přestože (na rozdíl třeba od Maorů) známe nejen vizuální podobu symbolů tetování, ale také jejich přesný význam a místo na těle, kam patří, hlubší smysl se spolu s markézskou kulturou vytratil. (Rychlík, 2005)

Melanésie

Melanésie neboli Černé ostrovy je označení pro jihozápadní část Tichého oceánu severozápadně od Austrálie. Název získala Melanésie díky svému obyvatelstvu, které objevitelům připomínalo barvou kůže africké domorodce.

Kromě klasického tetování pigmentem se zde lze setkat také s řezným tetováním – skarifikací a zvláštním druhem tetování, při němž docházelo k řízeným infekcím pomocí některých rostlinných šťáv. Tetování, při němž se pigment vpravuje pod kůži zde bylo rozšířené jen málo, kvůli tmavé pokožce obyvatel.

Fidži je souostroví ležící v tropickém pásmu složené z 322 ostrovů. Většinou se jedná o ostrovy vulkanického nebo korálového původu. Na Fidži bylo tetování běžné, ovšem bylo určeno pouze ženám. Ty nosily tetování zvané *qia* na obličeji, zádech, pozadí, stehnech, podbřišku, pažích i prstech. Jednalo se o geometrické vzory tvořené linkami a tečkami. Řemeslo tatérství zde připadalo výhradně ženám, které se kromě tetování vyučovaly také léčitelství. Žena nebo dívka, která měla být tetována, se před zákrokem postila a pak byla požádána, aby našla trny, které by sloužily jako tetovací nástroj. Tyto trny se pak vázaly na

⁵ *Popoi* je základní pokrm na Markézských ostrovech, Jedná se o kaši nebo pastu připravovanou z masa nebo chlebovníku (Česká televize, 2014)

rukojet', namáčely do barviva vyrobeného z páleného tungovníku moluckého nebo uhlí a vtloukaly se malým kladívkem do kůže.

Různé ostrovy měly své vlastní tradice. Na ostrovech Lau se tetovací nástroj vyráběl z lastur, vyřezaných do špic. Podbřišek byl dělán první a celý zákrok byl placen snoubencem, protože právě on si pak užíval vzory pod sukní. V některých oblastech se ústa a prsty tetovaly jako poslední, jako důkaz, že žena je konečně hodna sňatku. (DeMello, 2014) Na ostrově Fidži tetování sloužilo jako ochrana v posmrtném životě. Lidé věřili, že pokud žena zemře bez tetování, bude poražena duchy ostatních žen a naservírována jako potrava pro bohy. (Sanders, a další, 2008)

Mikronésie

Za zmínku stojí určitě i **Marshallovy ostrovy**, které se rozkládají ve střední části Tichého oceánu, v subregionu Mikronésie. Než na Marshallovy ostrovy připlula Novoanglická protestantská církev, bylo zde tetování znakem příslušnosti ke společnosti a její kultuře. Příchod církve bohužel zapříčinil, jako na mnohých ostrovech Oceánie, úpadek umění tetování v jeho původní podobě. Dnes se sice na těchto ostrovech tetuje, ovšem motivy jsou značně moderní (obvykle pocházejí v Ameriky nebo Evropy) a původní tetovací technika se již také nepoužívá. (Spennemann, 2010)

Na Marshallových ostrovech tetování nikdy nedosáhlo tak vysoké umělecké úrovně jako na ostatních ostrovech Oceánie. Motivы byly vlastně piktogramy, po většinou ve velké míře abstraktní. Elementárními znaky jsou tečka a čára (rovná i klikatá). Inspirace pocházela z okolního prostředí – často se jednalo o znázornění mořských živočichů, mušlí, ptáků ale třeba i kánoí, u kterých docházelo k věrohodnému naznačení pohybu. Tetování v této oblasti bylo určeno spíše mužům, kteří si nechávali tetovat především končetiny, trup z obou stran a méně často krk. Obličej si směli tetovat pouze náčelníci. (Rychlík, 2005)

Nový Zéland

Snad nejznámějším národem Oceánie, co se tetování týká jsou Maorové z Nového Zélandu. Obyvatelé tohoto ostrova, který se dříve nazýval Aotearoa, se stali známými pro svá tetování obličejů. Tváře domorodců krásnily bohaté, složité a precizně provedené ornamenty – čím krásnější a složitější, tím byl jedinec na žebříčku hierarchie výše. Tento

specifický druh tetování se nazývá *moko* a odjakživa byl zapovězen cizincům a otrokům. Zároveň sloužilo toto tetování jako poznávací znak – každý kmen měl pro toto tetování určitá specifika.

James Cook a Joseph Banks se roku 1769 vylodili na Novém Zélandu a setkali se domorodci. Banks ve svém deníku popisuje podobnost tetování s ostatními národy a rozdíly mezi muži a ženami. „*Obě pohlaví se barví černou barvou stejným způsobem a podobnou metodou jako ostrovní obyvatelé Jižního moře. Barvu zavádí pod kůži pomocí ostrého nástroje s mnoha zuby. U mužů se tento zvyk objevuje v mnohem větším rozsahu než u žen, ty nosí začernělé pouze rty a občas mají černé vzory na jiných částech těla. Muži, zdá se, naopak přidávají ke svým vzorům každý rok svého života, takže někteří starší byli vzory téměř pokryti.*“⁶(vlastní překlad)

Ačkoli podle zápisků Bankse se již cestovatelé s tetováním těla při svých cestách setkali, tetování v obličejích místních domorodců bylo něco dosud neviděného. „*Jejich tváře jsou na nich nejpozoruhodnější, nějakým uměním mně neznámým si do tváří vyrývají hluboké a široké rýhy, jejichž okraje jsou opět často zoubkované a dokonale černé. Tvoří je asi proto, aby vypadali strašlivě ve válce, ve skutečnosti je efekt takový, že je tvoří enormně ošklivé, přinejmenším ty staré, jejichž tváře jsou tím zcela pokryty...Ačkoli to zajisté vypadá ošklivě, je nemožné vyhnout se obdivu obrovské elegance a pravosti vytvořených figur...To vše je mistrovsky a vkusně provedeno. Stovky z nich byste na první pohled hodnotili jako totožné, při bližším zkoumání nikoli. Nepamatuji si, že bych viděl dvě stejné.*“⁷ (vlastní překlad)

⁶ *Both sexes stain themselves with the colour of black in the same manner and something in the same method as the South Sea Islanders, introducing it under the skin by a sharp instrument furnished with many teeth, but the men carry this custom to much greater lengths and the women not so far, they are generally content with having their lips blacked but sometimes have patches of black on different parts of their bodies. The men on the contrary seem to add to their quantity every Year of their lives so that some of the Elder were almost covered with it.* (Banks, 1997)

⁷ *Their faces are the most remarkable on them, they by some art unknown to me dig furrows in their faces a line deep at least and as broad, the edges of which are often again indented and most perfectly black. This may be done to make them look frightful in war; indeed, it has the effect of making them most enormously ugly, the old ones at least whose faces are entirely covered with it...Yet ugly as this certainly looks it is impossible to avoid admiring the immense elegance and justness of the figures in which it is formed...All these finished with a masterly taste and execution, for of a hundred which at first sight you would judge to be exactly the same, on a close examination no two will prove alike; nor do I remember to have seen any two alike.* (Banks, 1997)

Evropané si navíc všimli, že mnohdy jsou tváře domorodců prázdné a jakoby bez výrazu. Charles Darwin ve svém deníku uvedl, že je to pravděpodobně způsobeno tím, že hluboké jizvení v obličejí poškodilo jejich nervy a mimické svaly. (Darwin, 1955)

Mužské a ženské *moko* se odlišovalo vzhledem, způsobem provedení i příležitostmi, při kterých se tetovalo. Zatímco mužské tváře byly tetováním pokryté celé, ženám se tetovaly pouze rty a brada. (Krupa, 1988) Ženské tetování se provádělo jemnějšími nástroji a podstatně citlivěji než mužské tetování. Žena bez typického tetování byla považována za ošklivou a její šance na sňatek byly eliminované. Bylo zvyklostí, že žena si při truchlení za zesnulé nařízla kůži na hrudi a do rány si vtírala saze či dřevěné uhlí. Vytvářela se tak trvalá vzpomínka a důkaz zármutku nositelky.

Pro muže absolvování procesu tetování znamenalo zkoušku dospělosti – proces byl totiž velmi bolestivý. Účelem mužského tetování bylo dodat odvahu jeho nositeli a zároveň vyděsit, zmást a zastrašit nepřítele. (Robley, 2008) Mimo to díky tetování úžasně splývali s prostředím a pralesem – tetování tak mělo i efekt trvalého maskování. Domorodci nepřítele ve válce zastrašovali také válečným tancem (*haka*), který dodnes zůstává na Novém Zélandě tradicí – rituálně ho absolvují například ragbisté z Nového Zélandu před svými zápasy.

Tetování maorských válečníků se s přibývajícím věkem doplňovalo – nejstarší válečníci měli svá tetování nejvíce úplná. *Moko* se také doplňovalo s válečnými úspěchy jedince. Pokud domorodý kmen prohrál bitvu, byli to právě tito válečníci s nejúplnějším tetováním, kteří byli snědeni kmenem, který je porazil. Maorové měli pro svůj kanibalismus jasný důvod – věřili, že pokud sní duši poraženého, získají jeho schopnosti a sílu. Pokud došlo ke sněžení lidského masa při jiné příležitosti, vždy se jednalo o rituály. (Robley, 2008)

Řemeslo tatérů (kteří se zde nazývali *tohunga-ta-moko*), tak jako i na ostatních ostrovech Oceánie, zde bylo považováno za posvátné a respektované. Právě *moko* mohl nosit pouze člen maorského kmenu, otrokům a cizincům bylo zapovězeno. Snad i proto se začalo maorské *moko* vytrácet po příchodu evropských osadníků v 18. století. Ve druhé polovině 20. století se *moko* mezi Maory začalo znovu objevovat. Obyvatelé Nového Zélandu sice k novým tetováním nevyužívají tradiční nástroje, nýbrž tetovací strojek, ovšem zájem o kulturu, symboliku a hodnoty starších generací se mezi Maory znovu rozrostl. (Rychlík, 2014)

Austrálie

Největším ostrovem Oceánie a zároveň nejmenším světadílem na Zemi je Austrálie. Původní obyvatelé Austrálie (Austrálci) žili především u pobřežních oblastí. Jejich materiální kultura byla stejně prostá, jako kultura doby kamenné. Když byla Austrálie osidlována Evropany, původní obyvatelé byli vytlačováni do vnitrozemí. Austrálci měli ale velmi bohatou duchovní kulturu. Ta zahrnovala mytologické příběhy, verbální i hudební folklór, slavnosti, rituály, tance, skalní malby a tetování i skarifikaci. (Rychlík, 2014)

Klasické barevné tetování praktikovali pouze Austrálci kolem pobřeží. Ve vnitrozemí, v oblasti pouští, měli obyvatelé výrazně tmavší kůži, a tak se zde objevovala především skarifikace. Tetování i skarifikace se v Austrálii prolínali nejen s přechodovými a iniciačními rituály, ale také s rituály přivolávání deště, úrody a života.

Jedním z rituálů, při kterém docházelo k jizvení byl rituál, který měl zajistit rozmnožování klokánů. Muži při obřadu stáli vysoko na skalní římse a z nařezaných ramen stékala na skálu krev. Obřad byl doprovázen písní, v níž domorodci prosili klokany, aby se množili – sílu k množení jim při tom měla dodat krev domorodců. Rudá symbolizovala plodnost. Při smutečních rituálech a pohřbech si domorodci nařezávali stehna a čerstvé rány pokrývali bílou barvou. (Blatová, 1995) Barvy byly pro domorodce také velmi důležité. Při některých rituálech dokonce hrály hlavní roli – v takovém případě docházelo k aplikaci barev na kůži, ale bez nařezávání. Každá barva měla svůj specifický význam.

Rozsah jizev byl značný. Austrálci si jizvili celá záda, hrud', ramena i stehna pomocí primitivních nástrojů, například pazourků, kamenných nožů i lastur. Muži svými jizvami dávali najevo, že jsou stateční, u žen byly považovány na symbol krásy – k jizvení tedy docházelo i z čistě estetických důvodů.

3.2.2 Evropa

O existenci tetování v Evropě celá existuje řada důkazů. Nejvýznamnějším důkazem je nález z Ötzského údolí z roku 1991. Zmínky o tetování v Evropě najdeme již v antických a středověkých spisech.

Dle zmínek ve spisech pocházejících z antického období mělo tetování v Evropě v různých oblastech různé významy. Na území dnešního Bulharska a Makedonie bylo

tetování záležitostí především bohatších vrstev společnosti a lidé bez tetování byli dokonce automaticky považováni za chudé. Že tetování v antice bylo něco žádoucího nám dokládají i nálezy keramických váz, které byly zdobené podobiznami potetovaných žen. Žen prostého lidu i žen z mýtů a bájí. Ve starověkém Řecku a Říme se postupem času začalo na tetování pohlížet jako na něco podřadného. Z prestižního znaku bohatých vrstev se stalo označení otroků, válečných zajatců a zločinců. (Rychlík, 2005)

Tetování se začalo používat jako stigmatizační nástroj. Jednalo se o formu trestu, která byla daleko častější než vypalování značek žhavým kovem. Vzhledem k tomu, že taková značka znamenala absolutní sociální vyloučení, již v té době se objevovaly pokusy o odstranění tetování. Takové pokusy zahrnovaly přírodní ingredience jako různé soli, pryskyřice a oleje, dokonce i drcené brouky a zvířecí trus. Dokážeme si asi představit, že pokusy o odstranění tetování nebyvaly úspěšné a nejspíše zanechávaly ošklivé jizvy. (Rychlík, 2014)

Tetovali se pravděpodobně i příslušníci barbarských kmenů. Dle zápisků samotného Julia Caesara si Britanové (Piktové) malovali svá těla modrou barvou. Tyto tmavomodré vzory dodávaly válečníkům hrozivé vzezření. Ze zápisků ovšem není zcela jasné, zda se jednalo o malbu na tělo či pigment trvale vpravený do kůže. (Sanders, a další, 2008)

Tetovat se nechávali i první křesťané. Prostřednictvím symbolů a nápisů se snažili vyjádřit svou oddanost a lásku k Bohu a církvi. Nechávali si na kůži zvětšit symboly křížků, jehňata, Ježíšův akronym a křesťanské nápisy. Tetování s nenáboženskou tematikou byla stále tabuizována a využívána ke stigmatizaci zločinců. V roce 316 Constantin I. Veliký zakázal tetovat trestance v obličeji a zmírnil tak dopad stigmatizačního tetování. Roku 787 na koncilu v Chelsea zakázal papež Hadrián I. tetování úplně coby pohanský rituál. *Proti tetování byly použity dva hlavní argumenty. Za prvé Starý zákon tetování zakazuje. Za druhé je tady víra. Jestliže souhlasíme s tvrzením Bible, že Bůh stvořil člověka k obrazu svému, potom každé "zohydění" jeho výtvaru není pouze znetvoření Boha, ale také vlastní podoby Boha.*" (Ferguson, a další, 1998) Později bylo tetování dokonce považováno za znak čarodějnictví.

Během křížových výprav do Svaté země v 11. a 12. století se situace obrátila k lepšímu. Válečníci si chtěli z Jeruzaléma přivést památku a mnozí se uchýlovali

k možnosti tetování. Vytetovaný symbol kříže jim měl přinést bezpečí a ochranu. Když v této funkci suvenýr selhal, zajistil válečníkovi alespoň řádný křesťanský pohřeb. (Rychlík, 2005)

3.2.3 Afrika

V Africe se klasické tetování příliš nevyskytovalo. Vzhledem k tmavé pokožce obyvatel zde byla praktikována spíše skarifikace, podobně jako ve vnitrozemí Austrálie. Jizvy se tvořily naříznutím kůže a následným vtírání různých směsí do rány – znečištění rány zajišťovalo velkou plasticitu jizvy. Mezi nejčastěji používané směsi lze zařadit prach nebo popel smíchaný se slinami, případně s močí. Toto záměrné jizvení bylo často spojeno s obřady, rituály nebo mělo sexuální kontext. Jeho nositeli dodávalo vážnosti a fungovalo jako důkaz odvahy a schopnosti snášet bolest.

V oblasti rovníkové Afriky byla skarifikace nejrozšířenější a v původní podobě se v mnohých oblastech udrželo jizvové tetování do dnes. Podle vytvořených ornamentů a vzhledu jizev lze poznat, kde přesně byla skarifikace provedena. Každý národ a kmen má svůj osobitý styl.

3.2.4 Amerika

Pro původní obyvatele Amerického kontinentu máme souhrnný název Indiáni. Mezi nejvýznamnější kmeny Indiánů lze zařadit Aztéky, Indy nebo Maye. (Příspěvatelé Wikipedie, 2019) Ne všechny kmeny na území Nového světa se tetovaly, ale ty, které ano, připisovaly tetování mnohé důležité funkce.

Není úplně jisté, jak se tetování do Ameriky dostalo. Existuje několik teorií. Jako nejpravděpodobnější se jeví teorie, že tetování bylo do Ameriky přineseno s příchodem obyvatel přes Aljašku. Tetování se ale na tento kontinent mohlo dostat i z Polynésie nebo zde mohlo vzniknout nezávisle na existenci tetování ve zbytku světa.

V Americe byla nalezena zhruba 50 cm vysoká, kamenná figurka ženy, kterou považujeme za vůbec první ne úplně jasný důkaz přítomnosti tetování na tomto kontinentu. Figurka měla na ramenou vyznačené body, které by mohly znázorňovat tetování. Stáří figurky se odhaduje na 1500 let. Až tisíce let staré mumie se objevily v Peru, které jsou mnohem jasnějším důkazem. Mumie jsou potetované velkým množstvím ornamentálních

tetování. Vzhledem k jejich umístění vědci odhadují, že se mohlo jednat o tetování terapeutického významu. (Rychlík, 2005)

Indiány známe spíš jako pestrými barvami pomalované válečníky. Válečné malování používali pravděpodobně proto, že používali k tetování přírodní pigmenty, které se rychle vstřebávalo a mizelo. Proto o něm máme jen velmi málo informací. Vzhledem k umístění tetování na nalezených mumii předpokládáme, že Indiáni věřili v léčivou funkci tetování.

3.2.5 Asie

Na tomto největším, nejlidnatějším a nejhustěji osídleném kontinentu se tetování nikdy všeobecné obliby a výrazné hojnosti nedočkal. Na pevninské části Asie se modifikace trvalé pigmentace neujmula vůbec. Což ovšem neznamená, že by se v Asijské historii tetování nikdy neobjevilo. Existují ojedinělé záznamy o aplikaci tetování v různých částech pevninské Asie.

Například z oblasti Jang-c pochází první záznamy o tetování v Číně vůbec. Datované jsou do doby 11 století před naším letopočtem a zmiňují dva typy tetování. Prvním typem bylo tetování, které označovalo vyhnance a znamenalo striktní sociální vyloučení. Druhým typem bylo tetování, které se do Asie dostalo z Egypta. Hlavními motivy byly něžné ornamenty, motýli a květiny. Lidé se je pořizovali dobrovolně. O tomto tetování však veškeré záznamy končí ještě před naším letopočtem. Následně se Číňani začali vůči tetování vymezovat a negativní vnímání této tělesné modifikace trvá v Číně do dnes. (Blatová, 1995)

Ze **starověké Indie** pochází tetování hennou, které je v dnešní době oblíbené po celém světě. Nejedná se o permanentní tetování, nýbrž o dekoraci, které za pár týdnů zmizí. Originální název *mehndi* označoval dekorativní ornamenty, kterými se ženy nechávaly pomalovat před svatbou. Nechávaly si zdobit především zápěstí, ruce, kotníky a nártý. Barvivo, které konzistencí připomínalo pastu na zuby, se získávalo ze sušených listů rostliny henny (*Lawsonia inermis*). (Wikipedia contributors, 2019)

Na **poloostrově Zadní Indie** bylo tetování oproti zbylé části pevninské Asie rozšířeným jevem. V Thajsku se dokonce koncem 18. století stalo tetování povinným. Svobodní občané museli mít které obsahovalo jméno města, v němž bydleli a jména místních pánů – tak docházelo k eliminaci možnosti vyhýbat se plnění královských služeb.

(Rychlík, 2005) Ve Vietnamu a Laosu si muži i ženy tetovali celá těla. Mistři tatěři jim na kůži zhotovovali zvířata, ptáky a rostliny. Měli jim zajistit ochranu. Čím více tetování měli, tím byli považováni za krásnější. Nejrozsáhlejší tetováním se pyšnila Barma, kterou dnes známe pod názvem Myanmar. Zde si muži nechávali potetovat celé tělo figurami znázorňujícími nejrůznější zástupce živočišné říše. Každé zvíře mělo svůj specifický význam, například tygr měl jeho nositeli přinést sílu a statečnost. Prostor mezi figurami býval vyplňován ornamenty.

Oceánská část Asie měla k tetování mnohem vřelejší vztah. V jihovýchodní Asii se rozkládá ostrov **Borneo**, který je svou rozlohou třetím největším na světě. Zajímavé je na něm především to, že se zde tradiční tetování udrželo až do současnosti. Původní obyvatelé tohoto ostrova se nazývají Dajakové. Nejedná se o jeden kmen nýbrž o název zahrnující několik desítek kmenů, které na ostrově vzhledem k jeho rozloze žily a žijí do dnes. (Wikipedia contributors, 2019)

Pro mnohé obyvatele vyspělých zemí představují tito domorodci typické zástupce „divochů“. Kromě života v pralese na ostrově a velké zálibě v tetování tuto představu přiživují i fakta, že Dajakové lovili lebky, a praktikovali exokanibalismus (zabití a zkonsumování cizince, často se jednalo o poraženého nepřítele). V dnešní době podle všeho již k lovu lebek ani k pojídání lidí na ostrově nedochází, ovšem ještě ve druhé polovině minulého století docházelo. „*V roce 1970 si jeden návštěvník dajacké vesnice prohlížel stěny chýše a v deníku si postěžoval, že rozvěšené lebky vypadaly hodně čerstvě – na jedné useknuté hlavě byly nasazeny i zánovní brýle.*“ (Gilbert, 2001)

Stát **Tchaj-wan** se nachází na stejnojmenném ostrově u jihovýchodního pobřeží Číny. Původní obyvatelé, kteří byli rozděleni do 14 kmenů, nesou souhrnné označení Kaošanové. Stejně jako na Borneu, i zde odcházelo k lovu lebek. (Wikipedia contributors, 2019) U některých kmenů na tomto ostrově bylo zvyklostí tetovat novomanželské páry stejným tetováním. Společný symbol označoval lásku a celoživotní závazek. Některé ženy se po svatbě nechávaly tetovat v obličeji – od jednoho ucha k druhému je zdobila i několik cm široká čára vedoucí přes rty, vznikala tak tvar podobný písmenu V. (Rychlík, 2005)

Japonsko

Japonsko je z Asijských států svým tetováním nejproslulejší. Japonské *irezumi* a *horimono* značně ovlivnili moderní motivy tetování. První záznamy o tetování pocházejí ze 7. a 8. století, kdy měla na Japonsko obrovský vliv Čína. Není proto nic zvláštního, že z tetování, které do té doby sloužilo jako dekorativní a rituální prvek, se stalo označení pro vyvržence a nižší třídy společnosti. Označení tetováním nahradilo kruté tresty jako uřezávání uší či nosu. Ovšem efekt ostrakizace měla přítomnost tetování stejný, jako nepřítomnost tělesných částí. Pro různé zločiny existovaly různé symboly a každý z nich měl své specifické umístění na těle – docházelo tak k jakémusi mapování spáchaných zločinů a provinění jedince. (Barron, 2017) Nejčastěji byli označováni zrádci a zločinci, ale také nejnižší třída společnosti zvaná nedotknutelní. Tato třída zahrnovala prostitutky, žebráky a trestance. Jednalo se o tetování malé plochy, tvořené černou barvou – pro takový typ tetování měli Japonci slovo *irezumi*. (Rychlík, 2005) *Irezumi* si mohl vysloužit i šlechtic, pokud odmítl absolvovat obřadné *harakiri*.

Harakiri je název používaný výhradně západními zeměmi, japonskými samuraji byl totiž výraz *harakiri* považován za značně nelichotivý a používali raději výraz *seppuku* (českým ekvivalentem je „plátkování žaludku“). Jednalo se o japonskou rituální sebevraždu, při níž si samuraj vlastní rukou prořízl břicho. Následovala pomalá a extrémně bolestivá smrt, často urychlená propíchnutím hrdla, aorty, či setnutím hlavy. Svůj původ má tento rituál již ve 12. století, ačkoli se plně rozvinul až o 5 století později. Japonští samurajové se k této sebevraždě uchýlovali v případě, že hrozilo, že budou zajati nepřáteli. Rituál válečníkům umožňoval získat zpátky ztracenou čest. V 17. století byl rituál *seppuku* používán i jako trest pro samuraje, kteří zradili či se jinak provinili. (Jarůšek, 2016)

V 17. století se začalo tetování užívat i v dekoračním smyslu. Vedle funkce stigmatizační se začala objevovat i funkce dekorativní. Počátky má zkrášlující tetování u kurtizán a prostitutek – ty si nechávaly vytetovat jména zákazníků, kteří se jim obzvlášť líbili, či jména svých milenců. Obvykle byla jména doprovázena japonským znakem pro život. Tou dobou se nechávali tetovat i buddhističtí mniši – na zádech nosili zvěčněné své sliby. Jejich tetování nesymbolizovala nehynoucí lásku, nýbrž se jednalo o důkaz sebeodevzdání. Tetování v té době bylo zakazováno.

Velký zlom přišel o století později s rozkvětem hlavního města Edo, které dnes známe jako Tokio. Docházelo k rozvoji měšťanské kultury – rozvíjelo se divadlo *kabuki*, noční život a výroba překrásně zdobených kimon a divadelních kostýmů. V té době také vznikalo mnoho černobílých i barevných dřevořezů *ukijoe* (do češtiny lze přeložit jako obrazy prchavého světa), které se inspirovali skutečným městským životem. Dřevořezy sloužily také jako ilustrace populárních spisů a povídek. Právě z těchto dřevorytů se později staly předlohy pro tetování. (Rychlík, 2005)

V polovině 18. století byla vydána novela *Suikoden*. Novela popisuje dobrodružství 108 zbojníků, kteří celý svůj život bojují proti systému a bohatým byrokratům. Mnoho hrdinů má rozsáhlá tetování, která často dokreslují jejich povahy, nebo jim mají dodat odvalu. Nejoblíbenější verze novely byly ty, které byly doprovázeny ilustracemi z dřevorytů. Ilustrátor Utagawa Kunijoši dokonce postupem času vytvořil sérii dřevorytů, v níž měl každý ze 108 hrdinů svůj portrét.

Potetovaní zbojníci ze dřevorytů se stali inspirací mnohým, kteří chtěli i v reálném životě bojovat proti krutému systému. Začala vznikat rozsáhlá pestrobarevná tetování vysoké umělecké i technické úrovně. Pro takové tetování mají Japonci označení *horimono*. Zpočátku se nechávali tetovat hlavně příslušníci nižších společenských vrstev, aby projevíli svůj nesouhlas, ovšem trendu nádherných tetování brzy podlehl i lidé bohatí. Nejoblíbenějšími motivy byly výjevy z dějin a mytologie Japonska, zejména drak, tygr, devíticásá kočka, okrasný kapr *koi*, démoni, gejši, květy sakury, lotusy a další rostliny pro Japonsko typické. (Kitamura, a další, 2003)

Roku 1872 bylo v Japonsku tetování zakázáno. Důvodem bylo zpřístupnění země vycházejícího slunce západním zemím. Přestože v té době bylo tetování na vysoké umělecké úrovni, vláda se obávala, že budou západním moderním světem považováni za směšné. Opak byl ale pravdou. Protože zákony nezakazovaly tetovat cizince, námořníci brzy propadli kouzlu japonského tetování. Obdiv k japonským umělcům se tak rychle rozšířil do celého světa. Tatěři z celého světa se snažili dosáhnout krásy a kvality japonských tetování.

3.2.6 Arktické oblasti

Ani oblastem, které jsou trvale pokryté ledem se tetování nevyhnulo. Inuité s plochými tvářemi a šikmýma očima se dokonale přizpůsobili mrazivému počasí. Živili se především lovem a jedli tolik masa a tuku, že lidi v kterékoli jiné oblasti by to zabilo.

Kořeny tetování zde sahají stejně daleko jako kdekoli jinde na světě. Specifický byl ovšem způsob, jakým se zde tetovalo. Nepoužívala se teslice s hroty a palička, jako ve většině světa, ale tetování se provádělo pomocí nitě předem obarvené směsí sazí a oleje. Právě proto řemeslo tetování v těchto oblastech bylo určeno výhradě ženám. Ideálně starším ženám, které během svého života už měly umění šití vypilované na výrobě a spravování oblečení. Tetované motivy i rozsah tetování pro muže a ženy se lišily. Takovému tetování říkáme stehové. Stehy nebyly určeny k tomu, aby v kůži zůstaly, pouze se z protažené nitě uvolňovalo barvivo a zůstávalo pod kůží.

Zatímco ženám se tetoval obličej, paže, ňadra a stehna drobnými ornamentálními vzory již od útlého věku, muži získávali drobné symboly za své lovecké úspěchy. Obvykle se jednalo o tečky, specificky umístěné na těle podle uloveného zvířete. Tyto tečky zajišťovaly lovcům i ochranu při dalších loveckých výpravách. (Rychlík, 2005)

Procesy tetování byly spojovány i s nejrůznějšími rituály, jako například přivolání úspěšného lovu. Inuité věřili i v léčebnou funkci tetování a provázanost s akupunkturními body.

3.3 Renesance tetování

3.3.1 První renesance

První renesance tetování začala, když se kapitán James Cook vydal na svou první mořeplaveckou výpravu do Tichého oceánu. Stalo se tak v roce 1768. Během výprav se setkával s mnohými formami tetování v mnohých kulturách. Tetování vzbuzovalo rozličné emoce, od obdivu k preciznímu provedení, přes strach a odpor až po okouzlení a fascinaci nad touto dosud nepoznanou formou zdobení těla. Nutno poznamenat, že většinou se jednalo o pozorování z dálky, bez hlubšího pochopení skutečného smyslu a významu tetování.

Britští námořníci si z oblasti Pacifiku brzy začali odvážet suvenýry právě v podobě navždy označené kůže. Získat tetování od místních domorodců se ovšem poštěstilo

málokomu, a tak námořníci brzy jejich techniku začali napodobovat. Nejprve se jednalo o drobnější motivy symbolického významu, piktogramy a symboly, které používali obyvatelé Oceánie. Postupně se řemeslo rozvinulo a motivy zdokonalily a zvětšily. Oblíbené byly zejména kotvy, ptactvo, iniciály, mořské panny, dívky, srdce se šípem a další. (Rychlík, 2005) „*Přístup námořníků k tetování se i v pozdějších letech vyvíjel. Nejdříve šlo o módu, potom o pověry, a nakonec o tradice.*“ (Ferguson, a další, 1998) Pro námořníky se nakonec různá tetování staly odměnou za služby a připomínkou určitých důležitých milníků na moři. „*Když jste na moři ujeli pět tisíc mil, dostali jste na svou hrud' modrého ptáčka, po deseti tisících mil jste získali dalšího na jiné místo. Když za vámi byla plavba, byli jste bohatší o prádelní šňůru s děvčaty a dívčími punčochami. Při překročení rovníku se objevil na noze Neptun, pro ochranu prase na jednom chodidle, kohout na druhém, a navíc jste obdrželi amulet, který vás měl ochránit před utopením v moři.*“ (Ferguson, a další, 1998 str. 21) Koncem 19. století měla většina námořníků tetování. Tato tetování dala základ dnešnímu old school stylu.

Roku 1771 přivezl Cook do Evropy tetovaného Polynésana a strhl tím doslova šílenství. V Evropě začal být o tetování zájem i mezi obyčejnými lidmi, a tak v přístavech začal vznikat nový byznys – první tetovací studia. Úspěchu tetování dosáhlo nejdříve u nižších vrstev společnosti – u kurtizán, vězňů, dělníků a kočovníků. Vyhlášení tatěři, mistři ve svém oboru, mívali studia v přístavech, v hlavních ulicích velkoměst nebo na náměstích. Taková studia byla často součástí holičství, kadeřnictví či obchodů s módou. Méně významní tatěři měli malá studia v blízkosti barů, nevěstinců a kasáren. Výlohy takových studií často zdobilo neonové osvětlení a výběr nejlepších prací nejzkušenějšího tatéra ve studiu. (Rychlík, 2005)

Obliba tetování mezi šlechtou se objevila až po roce 1862, kdy se Albert, princ z Walesu, později král Eduard VII., nechal potetovat při své cestě do Jeruzaléma.

V západním světě začalo být tetování populární až poté, co se staly dvě věci: zaprvé byl v roce 1891 v Anglii a USA patentován tetovací strojek, zadruhé se Japonsko otevřelo okolnímu světu během reformy Meidži, které probíhaly od roku 1868. Vynález tetovacího strojku umožnil výrazně zrychlit celý proces tetování, značně se zvýšila kvalita práce a snížila bolestivost samotného procesu tetování. Otevření Japonska zase přilákalo

Americké a Evropské námořníky a cestovatele, kteří v této rozkvétající zemi objevili japonská tetování.

Obě tyto události z konce devatenáctého století ovlivnily představy západního světa o konceptu tetování a stejně tak o technikách, což povzbudilo nový typ klientely, která způsobila, že se tetování stalo oblíbené mezi vyššími třídami. Tento výstřelek trval stěží deset let, protože tetování se stalo příliš snadno dosažitelným a bohatá třída ztratila zájem. Tetování se opět stalo symbolem dělnických tříd a těšilo se velké oblibě, zatímco v Evropě zájem o tetování upadal. (DeMello, 2014)

Definitivní úpadek zájmu o tetování v Evropě, a dokonce i v USA, nastal v meziválečném a válečném období. V roce 1933 se stal Adolf Hitler říšským kancléřem a o rok později všechna tetovací studia neboli shopy, jak se jim tehdy říkalo, uzavřel. „...všechna tetovací studia byla uzavřena na základě Hitlerova zvláštního nařízení, s výjimkou jednoho studia v Hamburgu, jehož majitel musel podepsat prohlášení, že bude tetovat pouze cizince – protože tetování nebylo diktátorem povoleno, musela se zachovat čistá, neposkvrněná Árijská kůže.“ (vlastní překlad)⁸ Když se pak tetování začalo využívat k označování Židů v koncentračních táborech, zmizel zájem o tetování mezi všemi vrstvami obyvatel úplně.

3.3.2 Tetování v nacistickém Německu

Během druhé světové války byly koncentrační tábory běžné i v Německu, ovšem polský komplex byl jediným místem, kde se tetování odehrávalo. Jednalo se o koncentrační tábor Osvětim a pobočné tábory Březinka a Monowice. Mimo koncentrační tábory a tábory smrti byli Židé, před zavedením Hitlerova konečného řešení, nuceni nosit hvězdy na oblečení s nápisem „Jude“ počínaje rokem 1939 v Polsku a 1941 v Německu. Byl to způsob, jak ponižovat a identifikovat Židy, když ještě žili mezi ne-Židy. V koncentračních táborech každopádně existovaly jiné taktiky, když přišlo na nutnost identifikačních prostředků, aby byla uspokojena nacistická posedlost pořádkem a kontrolou.

⁸ „...all tattoo shops were closed by a special order from Hitler except one in Hamburg, and its owner had to sign a declaration that he would tattoo foreigners only—since tattooing did not meet with the dictator's approval, marking as it did the pure, unblemished Aryan skin.“ (Steward, 1990 str. 195)

Když do tábora Osvětim dorazili noví vězni, byla jim vydána sériová čísla, která byla vyšita na jejich vězeňské uniformy, spolu s různými znaky, které představovaly postavení vězně, národnost nebo náboženství. Jakmile začali vězni umírat ve velkém počtu, byl obtížné identifikovat všechny mrtvolky, zejména poté, co bylo z těl odstraněno oblečení. To vedlo k tomu, že personál začal psát čísla nemocných vězňů přímo na jejich těla. V roce 1941, kdy tábor začal vyhlazovat velké množství ruských válečných zajatců, bylo místo toho přijato tetování – nejprve pro ruské vězně a od roku 1943 pro všechny.

Tetování byla zpočátku vytvářena pomocí zařízení, které mělo z jehliček vytvořená čísla. Takto se číslo vyrazilo přímo na hrudník a inkoust byl do ran vtírán až poté. Později úředníci z tábora začali ručně tetovat identifikační čísla (a někdy i symboly) na levou ruku každého vězně pomocí jehel ponořených do inkoustu. Ruští váleční zajatci dostali písmena AU (*Auschwitz*, česky Osvětim), zatímco Němečtí vězni, kteří byli do tábora posláni za účelem reedukace dostali písmena EH (*Erziehungshäftlinge*). Židovští vězni nejprve dostávali trojúhelník a cikáni, nebo Romové dostali písmenko Z (*Zigeuner*). Počínaje rokem 1944, Židé dostávali písmeno A s jejich identifikačním číslem (od 1 do 20 000), následovala série s písmenem B. Vězni, kteří byli bezprostředně po příjezdu posláni do plynových komor, nebyli tetováni vůbec.

Jedním z tatérů v Osvětimi byl i slovenský Žid Ludwig „Lale“ Eisenberg, o jehož životním příběhu vyšla v roce 2018 kniha „Tatér z Osvětimi“. Knihu napsala novozélandská spisovatelka Heather Morrisová, které Eisenberg svůj příběh svěřil až krátce před svou smrtí v roce 2006. (Mánert, 2018)

Judaismus zakazuje tetování. Židé, kteří byli tetováni během holocaustu za těchto podmínek, byli samozřejmě osvobozeni od jakékoli viny a mohou být pohřbíváni na židovských hřbitovech a podílet se na všech dalších aspektech židovského života.

V Buchenwaldu, koncentračním táboře poblíž Výmaru v Německu, kde vězni nebyli tetováni, docházelo k mnohem hrůznější praxi, související s tetováním. Ilse Koch, manželka velitele nacistických koncentračních táborů a hlavní dozorkyně tábora od roku 1941, byla později obviněna (mezi celou řadou krutých a sadistických zločinů) z výběru vězňů odsouzených k smrti na základě jejich již existujících tetování. Údajně pak nechávala jejich tetovanou kůži odstranit a nechávala z ní vyrábět stínítka, kabelky, peněženky, plachty na

modely lodí a další předměty pro vlastní potěšení, na objednávku, nebo jako dárky. S výrobou těchto předmětů údajně začal kapitán SS dr. Erich Wagner. (Whitlock, 2016) *„Během svých vyjížděk na koni kolem tábora, aby sledovala a trápila pracovní čety, si povšimla tetování na tělech vězňů. Číslo těchto vězňů si poznamenala a požádala SS o jejich zabití, aby se jejich vyzdobená kůže mohla proměnit v různé dekorativní předměty. Tyto artefakty se prý staly v SS velkou módou a objednávky od důstojníků SS a papalášů ze všech koutů nacistické říše se jen hrnuly; největší poptávka byla po předmětech s oplzlým a sprostým tetováním.“* (Whitlock, 2016 str. 52)

Po válce byla Koch souzena za válečné zločiny a odsouzena k doživotí, ale její trest byl zkrácen na čtyři roky, když soudce zjistil, že neexistují přesvědčivé důkazy o tom, že vězně usmrcovala konkrétně pro jejich potetovanou kůži nebo že doopravdy měla jakékoli předměty z lidské kůže. V roce 1950 byla znovu souzena a na základě výpovědí bývalých vězňů i pracovníků tábora odsouzena na doživotí. V září 1967 spáchala v bavorské cele sebevraždu.

Šest kusů tetované kůže z Buchenwaldu je dnes uloženo ve Washingtonu DC, v Národním muzeu zdraví a medicíny a v Národním archivu. Zatím neexistují žádné důkazy o tom, že by z kůží byla vyrobena stínítka či kabelky, ale zjevně byly tyto kůže odebrány z lidských těl v táboře. (DeMello, 2014)

Tetování ovšem podlehl mnozí členové jednotky SS, kteří s vězni v koncentračních táborech mnohdy zacházeli až nelidským způsobem. Na důkaz hrdosti a loajálnosti, že jsou příslušníky této jednotky, si nechávali vytetovat na levé rameno či do podpaží dva blesky (znak jednotky) a často také svou krevní skupinu. Po kapitulaci Německa lidé doslova lovili členy SS. Hledali dva blesky či malou značku krevní skupiny pod levou paží a díky těmto tetováním odhalili mnoho členů jednotky SS, kteří se převlékli do jiných uniforem či civilního oblečení.

3.3.3 Druhá renesance

Druhá renesance nastala v 60. letech v USA, kde se lidé ze zneužívání tetování v nacistickém Německu oklepali dříve než lidé v Evropě. V tomto období druhé renesance se také začalo více pohlížet na hygienická pravidla a postupy. *„Kvůli přenosu žloutenky pomocí zdobících nástrojů například město New York v roce 1961 tatuáž načas zakázalo.*

Teprve poté se začaly jehly sterilizovat a začala opravdu moderní éra.“ (Rychlík, 2005)
Mezi lety 1963 a 1974 byla na vzestupu kontrakultura a současně se hrstka umělců, jako Phil Sparrow, Sailor Jerry, Cliff Raven a Don Ed Hardy, začala zajímat o tetování. Změnili tetování navždy propojením s ostatními umělci – přinesli nové techniky a nové umělecké inspirace, což rozšířilo uměleckou formu a přilákalo na trh novou klientelu – střední třídu.

Během 70 let ostatní umělci, například tatér Lyle Tuttle ze San Francisca, tetovali rockové hvězdy, herce a ostatní celebrity, kteří byli přitahováni postavením tetování mimo zákon. Bylo ironií, že to byli právě oni, kdo přinesl tetování do hlavního proudu americké kultury. Celebrity jako Cher či Janis Joplin pomohly učinit tetování módní mezi mladými lidmi a pravděpodobně vůbec poprvé i mezi mladými ženami. Během tohoto období se tetování stávalo stále více módní a jeho popularita rostla. (DeMello, 2014)

Tetování zde dosáhlo opravdu umělecké úrovně. Tatéry se stále častěji stávali mladí lidé s vysokým vzděláním, kteří tetování brali i jako formu sebevyjádření, vybírali si klienty, konzultovali s nimi návrhy na míru a upřednostňovali kreativitu před ekonomickými výhodami. Díky strojku bylo tetování rychlejší, méně bolestivé, výsledky preciznější, a i velká tetování byla hotová relativně rychle. V 80. letech se navíc rozšířila škála barev, která byla do té doby omezená na černou, červenou, zelenou, žlutou, hnědou a výjimečně bílou. Najednou bylo možné na kůži vytvářet zářivě barevná, stínovaná a do detailu propracovaná díla.

Situace v zemích východního bloku (tedy i u nás) byla ovšem po válce úplně jiná. Zatímco za oceánem tetovací průmysl vzkvétal, u nás po komunistickém převratu v únoru 1948 žádné salony neexistovaly. Dařilo se ale tetováním v amatérském domácím prostředí, či v prostředí uzavřených společností jako jsou věznice. Tato tetování neměla nic společného s uměním v USA, navíc hrozilo při takovém tetování riziko přenosu různých nemocí či jiných komplikací. Značně neprofesionální a často nepovedené kárky si přinášeli trestanci z věznic i vojáci z povinné vojenské služby. Tetování se provádělo tuší a podomácku vyrobeným strojkem z verzatilk. Situace se změnila až po pádu komunistického režimu. (Rychlík, 2005)

3.4 Historie tetování v České republice

V České republice probíhal vývoj tetování stejně, jako v okolní Evropě. Ve vlnách všeobecné oblíbenosti a úpadku. Našly se ostatky dokazující, že se u nás tetovalo již v pravěku. S křesťanskými zákazy a reformami se tetování vytratilo a znovu se objevilo až v 18. století. Na našem území neexistovalo mnoho námořníků, kteří by nám mohli tetování dovézt z Oceánie, a tak jsme se o této tělesné modifikaci dozvídali od cestovatelů, kartografů, geografů, etnografů a malířů, kteří objevovali svět.

Například Gottfried Lindauer, známý také jako Bohumír Lindauer, byl český umělec, který se na Novém Zélandu uchytil jako portrétista. Inspiraci k odjezdu do Oceánie získal na Světové výstavě v roce 1873, kde se poprvé setkal s kulturou Maorů a zaujalo ho tetování v jejich tvářích. „*O jeho obrazy, které maloval, byl zájem jak mezi přistěhovalci, tak zejména maorskými domorodci, kteří byli ochotni za portréty svých náčelníků i běžných lidí platit vysoké sumy. Používali je ostatně převážně k rituálním účelům.*“ (Bezr, 2015) Britská kultura již v dobu, kdy byl Lindauer na Zélandu, začala pronikat mezi místní obyvatele, kteří se začali asimilovat, a tak jsou jeho portréty zachycením posledních chvil ryzí maorské kultury. (Bezr, 2015)

Tetování získalo oblibu u chudších vrstev, jako byli dělníci, kriminálníci či kurtizány. Na druhou stranu bylo oblíbené i u vrstev nejbohatších, pro které tetování znamenalo něco exotického, krásného. „*Ani naši monarchové neodolali nové módě. Tetovaný byl i následník trůnu František Ferdinand d'Este nebo třeba pěvkyně Ema Destinová, a to na velmi intimních místech.*“ (Blatová, 1995)

Během první republiky zažilo tetování úpadek. Konzervativní společnost tehdejší doby tetování nepřijala, bylo potlačováno a zůstalo tak pouze pro vojáky, trestance a kurtizány. Lidé střední a bohaté třídy se tomuto řemeslu obloukem vyhýbali a potetované jedince považovali za podřadné a duševně v nepořádku. Dvacátým stoletím začaly předsudky, které obzvlášť u starších generací přetrvávají do dnes.

Válka a zneužití tetování nacisty zavinil pokles zájmu o tetování i u nás. V poválečném období proběhla v Pražském Hrdličkově muzeu výstava tetovaných kůží, které ve dvacátých až čtyřicátých letech shromáždil Jiří Malý. Sbírka zahrnovala převážně kůže legionářů, a tak témata tetování zahrnovala romantické obrázky, upomínky na válečné služby a skutky,

obrázky žen a milenek a často se objevoval i český lev. Kousky kůže byly napnuté na kovových obručích. Do dnes je možné exponáty vidět na Albertově v budově Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, kde Jiří Malý přednášel antropologii. (Rychlík, 2014)

Po zákazu provozu tetovacích studií v roce 1948 se v České republice stalo tetování záležitostí undergroundu. Tetovalo se v amatérských prostředích, uzavřených společnostech a v určitých sociálních skupinách se tetování stalo symbolem členství. Vzniklé obrázky byly nekvalitní, prováděly se pomocí primitivních podomácku vyrobených strojů ve špatných hygienických podmínkách. Tetovalo se obyčejným inkoustem, v případě nouze dokonce sazemi smíchanými s vodou, které ovšem tělo špatně přijímalo a často vznikaly infekce. Dlouhou dobu tetování zůstávalo spojováno s motorkáři, prostitutkami, vězni a vojáky. Zatímco v USA zažívalo tetování druhou renesanci a zlatou éru, u nás se tetovali lidé ze vzdoru a na protest proti systému.

Tři roky po pádu komunistického režimu byl oficiálně otevřen první tetovací salon. Pražské UZI, otevřené v roce 1992, bylo první z mnoha studií, které v 90. letech vzniklo.

Otevření hranic světa přilákalo do Čech velké množství turistů a s nimi přijížděli i zahraniční tatěři, od kterých se Čeští tatěři učili a získávali nové zkušenosti, nebo se naopak tatěři vyjížděli učit ven – především do západní Evropy a USA. Se stoupající kvalitou tetování stoupalo i množství klientů. Zanedlouho začaly vznikat salony i v dalších velkých městech. Obrázky na kůži, které v těchto nových salonech vznikaly, neměly nic společného s primitivními malůvkami, které vznikaly do té doby. Profesionální náčiní, kvalitní barvy, legalita tetování, to vše umožňovalo vznik skutečných uměleckých děl. Zájem o tetování se začal rozšiřovat i mezi běžnou populací. (Rychlík, 2005)

4 Motivace jedince a význam tělesných modifikací

Tyto dvě složky od sebe nelze zcela oddělit. Motivace nám říká, proč se jedinec rozhodl tělesnou modifikaci podstoupit, význam obsahuje informaci, co tato změna pro jedince znamená, co symbolizuje. Někdy se tyto dvě složky zcela překrývají.

4.1 Osobnost, sebepojetí a identita

4.1.1 Osobnost

Není snadné pojem osobnost jednoznačně definovat. Nakonečný definuje tento pojem následovně: „*Osobnost je pojmenování pro ten celek dispozic k psychickým reakcím, který způsobuje, že v téže situaci reagují různí lidé různě a že tyto reakce vykazují určitou jednotu cítění, myšlení, vnímání, představ a snah.*“ (Nakonečný, 1993 str. 9) Pojem osobnost byl do psychologie zaveden na začátku 20. století ve chvíli, kdy bylo potřeba zkoumat jedince po psychické stránce jako celek a nikoli jeho dílčí části. Bylo nutné vysvětlit skutečnost proč různí lidé na stejný podnět nereagují stejně. Bylo nutné vysvětlit, že rozdíl mezi individuálními reakcemi vzniká v okamžiku, kdy je mezi podnět (S) a reakci (R) vložen neznámý faktor – pojmenován jako osobnost. (Nakonečný, 1993)

Osobnost je tedy náš vnitřní svět, který nás dělá jedinečnými a odlišuje nás od ostatních. Jedná se o nevrozenou vlastnost, která vzniká od narození a vyvíjí se v průběhu celého života.

4.1.2 Sebeпоjetí

S pojmem osobnost úzce souvisí pojem sebepojetí. Obecně sdílená definice sebepojetí říká, že je jedná o souhrn představ a hodnotících soudů, které člověk k sobě chová. Tento souhrn zahrnuje veškeré představy psychické i fyzické – tedy člověk hodnotí své tělesné i vnitřní já. Sebeпоjetí nemusí nutně odrážet realitu.

Sebeпоjetí se utváří a definuje celý život, jeho vývoj je výrazně ovlivňován sociálními interakcemi, srovnáváním sebe a ostatních, zpětnou vazbou, sebehodnocením a vlastními emocemi. (Blatný, 2003) Sebeпоjetí je důležitým aspektem při vzniku identity a výrazně ovlivňuje naše chování, jednání a samozřejmě kvalitu života jedince.

„Body image je způsob, jakým člověk přemýšlí o svém těle, jak ho vnímá a cítí.“ (Grogan, 2000 str. 11) Body image neboli tělesné sebepojetí, je vztah jedince k jeho fyzickému já. Je důležitou součástí celkového sebepojetí. Skládá se z mnoha dílčích částí, mezi něž patří například vzhled, zdraví, fyzická kondice. (Fialová, 2006) Největší vliv na naše hodnocení má zpravidla tělesný vzhled, což je ještě umocněno dnešní globalizací světa.

„Dnes se začíná pěstovat určitý kult těla – zesilují aktivity zabývající se tělem, tělo má být opálené, zdatné, štíhlé. Propagujeme zdraví a výkonnost, tělo je symbolem úspěchu, který veřejně prezentujeme. S tím souvisí také propagace ideální hmotnosti, teror štíhlosti, ovlivňování zvláště ženského těla. Tělo se pak stává v současné společnosti především instrumentem.“ (Fialová, 2006 str. 72)

V dnešní době vizuální kultury a sociálních médií jsou na vzhled kladeny vysoké nároky a lidé připisují tělesné atraktivitě nesmírnou důležitost. Nejsme již hodnoceni pouze lidmi, které skutečně fyzicky potkáváme. Mezi takové lidi patří například rodina, partner či partnerka, vrstevníci, přátelé či kolegové. Díky rozvoji a vlivu sociálních sítí jsme denně zahlcováni tzv. ideály krásy, se kterými se neustále porovnáváme a s nimiž jsme porovnáváni. Doba nezdravě hubených modelek naštěstí již ustupuje, ve společnosti se nyní prosazuje sportovní vzhled, zdravý životní styl a především heslo *„Přijmout a milovat své tělo takové, jaké je“*. Je potřeba mít při srovnávání sebe s ostatními na mysli fakt, že body image je subjektivní a to, že vnímáme někoho jako krásného či atraktivního neznamena, že si to o sobě myslí i on sám. (Grogan, 2000) Ideálním stavem tělesného sebepojetí je spokojenost ve vlastním těle.

Změny tělesného vzhledu ve vztahu k sebepojetí jedince

„V posledních letech pozorujeme velký nárůst zájmu současného člověka o vlastní tělo, především o jeho vzhled, ale i o jeho funkčnost a o možnosti péče o něj. Tyto tendence se projevují například ve zvýšených nákladech na cílenou péči o tělo, zdravou výživu, v narůstajícím zájmu o pohybové aktivity, různé kosmetické úpravy, ale i o zákroky plastického chirurga.“ (Fialová, 2006 str. 7)

Změny, které jedince přibližují ideálu krásy jsou obecně mnohem lépe přijímané než změny, které člověka něčím odlišují, vyčleňují. V dnešní době existuje velké množství

možností, jak změnit svůj tělesný vzhled. Mezi drobné modifikace lze zařadit úpravu vlasů, obočí, aplikaci umělých řas, permanentní make-up pedikúru a manikúru.

Lidé, kteří jsou se svým tělem z nějakého důvodu nespokojení, mají dnes možnost se nechat upravit pomocí kosmetického zákroku. Estetické a plastické operace jsou dnes relativně častou a snadno dostupnou záležitostí. Existuje celá škála zákroků plastické chirurgie: plastické operace horních a dolních víček, aplikace botulotoxinu, dermální výplně s kyselinou hyaluronovou, úprava prsou (může jít o zvětšení, zmenšení i modelaci), liposukce, zvětšení rtů a mnoho dalších. (Perfect Clinic) Lidé tyto zákroky podstupují v drtivé většině případů ze stejného důvodu: chtějí vypadat mlaději, zdravěji a atraktivněji. Samozřejmě je před zákrokem na místě řádný průzkum trhu a určitě to není něco, na čem by se měl člověk snažit šetřit. Podezřele levné kliniky totiž obvykle nemají ideální výsledky práce.

Právě touha být ve svém těle spokojenější může být jednou z motivací pořídit si tetování. *„Tetování uspokojuje určité složky osobnosti a člověk se vypořádává specifickou formou se sebou samým i okolím. Tetování dává člověku pocit jedinečnosti, výlučnosti a odlišnosti. Je to způsob, jak vyjádřit svou unikátnost.“* (Rychlík, 2005 str. 36)

4.2 Motivace k tetování a význam tetování

„Motivaci lze definovat jako souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.“ (Plháková, 2004 str. 319)

Motivace je tedy určitá pohnutka k jednání.

Motivace jedince je úzce provázána s funkcemi tetování, které jsem podrobně rozebrala v kapitole třetí. Pokud například v dané kultuře bylo obvyklé, že k rituálu přechodu do dospělosti patří tetování, pak mohla být motivací touha dodržovat tradice společnosti, touha neodlišovat se od ostatních nebo touha prokázat, že si status dospělého jedince zaslouží. Motivací provázanou s funkcí sociálně skupinovou může být dychtivost vyjádřit příslušnost ke specifické skupině. Jinou motivací pro tělesnou modifikaci mohla být víra v její magické, ochranné i léčivé schopnosti. V některých částech světa motivace kulturního či kmenového charakteru stále přetrvávají.

Wohlrab uvádí následující výčet motivačních kategorií a jejich stručný popis:

1. Krása, umění a móda – Tetování dnes lze považovat za módní doplněk či kousek umění na kůži. Dekorativní funkce tetování dnes zaujímá první místo.
2. Individualita – Snaha odlišit se od ostatních a vytvořit si identitu prostřednictvím originálního vzhledu.
3. Osobní příběhy – Potvrzení a zachování osobních hodnot, zkušeností, názorů a vzpomínek. Trvalé označení může jedinci pomoci překonat traumatický zážitek.
4. Fyzická vytrvalost či odolnost – Souvisí s rituální funkcí tetování. Jedinec testuje své hranice, práh bolesti a překonává osobní limity. Bolestivá stimulace je spojena s uvolňováním endorfinů z těla a navozuje jedinci pozitivní emoce.
5. Příslušnost a závazek ke skupině – Vyjádření příslušnosti k určité sociální skupině, komunitě nebo subkultuře.
6. Důkaz vzdoru – Vyjádření protestu vůči společnosti či rodičům.
7. Kulturní tradice a spiritualita – Duchovní a kulturní přesvědčení mohou být také podnětem k tetování.
8. Závislost – Tetování je považováno za návykové, což je nejspíše způsobeno uvolňováním endorfinů během bolestivé stimulace.
9. Sexuální motivace – Touha zvýšit svou sexuální atraktivitu.
10. Žádný specifický důvod – Obvykle se jedná o rozhodnutí impulzivního charakteru, často pod vlivem omamných látek. Jedinec pak není schopen uvést žádný reálný důvod, proč se nechal potetovat. (Wohlrab, a další, 2007)

V dnešní době se v moderním světě do popředí dostala funkce dekorativní, a tak se motivace k tetování vztahuje nejčastěji právě k dotvoření, zkrášlení či odlišení tělesného vzhledu. Pokud se člověk rozhodne pořídit si tetování, nemusí se samozřejmě jednat pouze o jeden motivační faktor, často se jedná o kombinaci několika pohnutek. Estetická či dekorativní motivace je v popředí proto, že chceme, aby se nám tetování líbilo. Libost a nelibost je ovšem velice subjektivní a proto to, co se líbí jednomu, se nemusí líbit druhému. Důležité je především to, aby byl spokojený nositel tetování.

Často bývá motivací pro tetování nějaká osobní zkušenost či vzpomínka na blízkou osobu. Tetování pak pro daného jedince nabírá symbolický význam. „*Můj přítel spáchal*

sebevraždu, na jeho památku jsem si nechala vytetovat malinkou lamu na levou stranu žeber.“ (anonymní respondent, zdroj: dotazník k této bakalářské práci) Velmi oblíbené je v dnešní době také tetování, které připomíná lidem jejich domácí mazlíčky. „Někdo mi otrávil malýho boxera, když mu byl teprve rok. Všichni jsme bojovali, léčba se po měsíci přestala dařit a musel odejít. Po jeho neskonalým hrdinství jsem okamžitě uctila jeho památku tetováním ve veselém provedení.“ (anonymní respondent, zdroj: dotazník k této bakalářské práci)

Význam tetování samotnému dodává jeho nositel, a tak obsah skrytý za obrázkem může v některých případech chápat jen a pouze on. (Rychlík, 2005) Některé symboly mají v určitých kulturách svůj význam pevně daný. V západním světě takovým je takovým symbolem například svastika, původně hinduistický a buddhistický symbol protikladů. V dnešní době je tento symbol svého původního významu zbaven a společností je vnímán jako symbol nacismu a příslušnosti k nacistické ideologii.

5 Tetování v dnešní době

5.1 Vynález tetovacího strojku

Tetování, jak ho většina lidí dnes zná a absolvuje, existuje díky vynálezu tetovacího strojku. Roku 1981 si Samuel O'Reilly, majitel tetovacího salónu na newyorském Chatham Square, nechal patentovat tetovací strojek. Mašinku pojmenoval *tattaograph* a patent byl registrovaný v USA a ve Velké Británii. Základem pro první strojek bylo elektrické pero, které si nechal o sto let dříve patentovat Thomas Alva Edison. Edisonovo pero sloužilo k vyšívání vzorku či podpisu na karton nebo plátno. Ačkoli tetovací strojek z roku 1981 prošel velkým vývojem, O'Reilly tehdy významně změnil svět tetování. Tetování se stalo rychlejší, dostupnější, méně bolestivé a bylo možné tetovat daleko větší plochy. To vše přispělo k tomu, že se tetování šířilo rychleji. (Rychlík, 2005) V roce 1904 si Charlie Wagner nechal patentovat novou verzi strojku, která se od té doby změnila jen málo.

S příchodem tetovacího strojku se ze studií staly jakési továrny na obrázky. Začaly se totiž sbírat motivy do katalogů. Klient si pak jednoduše vybral, jaký motiv chce, tatér měl jistotu, že bude po výtvarné stránce dobře vypadat a jako bonus stihli tatéři během dne splnit více zakázek. Autorem prvních a nejvýznamnějších katalogů byl Američan Lew „The Jew“ Alberts. Tyto katalogy způsobily, že se snížila kvalita práce a většina prací byly pouze zkopírované motivy, které byly často sentimentální, nevkusné a bez nápadu. Našli se samozřejmě i tatéři, kteří tetovali opravdu krásná a originální díla a lidé, kteří byli ochotni za originální, časově náročnější a propracovanější tetování zaplatit nemalé peníze.

5.2 Hand poke

Vynález tetovacího strojku samozřejmě neznamená, že všichni tatéři dnes k tetování používají strojek. Existují tatéři-umělci, kteří dávají přednost tetování rukou. V České republice, vzhledem k odlišnému vývoji od Ameriky a obecně zbytku světa, je tzv. *hand poke*⁹ novinkou posledních let.

V České republice se dostal tento styl do povědomí hlavně díky mladé tatérce, která si říká Duhovka. Dnes se již tetování tolik nevěnuje a klienty si pečlivě vybírá, nicméně to byla

⁹ *hand* = ruka, *poke* = strkat, šfouchnout

právě ona, kdo stál v začátcích hand poke u nás. Hand poke se vymyká všem konvencím v kontextu tetování a přináší novou subkulturu. Tetování touto metodou probíhá ručně, bez strojku, tzv. po staru – nevýhodou je, že takové tetování trvá o hodně déle, nicméně obvykle vyjde levněji a dává prostor pro nezávaznou konverzaci, protože takové tetování se obejde bez rušivého bzučení strojku. Dalším markantním rozdílem je prostředí – zatím co tetování pomocí strojku probíhá ve sterilních studiích, toto tetování můžete získat v podstatě kdekoli – doma na gauči a klidně i v parku. Tato nová metoda, která se u nás těší velké oblibě a má čím dál více příznivců je ideální pro malé motivy, jemné kytičky a jednoduché nápisy. Čím dál častěji se také začíná objevovat ve studiích a o klientelu není nouze.

5.3 Tetování a firemní kultura

Pracovní prostředí se u v mnohém liší od domácího prostředí. Určitým způsobem se nejedná o prostředí, kde by se člověk mohl chovat, jak se mu zachce, váží nás určitá pravidla, a to i přes to, že třeba zrovna vycházíme dobře s šéfem. Každý zaměstnanec firmy musí dodržovat pravidla firmy, chovat se v souladu s firemní kulturou – ta je jedním z klíčových prostředků každé firmy.

Protože rozdílné zacházení z důvodu tělesné modifikace může být považováno za porušování antidiskriminačního zákona a zákoníku práce, zaměstnavatelé upravují požadovaný vzhled svých zaměstnanců pomocí etického kodexu. Nejprísnější pravidla bývají stanovena v prostředí, kde zaměstnanci přichází do styku s klienty, případně obchodními partnery.

Pokud firemní kultura žádným způsobem neupravuje možnost či nemožnost mít tetování, měl by mít člověk na paměti, že ve společnosti existují také určité morální zásady – přesto, že v ČR neexistuje seznam nevhodných motivů, pokud by se zaměstnavatel ohradil proti nahé slečně vytetované na předloktí, těžko mu to můžeme mít za zlé.

U Policie ČR platil dlouhá léta kompletní zákaz tetování na viditelných místech. V roce 2016 byly podmínky zmírněny. Pro policisty sice stále platí přísnější pravidla, než mají jiní zaměstnanci, nicméně poslední 4 roky musí policisté svá tetování zakrývat pouze pokud mají uniformu, tzn. pro policisty v civilu žádné omezení ohledně tetování neplatí. Bylo tak rozhodnuto na základě výzkumu, ve kterém se k tetování u policistů v civilním oděvu vyjádřilo kladně 71,5 % respondentů. (Zelenka, 2016)

5.4 Založení a provoz tetovacího salonu v ČR

Od otevření tetovacího salonu UZI Tattoo v roce 1992 se tento obor pohnul o značný kus vpřed. Zatímco v 90. letech se o tetování zajímaly specifické vrstvy obyvatel, jako například muzikanti a skejťáci, dnes jsou již lidé tetováni napříč všemi společenskými vrstvami. Po pádu komunistického režimu vzniklo mnoho salonů, které si vybudovaly renomé a fungují do dnes. UZI, Alien, Tribo, to jsou studia, která vznikla v první vlně a do dnes se těší velké oblibě.

Dnes, v roce 2020, existuje salonů opravdu obrovské množství. Největší konkurence je samozřejmě stále v Praze. S prosazováním se ve společnosti a sháněním klientely dnes pomáhají salonům ve velké míře sociální sítě. V profesionálních studiích se začíná stále častěji objevovat hand poke, technika, která byla dlouhou dobou spíše domácí záležitostí.

Bez ohledu na to, čím tatér tetuje, pokud se rozhodne otevřít si vlastní studio, musí splňovat určité standardy. Když se v 90. letech začaly v České republice otevírat první salony, nikdo vlastně pořádně nevěděl, co se od něj očekává a co všechno musí splnit. S profesionálními, oficiálními tetovacími studií u nás nikdo neměl zkušenosti, neboť v komunistickém režimu byla studia striktně zakázána. Právní a hygienické normy pro toto odvětví neexistovaly a vznikaly současně se vznikem studií – tzv. za pochodu.

5.4.1 Právní legislativa a hygienické standardy

Založení oficiálního tetovacího salonu podléhá určitým podmínkám, které stanovuje zákon. Protože se jedná o činnost, při které je porušována integrita lidské kůže, jsou stanovená pravidla velmi přísná. Co všechno musí tedy budoucí živnostník splňovat?

V první řadě je potřeba živnostenské oprávnění, jehož předmětem jsou dle přílohy č. 2 živnostenského zákona činnosti, při kterých je porušována integrita lidské kůže. Dále je potřeba prokázat odbornou způsobilost. (MŠMT) Jaké vzdělání je potřeba? Pokud člověk zrovna není lékař, zdravotní sestra nebo zdravotnický asistent, má 3 možnosti:

- 1) Střední vzdělání s maturitní zkouškou nebo s výučním listem v oboru vzdělání kosmetička a osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro činnosti, při kterých je porušována integrita lidské kůže, vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, nebo zařízením

akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována, nebo

- 2) osvědčení o rekvalifikaci nebo jiný doklad o odborné kvalifikaci pro kosmetičku a pro činnosti, při kterých je porušována integrita lidské kůže, vydaný zařízením akreditovaným podle zvláštních právních předpisů, nebo zařízením akreditovaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, nebo ministerstvem, do jehož působnosti patří odvětví, v němž je živnost provozována,
- 3) profesní kvalifikace pro činnost kosmetičky a pro některou z činností, při kterých je porušována integrita lidské kůže (odborník na permanentní make-up, piercér nebo tatér) podle zákona č. 179/2006 Sb., o uznávání výsledků dalšího vzdělávání. (MŠMT)

Zkoumá se také, zda nebyl fyzické osobě správním nebo soudním orgánem vysloven zákaz činnosti v oboru nebo příbuzném oboru živnosti.

Zvolené prostory, v nichž se má služba vykonávat, musí být ke stanovenému účelu určeny rozhodnutím stavebního úřadu. Nejsou-li pro tuto činnost určeny, je nutné získat povolení stavebního úřadu ke změně účelu užívání stavby.

Je také nutné schválení provozního řádu činnosti epidemiologicky závažné¹⁰ hygienickou stanicí. Schválený řád se musí při zahájení činnosti vyvěsit v provozovně. V provozním řádu musí být uvedeno:

- podmínky činnosti,
- použití strojů, přístrojů a dalších zařízení,
- zásady prevence vzniku infekčních a jiných onemocnění, ke kterým by mohlo dojít nesprávně poskytnutou službou, včetně podmínek dezinfekce a sterilizace,
- zásady osobní hygieny zaměstnanců a ochrany zdraví spotřebitele,

¹⁰ Za činnosti epidemiologicky závažné, jinak také označované jako služby péče o tělo se podle § 19 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon č. 258/2000 Sb.) považují: provozování holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry, solária, kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb a provozování činností, při níž je porušována integrita kůže.

- způsob zacházení s prádlem a očisty prostředí provozovny. (HSHMP, 2018)

Součástí provozního řádu je rozhodnutí stavebního úřadu či smlouva o pronájmu.

Dále je potřeba mít v provozovně zajištěnou výhradně pitnou vodu, umývadlo s pitnou vodou v každé místnosti, WC pro zaměstnance, dostatečné odvětrávání a vytápění, lékárničku první pomoci, veškeré zařízení a potřeby pro dezinfekci a sterilizaci, nábytek pro uložení úklidových pomůcek, případně úklidovou komoru (pokud se v objektu nachází) a oddělený prostor na ukládání oblečení. Pokud je ve studiu více tatérů, jejich pracovní místa musí být oddělena tak, aby nedocházelo k porušování soukromí klientů.

Veškeré plochy v prostoru musí být omyvatelné a dezinfikovatelné, veškeré vybavení studia snadno udržovatelné a taktéž dezinfikovatelné. (HSHMP, 2018)

5.5 Proces tetování

5.5.1 Minimální věková hranice

V České republice neexistuje zákon, který by upravoval minimální věkovou hranici pro tetování. Možnost pořídit si tetování je tedy omezena zletilostí, které u nás člověk dosáhne ve věku 18 let. Někteří tatéři tetují i mladší jedince, ale musí být doložen souhlas rodičů. Studia, která nabízejí tetování mladším lidem, mají předpřipravené formuláře pro nezletilé. Stačí, když ho doma rodič vyplní a podepíše. Jistým rizikem je zfalšování podpisu rodičů. Ideální je tedy osobní přítomnost rodiče ve studiu.

5.5.2 Výběr motivu

Pořídit si tetování je rozhodnutí, které člověka provází celý život. Existují samozřejmě možnosti, jak se tetování zbavit, ovšem člověk si tetování nepořizuje s vidinou toho, že se ho za pár měsíců či let zbaví. Tetování je tedy celoživotní závazek, a proto by si měl člověk před jeho aplikací vyhradit dostatek času na výběr motivu, jeho umístění, prozkoumání trhu, svých možností a rizik, které proces přináší.

Tetování má obvykle pro svého majitele člověka symbolický význam, najdou se ale i lidé, kteří si vybírají obrázky bez specifického významu. Stačí, že se mu obrázek líbí. Zatímco dříve mělo tetování v různých společnostech a kulturách svá pravidla, určité motivy měly neměnný význam a často i konkrétní místo na těle, dnes je možné nechat si doslova

vytetovat cokoli a kamkoli. „Muži i ženy v moderní společnosti si vybírají motivy, které podtrhují a přitahují pozornost k jejich mužským, respektive ženským atributům.“ (Hemingson, 2010 str. 13)

Inspiraci pro své tetování může člověk hledat v knihách, katalozích, na známých osobnostech a samozřejmě na internetu, který dnes dominuje. Není nic jednoduššího, než ukázat tatérovi obrázek z internetu se slovy: „*Něco takového bych chtěl/a.*“

5.5.3 Výběr studia a tatéra

Určitým limitem při tetování je sám tatér. Každý tatér má své zásady, a tak se může stát, že s klientem se na spolupráci nedohodnou. Jsou tatéři, kteří odmítají tetovat určité symboly či některé tělesné partie. Například mladé lidi na obličej či krk. Naprostá většina tatérů netetuje přesné kopie již existujících tetování. Důvodem může být i věk tetovaného – přesto, že u nás není specifikována věková hranice, většinou se v salonech setkáte s hranicí 18 let pro tetování a další tělesné modifikace. Ať už je to z přesvědčení, že to není vhodné, z obav, že tetování je nad jeho síly či kvůli vlastnímu komfortu, tatér má možnost a právo jakéhokoli zákazníka či motiv odmítnout. Vzhledem k množství zákazníků, kteří dnes na své tetování čekají, si to může dovolit bez významné finanční ztráty. Pokud se tedy stane, že se rozhodnete pro svastiku na pohlavním orgánu, budete mít pravděpodobně problém najít tatéra a rozhodně ho nenajdete mezi tatérskou elitou.

Dnes existuje velké množství studií, respektive tatérů. Liší se stylem, zkušenostmi a samozřejmě cenou – ta se odvíjí od délky působení, zkušeností a žádanosti tatéra. K těm nejžádanějším tatérům je čekací doba dlouhá několik měsíců a dokonce i let.

Ať už na studio/tatéra narazíte na internetu, někdo vám ho doporučí. nebo vás studio zaujme při procházce městem, je ideální si před samotnou návštěvou studia vyhledat jeho webové stránky, či portfolio na některé ze sociálních sítí (např. na Instagramu, který je založen na sdílení fotografií) a prohlédnout si jeho práci. Malou nevýhodou, která bohužel nemá řešení, je, že naprostá většina tatéra se prezentuje fotkami čerstvě provedených tetování. Čerstvé tetování vypadá nejlépe – barvy jsou syté a inkoust není rozpítý v kůži. Tatéři se samozřejmě snaží zveřejňovat i již zahojené práce, pokud k nim mají přístup. Pro tatéra je těžké získat fotku jeho zahojené práce – klient musí být ochotný mu fotku poslat, případně přijít na druhé sezení, při němž je možné fotku zahojeného tetování pořídit.

5.5.4 Konzultace

Pokud objevíte tatéra, jehož kvalita práce a styl vám vyhovuje, je možné se domluvit na konzultaci, obvykle přímo ve studiu. Většina tatérů nabízí konzultace tetování zdarma. Konzultace obvykle probíhá dříve než samotný proces tetování, a to o několik týdnů či měsíců. V poslední době se také rozmáhají konzultace online – šetří to čas oběma stranám. Konzultace online má nevýhodu v tom, že se s tatérem nepotkáte osobně, ovšem pokud požádáte o osobní setkání, naprostá většina tatérů vám vyjde vstříc. Komunikace mezi tatérem a klientem by měla probíhat na takové úrovni, aby to bylo příjemné oběma stranám. Tatér by vám měl být sympatický i po lidské stránce. Pokud si vyberete tatéra, který je vám nesympatický, pravděpodobně pro vás proces tetování nebude příjemným zážitkem.

Tatér by měl být ochotný a schopný zodpovědět všechny klientovi otázky týkající se jeho zkušeností, školení a průběhu celého procesu. Měl by být schopen popsat podstatu a techniku tetování, objasnit hygienická pravidla a opatření ve studiu, sdělit možná rizika a komplikace tetování a vysvětlit, tak jim předcházet. Měl by být schopen vysvětlit, jak se o tetování starat při hojení i po něm, případně doporučit vhodné produkty, které většina tatérů i nabízí ke koupi přímo na místě. Na základě jeho odpovědí má klient možnost udělat si obrázek o jeho profesionalitě. Prostředí studia by mělo být čisté.

Klient během konzultace tatérovi popíše, jaký motiv by si představoval, jaký by pro něj mělo mít tetování význam a co by mělo symbolizovat. Může si přinést obrázky – ať už z internetu nebo vlastní návrh. Dále se konzultuje barevnost motivu, jeho velikost a umístění na těle. Pokud si klient není jistý, kde by se tetování nejlépe vyjímalo, tatér je více než schopný mu poradit. Konzultace vlastně slouží ke zjištění, zda je klient ve správném salonu, proto je potřeba vzájemného respektu a pochopení. Pokud si klient přeje barevný motiv, ale tatér barevná tetování nedělá, na termínu se pravděpodobně nedohodnou. Během konzultace je ideální tatérovi popsat co nejvíce detailů, aby mohl následně vyhotovit návrh.

5.5.5 Záloha

Naprostá většina tatérů vyžaduje po klientech zálohu. Po konzultaci se klient rozhodne, zda stojí o termín. Záleží na vytíženosti tatéra, zda termín tetování bude za týden, za měsíc, nebo za půl roku. Při stanovení pevného termínu se rovnou skládá i peněžní záloha. Ta se pohybuje nejčastěji od 1000 do 1500 Kč. Pro tatéra je to částka, která částečně pokryje

propadlou pracovní příležitost, jestliže klient nečekaně nedorazí. Záloha propadá, pokud se nedostavíte na domluvený termín. Je možné s dostatečným předstihem přesunout svůj termín a záloha tak nepropadne. Hodnota složené zálohy se samozřejmě odečítá od výsledné částky k zaplacení.

5.5.6 Návrh

Při tvorbě návrhu tatér respektuje všechna přání klienta. Bere v potaz místo, kde obrázek bude. Návrh tetování pro klienta se vyhotovuje předem, aby již byl připravený, když klient dorazí na svůj termín. Na poslední chvíli je pak ještě možné doladit drobnosti.

5.5.7 Průběh aplikace tetování

„V žádném případě není vhodné používat před aplikací léky tišící bolest, alkohol, drogy a podobně. Tyto prostředky namísto aby pomáhaly, spíše škodí a účinek bývá mnohdy zcela opačný, než bychom očekávali.“ (Fiksa, 2011 str. 74)

Nejprve se vybraná oblast očistí dezinfekcí a jednorázovou žiletkou oholí od případného ochlupení. Následně se pomocí speciálního papíru s vytisknutým motivem a obtiskovacího roztoku obtisknou na kůži základní linie motivu. Někdy se motiv na pokožku i kreslí ručně speciálními netoxickými a zdravotně nezávadnými fixy. Například pokud se jedná o abstraktní motivy nebo má motiv přesně kopírovat určitou tělesnou partii. Tatér by měl od počátku pracovat v chirurgických rukavicích. Nejprve se tetují obrysy, poté jemnější linky, a nakonec se motiv stínuje, případně vybarvuje. Po dokončení práce je obrázek pořádně očištěn pomocí speciálního roztoku, nanese se na kůži vazelína podporující hojení a překryje se fólií. Dnes se již vyrábí folie, pod které není vazelína potřeba, protože samy obsahují hojivé látky. Velká náročná tetování se tetují během více sezení.

5.5.8 Cena

Cena se odvíjí od zkušeností tatéra, velikosti, náročnosti a barevnosti motivu. (Fiksa, 2011) *„Pěticentimetrová tetováž motýla měří zhruba $5 \times 5 \text{ cm}$ čili 25 cm^2 . Obrázek velký $10 \times 10 \text{ cm}$ už ale pokryje plochu čtyřikrát větší, celých 100 cm^2 . Tatér vám asi nenaúčtuje přímo čtyřikrát tolik, ale další čas potřebný na potetování čtyřikrát větší plochy se v ceně určitě odrazí.“* (Hemingson, 2010 str. 27)

6 Současné trendy ve světě tetování

6.1 Dočasné tetování

Čím dál oblíbenější je dnes také tetování hennou. Je dočasné, tedy nejedná se o celoživotní závazek, a pokud se nic nepokazí, krásně vypadá. Velice oblíbené je v teplých přímořských oblastech, kde bychom ho mohli nazvat turistickou atrakcí.

Rostlina Henna (latinsky *Lawsonia inermis*) pochází z tropických a subtropických oblastí, například z Afriky, Středního východu nebo Indie. Barvivo, které se z henny získává rozdrčením sušených listů, má mnoho způsobů užití. Kromě dekorací lidské kůže má využití jako barva na vlasy, nehty či látky. Její odstíny se pohybují od žlutých přes červené až po hnědou, záleží na množství obsažených barviv karotenu a xantofylu.

Malování hennou na kůži není nic moderního, naopak má kořeny ve starověké Indii. Zkrášlování žen hennou zde probíhalo jako součást předsvatebního rituálu – jednalo se o krásné jemné ornamentální dekorace v oblasti rukou (včetně dlaní) a kotníků. V Indii se takové dekorace nazývají *mehendi*.

Mehendi je i v dnešní době inspirací pro dočasné tetování – krásně vypadá a podtrhuje ženskost. Hennou se dá ale namalovat na kůži cokoli. Taková malůvka vydrží 3-4 týdny, postupně bledne, až zmizí úplně. Právě pro tuto dočasnost se stala henna tak oblíbenou. Dalšími výhodami přírodní henny je zdravotní nezávadnost a naprostá bezbolestnost.

Aby se zvýšila podobnost s opravdovým tetováním, začala se vyrábět tzv. černá henna. Jedná se o směs přírodní henny a velkého množství chemikálií, přičemž přírodní složka tvoří jen opravdu malé procento. Černá henna je sice černější a déle vydrží, ale naneštěstí může mít ošklivé a trvalé následky. Vzhledem k obrovskému množství chemických příměsí může při kontaktu s kůží vyvolat alergickou reakci. Ta se může projevit během pár minut, ale také až po několika dnech. Mezi projevy alergie patří svědění, zarudnutí či puchýře. V nejtěžších případech je nutný lékařsky zásah či dokonce hospitalizace. Mezi následky patří trvalá precitlivělost kůže, opakované alergické záněty či keloidní jizvy. Proto je dobré se před pořízením tetování hennou optat na její složení a chemickým příměsím se obloukem vyhnout. (KHS, 2002)

6.2 UV Tetování

Tetování je na denním světle sotva patrné, pořádně vynikne až pod UV osvětlením. Například v klubu nebo na diskotéce. UV osvětlení je pro zviditelnění tetování nutné, tetování se neobjeví samo od sebe ve tmě. Tetování se provádí speciálně upraveným inkoustem. (Adamakos, 2019)

Aplikace takového inkoustu je náročnější, a to z toho důvodu, že na rozdíl od klasického inkoustu není na kůži ihned viditelný. UV tetování by proto měl aplikovat pouze zkušený tatér a měl by mít po ruce UV světlo, aby si v případě potřeby mohl svou práci přikontrolovat. UV tetování se ze zjevného důvodu těší oblibě mezi klienty, studia se mu ale snaží vyhýbat. Přestože nebyla prokázána škodlivost UV inkoustu, lidé nejsou přesvědčeni o 100% nezávadnosti takto upraveného inkoustu. Existují obavy, vědecky nepodložené, že takový inkoust by mohl být karcinogenní. Všechny UV barvy používané v profesionálních studiích jsou testované a certifikované. Zdravotní závadnost nebyla nikdy dokázána.

Inkoust pro UV tetování nezpůsobuje alergické reakce o nic víc než jakýkoli jiný barevný inkoust. Prokázáno ale je, že je potřeba UV tetování intenzivně chránit před sluníčkem. Jinak by totiž neviditelný inkoust mohl nepěkně zežloutnout či dokonce zhnědnout. (Adamakos, 2019)

6.3 Tattoo conventions

Pojem „tattoo convention“ lze do češtiny přeložit jako tetovací festival či veletrh. Jedná se o několikadenní setkání tatérů, jejich klientů, potenciálních klientů a milovníků tetování. Obvykle se jedná o mezinárodní akci a bohatým doprovodným programem. V rámci akce se setkává několik desítek tetovacích salonů, kde si lidé mohou prohlédnout tatérovu práci v přímém přenosu. Návštěvníci mají možnost se přímo na místě nechat potetovat od špičkových tatérů za speciální cenu. Vyvrcholením a zároveň hlavním bodem celé události je vyhlášení nejlepšího tetování, které bylo v rámci akce vytetováno. Tato „soutěž“ má několik kategorií podle stylu tetování.

Tattoo conventions jsou nejoblíbenější v sousedním Německu a v USA. (Fiksa, 2011) V České republice se každoročně pořádá Tattoo convention Prague. Událost probíhá v areálu

Výstaviště v pražských Holešovicích, obvykle v jarních měsících. Pražská konvence byla založena roku 1998 pod oficiálním názvem International Tattoo convention Prague. Letos (roku 2020) měl proběhnout 22. ročník, kvůli nouzovému stavu vyhlášeném v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru (označovaný jako SARS CoV-2) na území České republiky, byla ale událost zrušena. V rámci doprovodného programu se můžete setkat s hudebními vystoupeními, nejrozličnějšími workshopy a semináři. Každoročně zde probíhá i soutěž Miss Tattoo – tedy soutěž o nejkrásnější potetovanou dívku. (Tattoo Convention Prague)

Prague Hand Poke Session je obdobou výše uvedeného festivalu pro ruční styl tetování. Na rozdíl od Tattoo convention Prague zde nenajdete strojky ani drsné motorkáře, ale umělce z České republiky i zahraničí, kteří jsou součástí rodící se hand poke subkultury v ČR. I na této akci je součástí doprovodný program v podobě různých workshopů a hudby.

7 Zdravotní rizika spojená s tetováním

„Zákazník nesmí trpět žádnou krevní, kožní nebo infekční chorobou.“ (Fiksa, 2011 str. 73) Ve studiích se občas vyskytují i prohlášení k podpisu, že klient netrpí žádnou přenosnou nemocí. Diabetici, lidé se špatnou srážlivostí krve, se slabým imunitním systémem nebo ti, kteří prodělali onemocnění jater, by se před zákrokem měli poradit se svým lékařem. Nesmí se tetovat přes čerstvé jizvy, pihy a mateřská znaménka.

Existují preventivní opatření, která snižují riziko komplikací. Doporučuje se podstupovat proceduru mimo letní měsíce, protože se kůže méně potí a tetování se rychleji hojí. Prvních několik dní (kolik, záleží na rozsahu tetování a každého by měl poučit tatér) by se měl člověk vyhnout sportovním aktivitám, dlouhému pobytu na slunci, návštěvě bazénů a koupališť. Je důležité udržovat tetování v čistotě a dodržovat zásady správného zacházení s čerstvým tetováním. Před úplným zahojením je tetování náchylné ke ztrátě barevného pigmentu či rozpití v důsledku nesprávné péče či právě infekce.

Po získání tetování nelze 6 měsíců darovat krev ani krevní plazmu. (VŠFN)

7.1 Infekce a přenos chorob

Právě kvůli možným komplikacím a zdravotním rizikům jsou dnes tetovací studia vázána přísnými hygienickými pravidly. Každé studio by mělo mít zajištěný sterilizační přístroj, který musí procházet pravidelnými revizemi. Pomůcky a nástroje musí být jednorázové, nebo sterilizovatelné.

Při nedodržení hygienických zásad může dojít k přenosu bakteriové či virové infekce. Při aplikaci tetování může dojít k přenosu infekce HIV, hepatitidy typu B a C. V 19. století byl prokázán přenos syfilidu mezi vojáky a tatéry. Tatéři navlhčovali jehly vlastními slinami a jehlu během tetování často přidržovali mezi rty. Navíc často používali jednu jehlu na víc lidí. (Rychlík, 2005) K infekci může samozřejmě dojít i špatnou následnou péčí. proto je třeba dodržovat veškeré instrukce tatéra.

V profesionálních salonech je dnes přenos jakýchkoli infekcí a chorob eliminovaný na minimum, ovšem určité riziko tvoří amatérská domácí tetování. Jedinci, kteří se nechávají tetovat u amatérů, kteří nemají povědomí o hygienických nutnostech, používání rukavic, jednorázových jehel a dezinfekce riskují své zdraví.

Mezi prvotní projevy infekce patří začervenání místa, puchýře, hnisavý zánět, zvýšená teplota. Projevy mohou být zaměněny za alergickou reakci na tetovací barvu. Diagnostiku dokáže stanovit pouze lékař na základě rozboru odebraného vzorku. Při velké či neléčené infekci může dojít k šíření septické infekce a následně až k syndromu toxického šoku. (Messahel, a další, 2009)

7.2 Alergické reakce na inkoust

V dnešní době existuje celá škála značek, které se zabývají výrobou tetovacích inkoustů. Nabídka barev na trhu podléhá certifikátům o zdravotní nezávadnosti. Inkousty jsou k lidskému organismu šetrné, a tak se alergické reakce vyskytují jen málo. Projevy alergie jsou zarudnutí, otok, svědění, vystupování barvy na povrch, tvoření puchýřků a strupů, z povrchu může vytékat čirá tekutina a hnis.

Alergie se nejčastěji vyskytují u barevných inkoustů a zdaleka ne u všech značek. Může se tedy stát, že si necháte udělat tetování červenou barvou od jedné značky, vše bude v pořádku a červená barva od jiné značky vám příště pořádně znepríjemní život. Někteří tatéři proto před použitím atypické barvy udělají test na alergii – pod kůži se vpraví malé množství tetovací barvy. Pokud se do 10 dnů neobjeví žádná atypická reakce, pak je možné nechat se bezpečně potetovat.

8 Možnosti odstranění tetování

Tetování je všeobecně přijímané jako tělesná modifikace, která je napořád, což si určitě nejeden mladý člověk vyslechl od rodičů. Existují ale možnosti, jak se nechtěného tetování zbavit. Motivací pro odstranění tetování je mnoho – může být překážkou v práci nebo v získání nového pracovního místa, je nekvalitně provedené, přestalo se líbit nebo to zkrátka nebylo dostatečně promyšlené rozhodnutí. Existuje pět, respektive čtyři možnosti odstranění tetování. Úspěšnost odstranění tetování záleží na: stáří tetování (starší tetování se odstraňuje hůř), na velikosti motivu a umístění, na vlastnostech kůže, barvě inkoustu (paradoxně se nejlépe odstraňuje černé tetování) a na způsobu provedení (tetování provedené hlubokým vpichem se odstraňuje hůř).

Možnosti odstranění:

- **Excision (vyříznutí)** – vhodné pro malé obrázky, protože dochází k vyříznutí celé potetované části kůže a následně se rána zašije. Velké motivy lze vyřezávat po částech.
- **Dermabrasion (zbroušení kůže)** – velice bolestivá metoda, při které se pomocí rotující brusky obrušuje vrchní vrstva pokožky
- **Salabrasion** – část pokožky se zmrazí nebo umrtví lokálním anestetikem a poté se potře vodou se solí. Následně dochází ke tření pomocí rotujícího nástroje. Ve chvíli, kdy se místo zbarví krví dochází k vyplavování pigmentu.
- **Laser** – v dnešní době nejčastější metoda odstranění tetování. Proceduru je potřeba podstoupit opakovaně, než tetování zmizí úplně. „*Způsob spočívá v tom, že laser produkuje krátké záblesky (pulsy) intenzivního světla, které procházejí přes vrchní vrstvu kůže. Jsou částečně pohlcovány tetovacím inkoustem a dochází k jeho následnému rozstřelení na malé kousky, které jsou následně odstraněny tělním imunitním systémem.*“ (Fiksa, 2011) Výhodou této metody je, že po ní nezůstávají jizvy. Nevýhodou je značná nákladnost.
- **Cover up (překrytí)** – nejedná se o odstranění v pravém smyslu slova. Pokud člověku tedy překáží tetování v kariéře, tato metoda nebude vhodným řešením. Principem této metody je překrytí starého tetování novým. Při dobře odvedené práci není vůbec poznat, že pod novým tetováním něco je.

Didaktická část

V didaktické části své práce jsem navrhla výtvarný úkol pro žáky staršího věku – pro žáky od druhého stupně základní školy, pro žáky gymnázií a žáky základních uměleckých škol. Navržený úkol vychází z mé bakalářské práce a obsahuje problematiku, kterou jsem se zabývala. Didaktický úkol je navržený tak, aby odpovídal požadavkům na hodinu výtvarné výchovy a rámcovým vzdělávacím programům.

1 Maorské moko

Počet žáků: 10-15

Požadovaný věk: Tento úkol je vhodný pro žáky druhého stupně základních škol, pro žáky gymnázií a žáky základních uměleckých škol

Organizační formy výuky: frontální a individuální výuka

Časová dotace: 3x2 vyučovací hodiny (1 vyučovací hodina – 45 minut)

Zpracování tohoto výtvarného úkolu jsem se rozhodla rozdělit do tří úseků po dvou vyučovacích hodinách, tedy 90minutový blok práce jednou za 14 dní. Pracuji s možností rozvrhu sestaveného tak, že žáci mají jeden týden dvě hodiny výtvarné výchovy a druhý týden žádnou. Třída je navíc rozdělena na dvě poloviny, které se střídají proti sobě (polovina třídy má výtvarnou výchovu v týdnech lichých, druhá polovina v sudých), a tedy třída výtvarné výchovy má 10-15 žáků. Pro vedení úkolu na ZUŠ pak můžeme počítat se dvěma hodinami každý týden. Tato organizace by případně samozřejmě byla upraveno dle požadavků konkrétní školy.

Téma: Tetování na Novém Zélandu

Techniky: Kresba tužkou, rytí, tisk z výšky

Pomůcky: náčrtník, pauzovací papír, tužka, 2xlino pro linoryt (max. velikost A5), rydla, tiskařské barvy, váleček, grafický lis

Výukové cíle:

- Žáci prohlubují schopnost vytvářet nové představy, rozvíjí svou kreativitu.
- Žáci rozvíjejí jemnou motoriku.

- Žáci zvládají techniku linorytu a práci s tiskařským lisem teoreticky i prakticky – chápou principy linorytu, učí se bezpečně používat rydla, pracují s tiskařskou barvou a umí používat tiskařský lis.

Očekávané výstupy dle RVP:

- Žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturní postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model.
- Žák užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie.
- Žák vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření.
- Žák porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů.

Zadání práce a struktura hodin:

První blok (90 minut): Žáci se seznámí s principy a technikami linorytu, s tetováním na Novém Zélandu, se symbolikou a funkcí tetování v této oblasti a se způsobem tvorby *moka*. Pro lepší chápání zadaného úkolu jim bude vysvětleno, že linoryt spadá do tisku z výšky, uvedeme si další příklady této techniky a také jim bude vysvětleno, co je grafika. Žákům budou ukázány vizuální příklady grafické tvorby a maorského tetování pro inspiraci. Žáci budou mít za úkol vytvořit si vlastní tetování v maorském stylu. Při tvorbě tetování budou mít žáci za úkol vzít v potaz své charakteristické vlastnosti, osobnostní rysy a třeba i životní události, které by chtěli v tvarech reflektovat. Následně začne vlastní práce žáků. Jejich úkolem pro první blok bude vytvořit dvě skici – skicu pozadí (geometrický či abstraktní útvar), které bude symbolizovat obličej a skicu maorského tetování. Na závěr hodiny budou mít žáci za úkol překreslit na linoleum. Matrice bude maximálně o velikosti formátu A5.

Druhý blok (90 minut): Na úvod hodiny si zopakujeme základní principy linorytu, abychom se vyhnuli případnému chybnému odrývání materiálu. Ujistím se, že žáci správně chápou

skutečnost, že obtiskovat se budou ty plochy/linie, které zůstanou netknuté. Také si zopakujeme zásady pro bezpečnou práci s rydly. Následně budou žáci do linolea vyrývat zvolené obrazce, respektive budou odrývat plochy, které zvolili jako bílé.

Třetí blok (90 minut): Žáci, kteří nestihli dokončit práci z předchozího bloku, mají možnost dokončit linoryt na začátku hodiny. Následně budeme tisknout na tiskařském lisu. Vysvětlíme si postup tisku a zásady pro práci s barvami a tiskařským lisem. Vytvořené matrice budou tisknuty tak, aby se překrývaly a vytvořily dojem obličejů s tetováním. Ideálně tedy budou žáci každou matici válet jinou barvou. V rámci urychlení celého procesu tisknu budou použity vodou ředitelné barvy. Kromě výhody rychlého schnutí mají také nespornou výhodu snazší manipulace oproti barvám na olejové bázi. Poté, co budou mít všichni žáci vytisknuté své práce, uklidí se použité pomůcky i učebna. Grafické listy budou vystaveny a proběhne reflexe a hodnocení prací.

Reflexe: Žáci budou mít za úkol krátce vysvětlit, jak tvořili design maorského tetování, například i to, která část, co představuje. Také budou mít za úkol zhodnotit, co jim při práci šlo nejlépe a co jim naopak působilo problémy.

Hodnocení: Hodnocení probíhá slovní formou v průběhu práce i na závěr, žáci dostávají zpětnou vazbu a sami na závěr svou práci, její myšlenku, průběh a výsledek, reflektují.

Praktická část

1 Cíle a charakteristika výzkumu

V teoretické části jsem rozebírala skutečnost, že tetování v našich dějinách sloužilo různým účelům, často i účelům stigmatizačním, což je jedním z důvodů, proč si tetování vysloužilo tolik negativních konotací. V České republice bylo tetování ovlivněno obdobím komunismu, při němž bylo zakazováno a stalo se znakem kriminálníků, rebelů a protestantů. Po jednačtyřicet let dlouhém období komunistický režim skončil a přišlo uvolnění. Ačkoli komunistický režim skončil a tetování se začalo pomalu stávat součástí běžné populace, do dnes si někteří tento jev spojují s nezákonnými aktivitami a trestanci. Jedinci, kteří se narodili až po pádu komunismu, nebo se zkrátka dokázali odpoutat od předsudků, si ale tetování oblíbili.

V praktické části mé bakalářské práce zjišťuji míru ztotožnění se společností s tímto jevem. Zjišťuji, kolik lidí v naší populaci má tetování. Pomocí dotazníků sleduji, jakou motivaci mají lidé pro to, pořídit si tuto tělesnou modifikaci, zda respondenti považují tetování za návykové a jestli jsou se svým tetováním spokojeni. Také zjišťuji, kolik lidí tetování lituje a zda by si tetování chtěli nechat odstranit, případně z jakého důvodu. Je zjišťován vliv tetování na jejich soukromý i pracovní život. Druhá část dotazníků byla pro jedince, kteří tetování nemají. Zaměřila jsem se na zjištění skutečnosti, proč si oni sami tetování nepořídili a jaký mají názor na tetování a tetovanou část populace. Považují lidé tetování za umění? Jsou lidé připraveni vídat tetování všude bez nevole?

2 Výzkumný problém, výzkumné cíle a výzkumné otázky

Výzkumný problém: Jakou měrou je společnost ztotožněná s jevem tetování?

Výzkumné cíle: Cílem mého výzkumu bylo zjistit, kolik lidí má tetování, jakou mají lidé motivaci pro to, pořídit si tetování a s jakými reakcemi v soukromém a pracovním životě se jedinci setkávají. Také bylo cílem zjistit, jak pohlíží lidé bez tetování na tetování a tetované jedince. Výzkum měl potvrdit myšlenku, že tetování je sice v současné moderní době fenoménem, ale společnost v České republice se k jejímu přijetí staví opatrně a jedinci s tetováním stále narážejí na překážky v podobě negativního přijetí

Výzkumné otázky: Ve spojitosti s výzkumným problémem a výzkumnými cíli byly definovány následující výzkumné otázky.

1. výzkumná otázka: Kolik jedinců v naší společnosti má alespoň jedno tetování?
2. výzkumná otázka: Jakou motivaci měli jedinci pro pořízení prvního tetování?
3. výzkumná otázka: Změnil se po aplikaci tetování vztah okolí k tetovanému jedinci?
4. výzkumná otázka: Ovlivňuje či může ovlivnit tetování sociální status jedince v zaměstnání?
5. výzkumná otázka: Jaký mají jedinci bez tetování názor na tetování a tetovanou část populace?

3 Metoda a technika sběru dat

Pro zpracování bakalářské práce jsem zvolila kvantitativní formu výzkumu. Zvolila jsem explorativní metodu vyjádření, konkrétně formu dotazníku. *„Dotazník je způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Je to soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“* (Chrásková, 2016) Tuto metodu jsem zvolila proto, že se domnívám, že tato metoda je vzhledem k tématu nejvhodnější, jelikož umožňuje oslovení velké části populace.

Dotazník s názvem **„Tetování v dnešní společnosti“** byl anonymní a přístupný všem lidem bez omezení. Jak vypadala hlavní struktura dotazníku? V úvodu byla společná sekce, která obsahovala 4 otázky. Tato část zjišťovala faktografické údaje jako například pohlaví či věkovou kategorii. Poslední otázka úvodní sekce dělila respondenty na jedince s tetováním a bez tetování. Dle jejich odpovědi následovaly dvě různé verze sekce druhé. Jedinci s tetováním vstupovali do sekce 2a a jedinci bez tetování do sekce 2b. Sekce závěrečná byla opět společná a obsahovala otázky související s vlastním názorem na různé otázky související s tématem. Dotazník obsahoval otázky otevřené, uzavřené i polootevřené.

4 Výzkumný soubor

Dotazník byl určen pro obyvatele České republiky, bez ohledu na to, zda tetování mají, nemají, plánují či neplánují. Cílovou skupinou byli respondenti ze všech společenských vrstev, různého vzdělání a věkového rozpětí. Jedinou podmínkou bylo, že musí být online na internetu. Respondenti byli na základě dotazníku rozděleni do dvou následujících skupin:

- respondenti s tetováním
- respondenti bez tetování

5 Proces sběru dat

Dotazník jsem vytvořila pomocí internetové aplikace Google Forms. Pro rozšíření dotazníku jsem použila metodu online dotazníkového šetření. Současně byla použita také metoda sněhové koule, někdy také nazývána jako řetězový či referenční výběr, protože jedinci mají možnost šířit dotazník dál mezi sebou.

Dotazník byl k vyplnění dostupný 7 dnů, konkrétně od 23.2.2020 do 29.2.2020 a vyplnilo ho 3506 respondentů. Nejprve jsem dotazník rozšířila mezi své známé a požádala je, aby dotazník rozeslali dál. Abych se vyhnula nevýhodám, které tato metoda přináší (například šíření dotazníku pouze mezi vrstevníky), rozhodla jsem se rozšířit dotazník také za pomoci sociálních sítí (Facebook, Instagram) či diskusních fór mezi různé sociodemografické skupiny. Vzorový nevyplněný dotazník přikládám jako přílohu č.1.

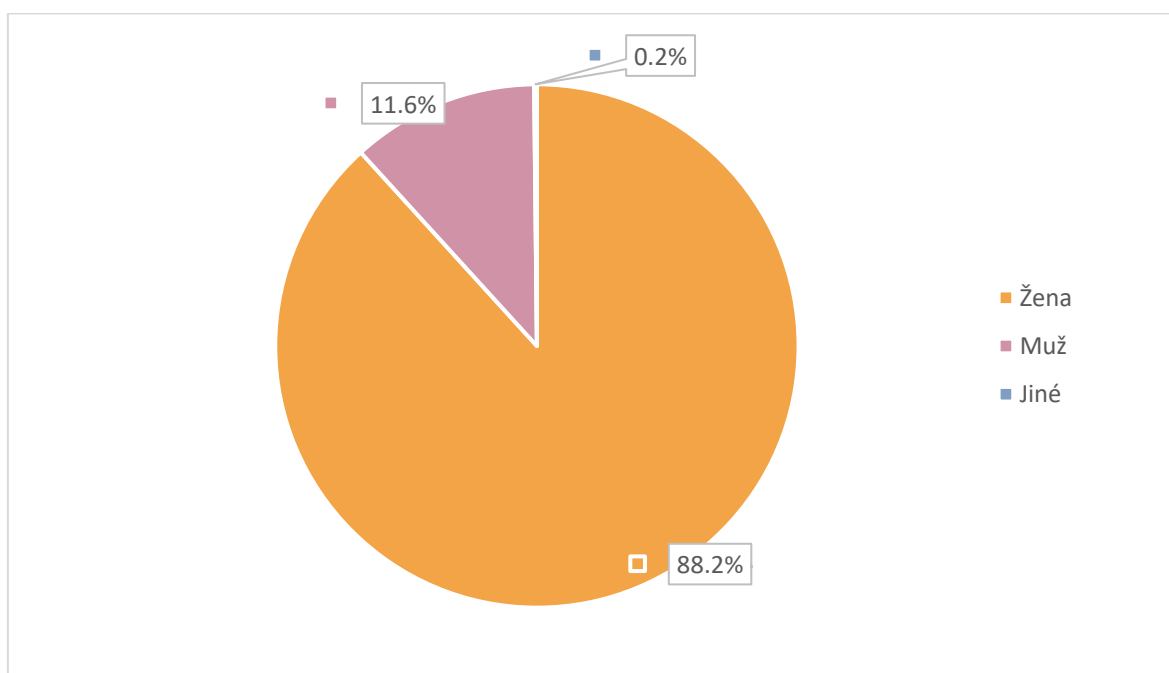
6 Interpretace zjištěných dat

V této kapitole vyhodnocuji a interpretuji data, která jsem pomocí dotazníku získala.

6.1 Sekce 1

Úvodní sekce se skládala ze čtyř povinných uzavřených otázek. Jednalo se o otázky, v nichž měli respondenti možnost vybrat pouze jednu odpověď. Cílem těchto otázek bylo získat základní informace o respondentech, s nimiž jsem pak dále mohla pracovat.

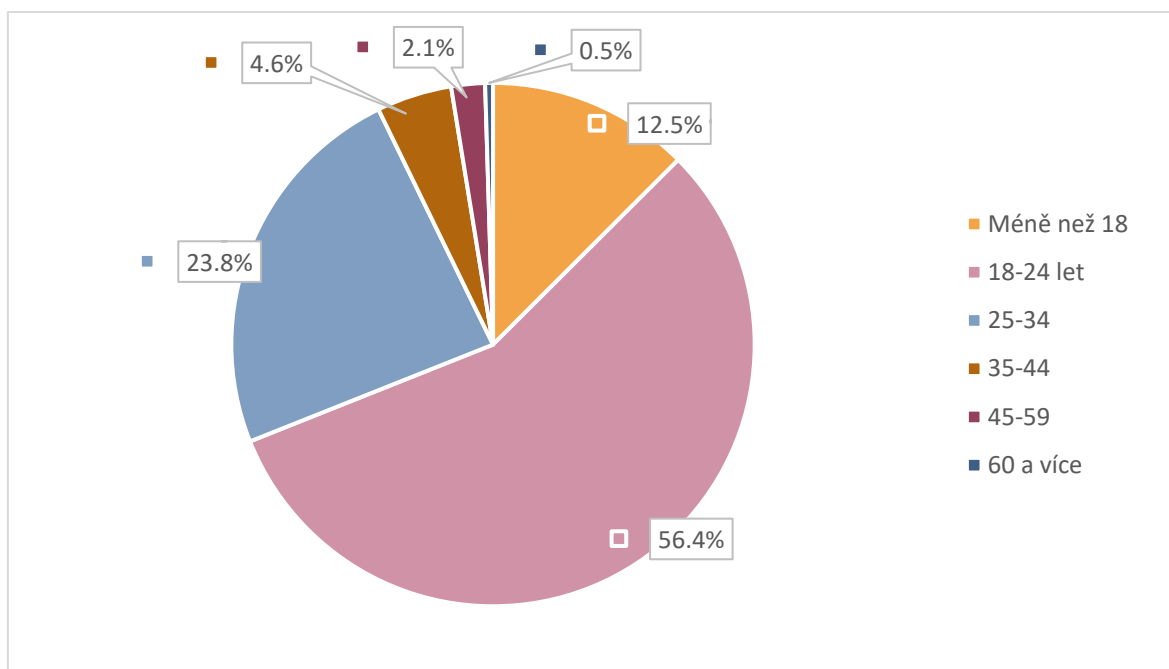
Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Graf 1 – Pohlaví respondentů

Z grafu je patrné, že z celkového počtu 3506 respondentů se zúčastnilo průzkumu 3094 žen (88,2 %) a 406 mužů (11,6 %). Dalších 6 respondentů (0,2 %) odpovědělo, že se identifikují jako jiné pohlaví. Tato nevyváženost mezi ženami a muži může být způsobená tím, že ženy jsou solidárnější než muži, a tak jsou spíše ochotné pomoci a dotazník vyplnit, případně poslat dál.

Otázka č. 2: Kolik je Vám let?

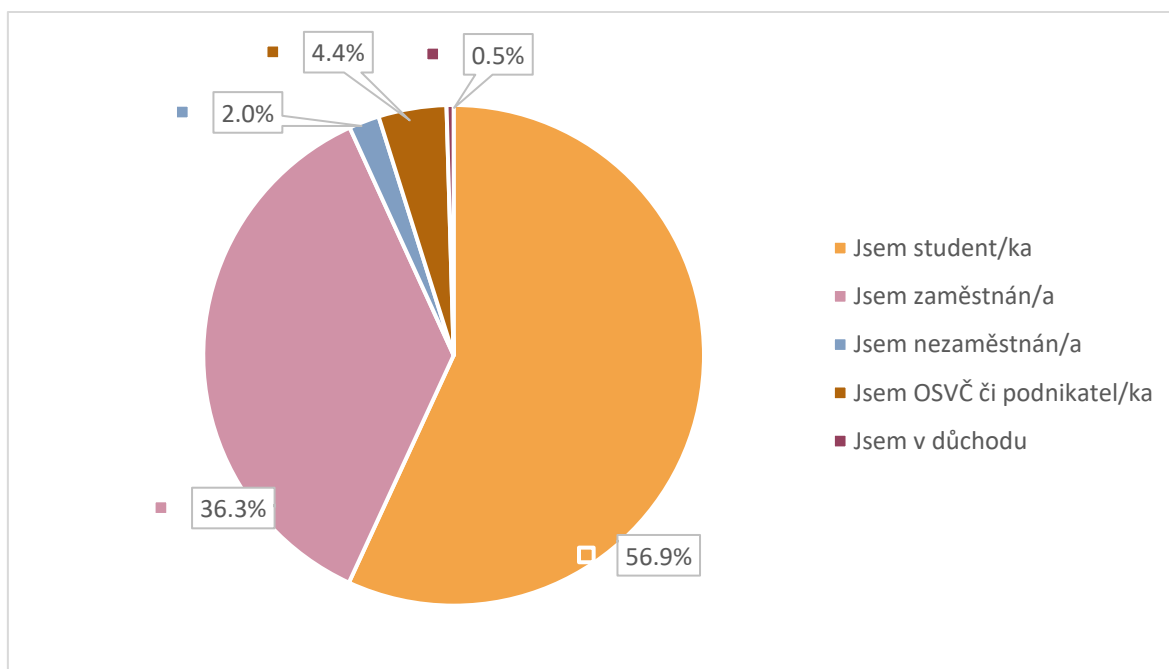

Graf 2 – Věková skupina respondentů

Výzkumu se zúčastnilo 439 respondentů (12,5 %) mladších 18 let, 1979 jedinců (56,4 %) ve věku 18-24 let, 835 respondentů (23,8 %) ve věku 25-34 let, 163 lidí (4,6 %) ve věku 34-44 let, 73 jedinců (2,1 %) ve věku 45-59 let a 17 respondentů (0,5 %) starších 60 let.

Nevyváženost v tomto ohledu je pravděpodobně způsobena tím, že jsem k šíření dotazníku využila internet a sociální sítě, kde se vyskytují spíše lidé mladších věkových kategorií.

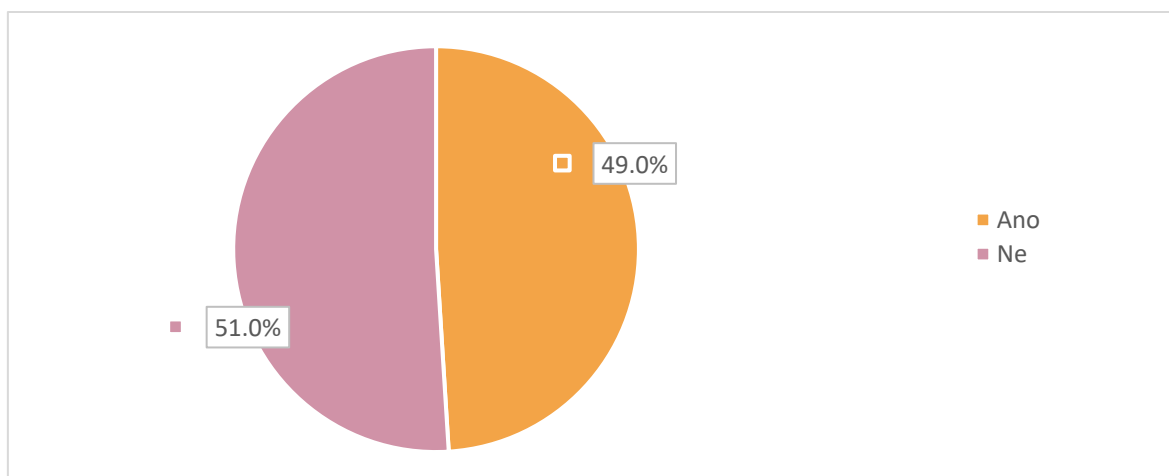
Otázka č. 3: Jaký je Váš pracovní status?

Graf 3 – Pracovní status respondentů

Převaha studentů v mém výzkumu je pravděpodobně způsobena právě větším počtem mladších lidí na internetu. Dalším faktorem, který mohl ovlivnit velké procento respondentů-studentů, je skutečnost, že jsem dotazník šířila i ve skupině pro studenty Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Studenti jsou navíc velice solidární, co se vyplňování dotazníků k závěrečným pracím týče.

Otázka č.4: Máte tetování?

Graf 4 – Počet respondentů s tetováním a bez tetování

Touto otázkou jsem chtěla rozřadit respondenty na tetované a netetované. Podle odpovědi byli dále odkázáni buď na sekci 2a nebo 2b. Počet respondentů v obou skupinách byl téměř stejný. Očekávala jsem, že dotazník s názvem „Tetování v dnešní společnosti“ budou vyplňovat převážně jedinci, kteří tetování mají. Počet jedinců s tetováním byl 1718, počet jedinců bez tetování byl 1788. Už tento výsledek naznačuje, že tetování je atraktivním tématem i pro lidi, kteří sami tetování nemají.

Podle výpočtů na základě mého dotazníku má tetování 49,8 % žen a 42,4 % mužů. Relativně vyvážený byl i počet tetovaných a netetovaných jedinců v jednotlivých věkových kategoriích viz tabulka níže:

Věková skupina	Počet respondentů bez tetování	Respondenti bez tetování uvedeno v %	Počet respondentů s tetováním	Respondenti s tetováním uvedeno v %
Méně než 18 let	370	84,3 %	69	15,7 %
18-24 let	935	47,2 %	1044	52,8 %
25-34 let	329	39,4 %	506	60,6 %
35-44 let	83	50,9 %	80	49,1 %
45-59 let	57	78,1 %	16	21,9 %
Více než 60 let	14	82,4 %	3	17,6 %

Tabulka 1 – Počty respondentů s tetováním a bez v jednotlivých věkových skupinách

Velký rozdíl mezi počtem respondentů se projevil pouze u okrajových kategorií *Mladší než 18 let*, *Věková kategorie 45-59 let* a *Více než 60 let*. Pouze 15,7 % jedinců mladších 18 let odpovědělo, že mají tetování. Příčinou menšího počtu tetovaných, než netetovaných jedinců je v tomto případě pravděpodobně hranice plnoletosti v České republice.

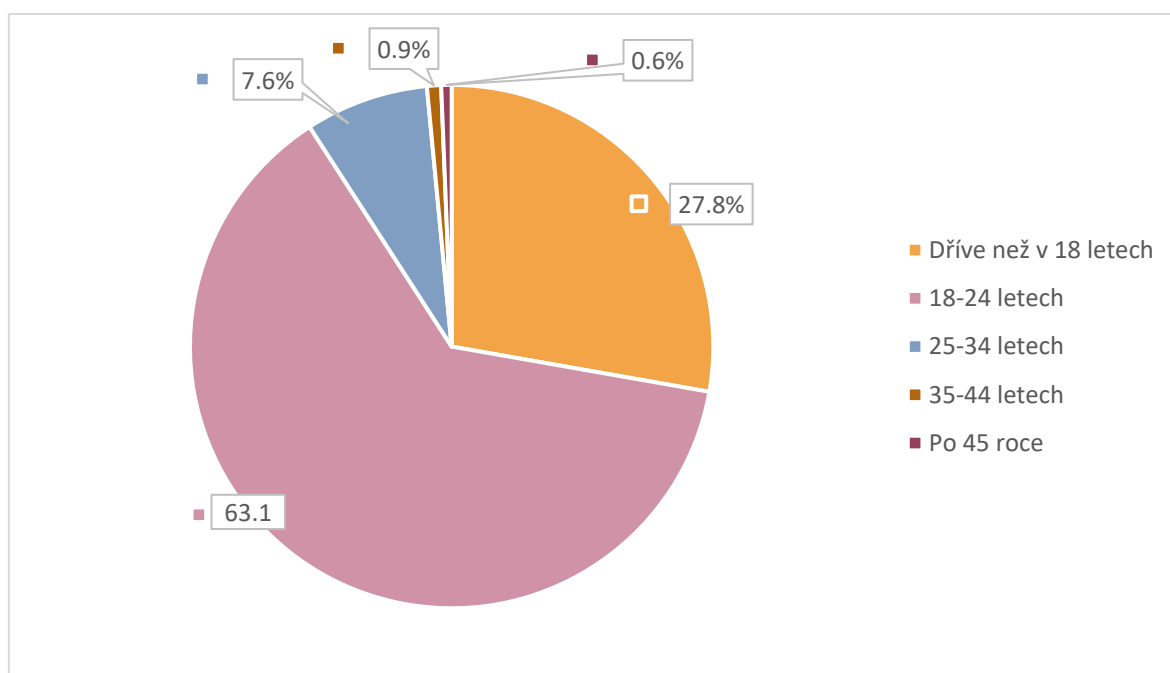
Respondentů mezi 45 a 59 lety je tetovaných 21,9 % a z respondentů starších 60 let vypovědělo 17 %, že mají tetování. Nízké procento respondentů s tetováním v těchto kategoriích může být způsobeno konzervativnějším způsobem života, přetrvávajícími předsudky z dob, kdy tetování opravdu nebylo oblíbené a bylo znakem trestanců a protestantů. Respondenti starší než 45 let nejčastěji jako důvody, proč tetování nemají, uváděli: *Tetování se mi nelíbí* a *Přijde mi to zbytečné*. Vyskytly se ale i odpovědi, že by jedinci tetování chtěli, ale například nechtějí zklamat rodinu, zatím neví, co a kam si vytetovat nebo že tetování nemohou mít ze zdravotních důvodů.

6.2 Sekce 2

6.2.1 Sekce 2a

Tato sekce byla určena pro respondenty, kteří mají alespoň jedno tetování. Sekce obsahovala 16 otázek a ke dvěma otázkám navíc otázky doplňkové, na které vždy odpovídala pouze část respondentů, podle odpovědi na otázku hlavní.

Otázka č. 1a: V kolika letech jste se nechal/a poprvé tetovat?

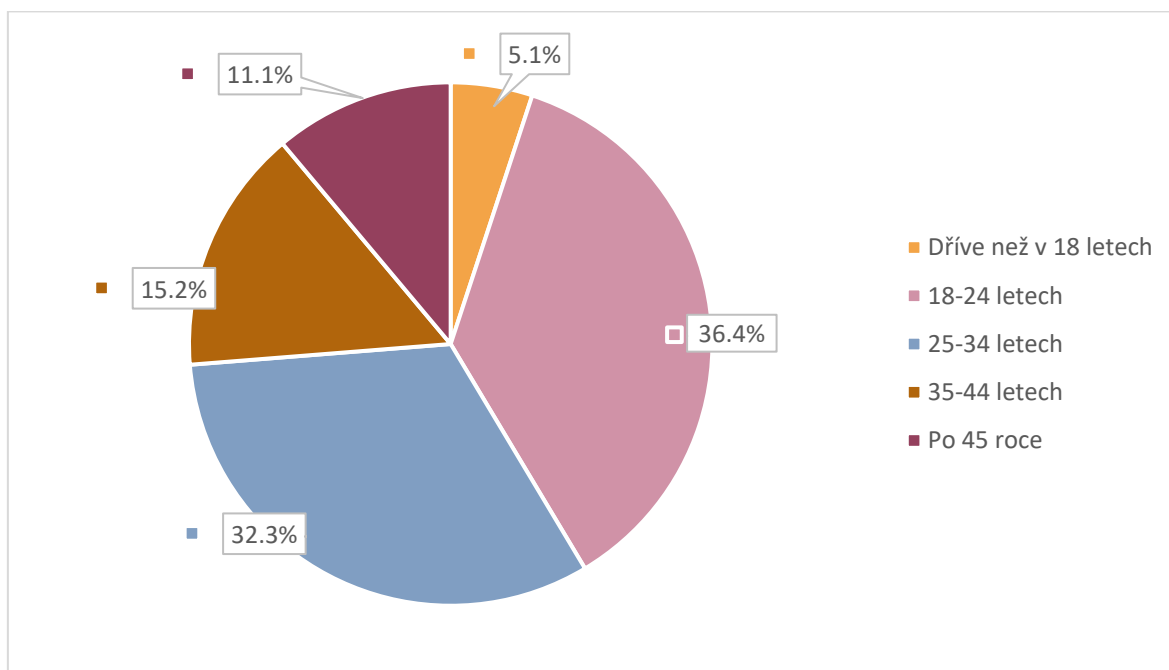

Graf 5 – Věk respondentů v době aplikace prvního tetování

Z grafu můžeme vyčíst, že tetování je oblíbené hlavně mezi mladými lidmi. Naprostá většina lidí se nechala potetovat před 25 rokem života. Před 18 rokem života se nechalo potetovat 27,8 % respondentů a v prvních sedmi letech po dosažení plnoletosti dokonce 63,1 %.

Zajímalo mě, co se stane, pokud z respondentů vyřadím všechny, kterým je aktuálně pod 35 let. Na grafu níže můžeme vidět, že největší procento lidí se stále nechalo tetovat mezi 18 a 24 rokem života. V mladším věku tedy inklinují lidé k tetování více, nejedná se o trend posledních pár let. Procentuálně se ovšem snížil počet lidí, kteří se nechali tetovat před dosažením plnoletosti, a to dokonce na 1/5. Z toho lze vyčíst, že mladší generace se

nechává tetovat v nižším věku. Může to být způsobeno zvětšenou dostupností tetování, větší nerozvážností mladší generace anebo větší tolerancí a benevolencí okolí, tudíž mladší lidé nepřipisují svým tetováním takovou váhu.

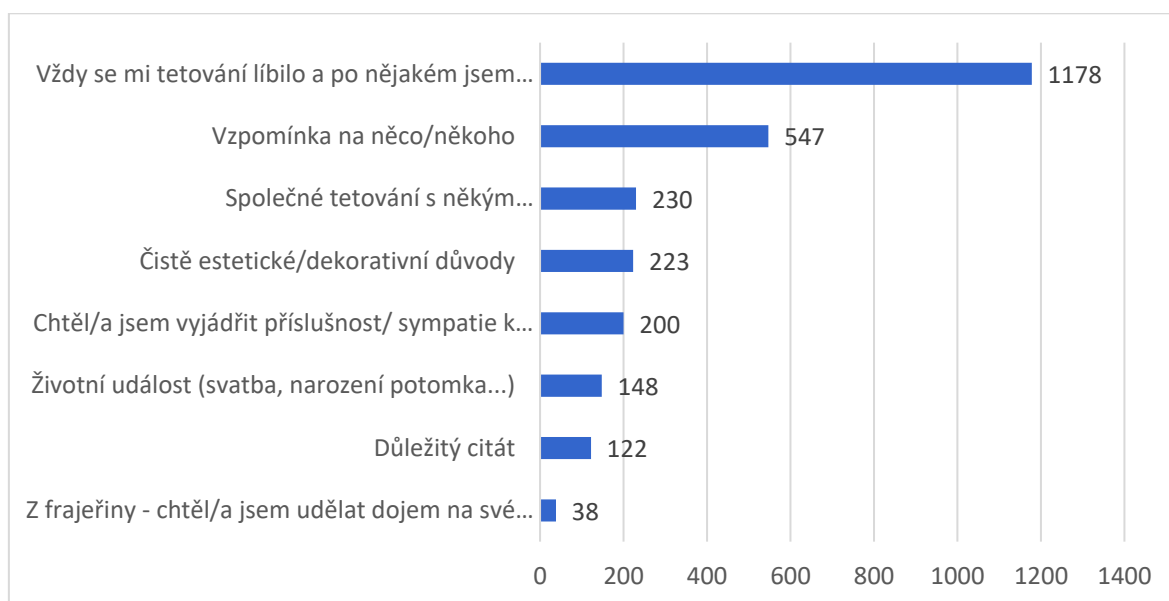
Graf 6 – Věk respondentů (kterým je aktuálně 35 let a více) v době aplikace prvního tetování

Všichni respondenti nad 60 let se nechali tetovat po 45 roce života.

V souvislosti s motivací pro tetování jsem vyzorovala, že lidé, kteří si pořídili tetování později, si ho častěji pořizovali jako připomínku důležité životní události (rozvod, svatba, narození potomka...) Naopak lidé, kteří si tetování nechali aplikovat do pětadvaceti, si ho ve 30 % případů pořídili jako vzpomínku na někoho nebo něco.

Otázka č. 2a: Jaká byla Vaše motivace k prvnímu tetování?

Otázka č. 2a byla polootevřená – účastníci průzkumu mohli odpovídat buď pomocí předem připravené odpovědi, nebo mohli využít možnost vlastní odpovědi. Respondenti měli možnost uvést libovolný počet odpovědí. Úmyslně jsem otázky zaměřila pouze na první tetování, aby nedošlo ke zkreslení výsledků tím, že někteří respondenti mají velké množství tetování, a tedy mnohem více motivací. Nejčastěji byly odpovědi kombinací několika možností.

Graf 7 – Motivace k prvnímu tetování

Možnost *Vždy se mi tetování líbilo a po nějakém jsem toužil/a* se vyskytla v odpovědi 1178 respondentů. Druhá nejpočetnější možnost, kterou jedinci do svých odpovědí zahrnovali byla *Vzpomínka na něco/někoho*, celkem se vyskytla 547krát. Možnost *Společné tetování s někým (kamarád/přítel/životní partner...)* uvedlo se své odpovědi 230 lidí z toho 221 si tetování nechalo vyhotovit před 25 rokem, po dosažení 45 let nikdo. V závěsu je poté možnost *Čistě estetické/dekorativní důvody*, kterou uvedlo 223 respondentů. Vyjádřit svým prvním tetováním nějaký názor nebo postoj chtělo rovných 200 lidí. Důležitá životní událost byla inspirací pro 148 jedinců, aby si pořídili tetování. Druhou nejméně početnou možností byl *Důležitý citát* – v odpovědi se vyskytl 122krát. A nejméně uváděným důvodem bylo, že se lidé nechali potetovat z frajeřiny – jako motivaci pro tetování jí uvedlo 38 respondentů, z toho pouze 7 neuvedlo současně žádnou jinou motivaci.

Respondenti měli možnost i vlastní odpovědi, v naprosté většině případů ale odpovídali možnostmi, které jsem jim v dotazníku nabízel. Vlastní odpovědi lze rozřadit do kategorií: Úprava/zakrytí jizvy, Symbol se specifickým významem pro mou osobu, Zakončení životního období, Tetování z nudy, Rituál, Potřeba s něčím se vyrovnat a Obdržení poukazu ve formě dárku.

Souvislost s pohlavím

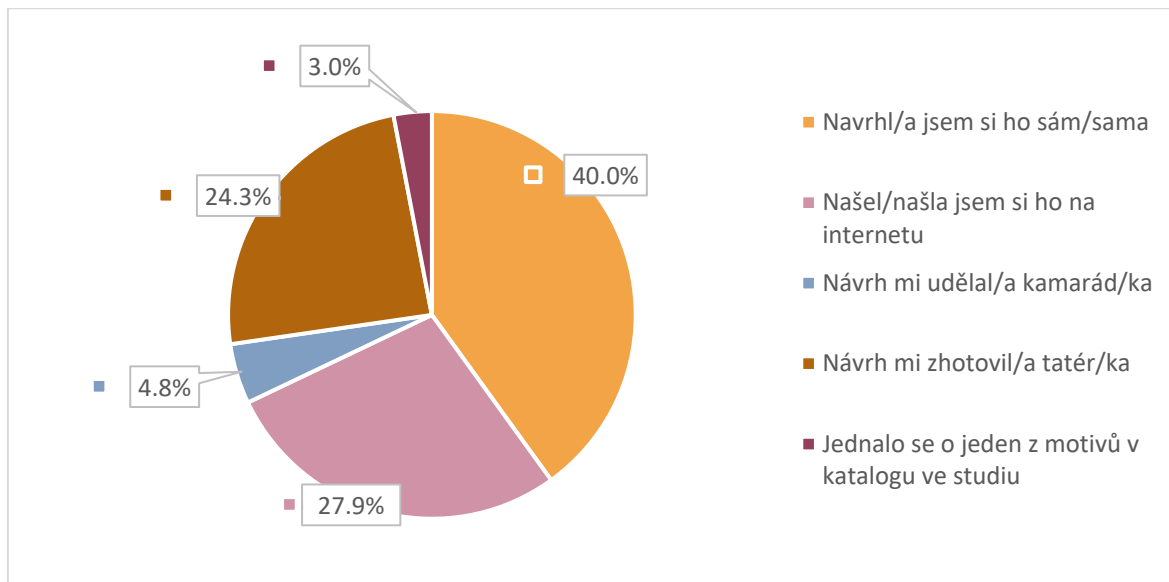
V tabulce níže můžete vidět, že v závislosti na pohlaví byla motivace relativně vyvážená. Pouze odpověď *Vzpomínka na něco/někoho* zvolilo výrazně více žen a odpověď *Chtěl/a jsem vyjádřit příslušnost/ sympatie k postoji/názoru* převažovala u mužů.

Odpověď	Kolik % žen	Kolik % mužů
Vždy se mi tetování líbilo a po nějakém jsem toužil/a	69.3	63.4
Vzpomínka na něco/někoho	33.3	20.3
Životní událost (svatba, narození potomka...)	14.0	20.3
Společné tetování s někým (kamarád/přítel/životní partner...)	13.9	9.3
Čistě estetické/dekorativní důvody	13.2	9.9
Chtěl/a jsem vyjádřit příslušnost/ sympatie k postoji/názoru	10.6	21.5
Důležitý citát	4.9	4.7
Z frajeřiny – chtěl/a jsem udělat dojem na své okolí	2.1	3.5

Tabulka 2 – Motivace pro tetování u mužů a žen

Otázka č. 3a: Jak jste si vybral/a obrázek k prvnímu tetování? Pomohl Vám někdo?

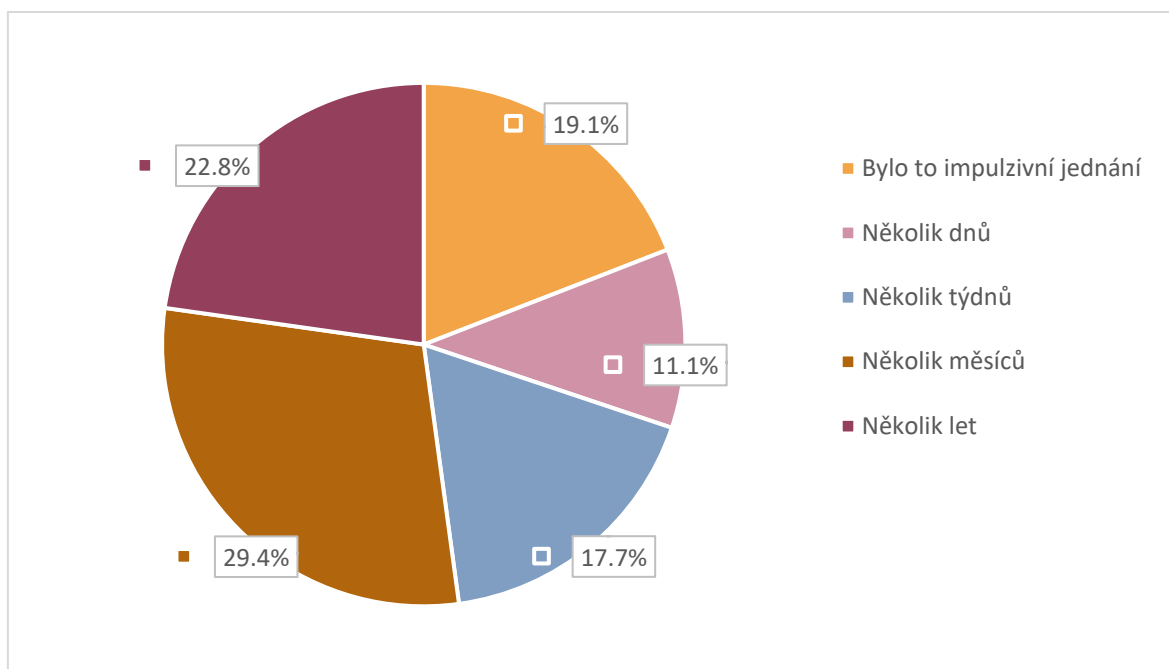
Otázka č. 3 byla uzavřená, respondenti měli možnost zvolit pouze jednu odpověď.

Graf 8 – Volba motivu pro první tetování

Z grafu lze vyčíst, že v dnešní době převažuje individuální přístup k tvorbě tetování. Respondentů, kterým zhotovili tatéři případně tatérky návrh na míru je 24,3 % a 40 % respondentů si návrh zhotovilo samo. Téměř třetina respondentů si našla tetování na internetu – přesněji 27,9 % dotazovaných. u této otázky jsem se ještě mohla doptat, zda se jedná o zkopírovaný návrh z internetu, nebo zda daný obrázek sloužil pouze jako inspirace. Z vlastní zkušenosti z pozice tetovaného i tatéra vím, že častěji se obrázkem z internetu klienti i tatéři často inspiroují ale přesnou kopii povětšinou z principu odmítají. Že se jednalo o motiv z katalogu odpověděla pouze 3 % respondentů, což opět podporuje teorii, že v dnešní době individuální přístup převažuje.

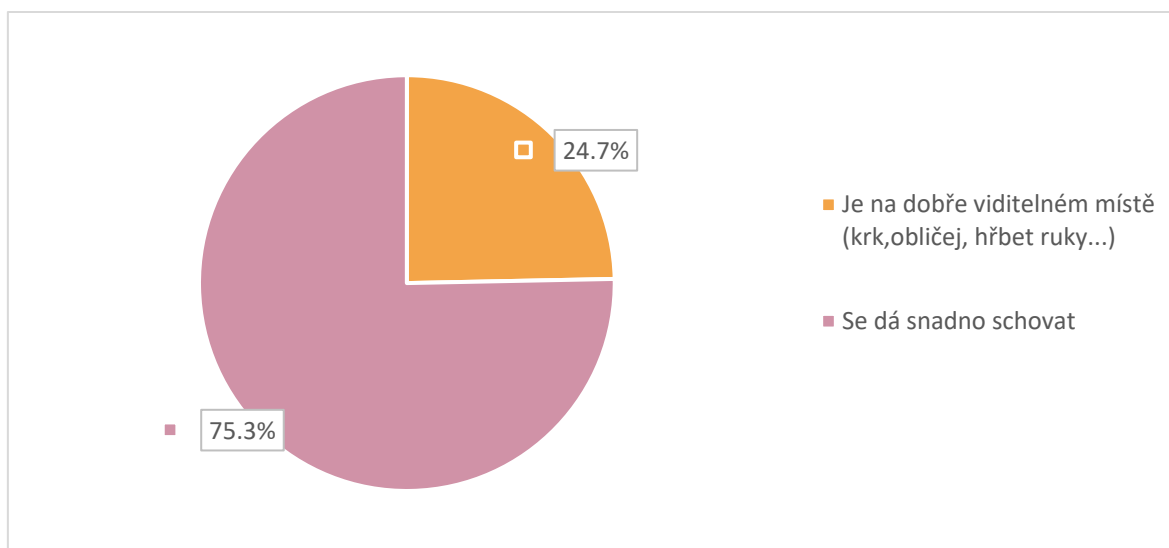
Otázka č. 4a: Jak dlouho jste si rozmýšlel/a Vaše první tetování?

Graf 9 – Čas na rozmyšlenou před aplikací prvního tetování

V otázce č. 4a jsem zjišťovala, jak dlouho si respondenti rozmýšleli své první tetování. Téměř jedna pětina (19,1 %) odpověděla, že se jednalo o impulzivní jednání. Nejvíce odpovědí se sešlo u možnosti *Několik měsíců* – 29,4 %. V závěsu je odpověď *Několik let* 22,8 %. Tyto tři možnosti obsadily první tři příčky, což potvrdilo mou domněnku – lidé si tetování pořizují nejčastěji pod vlivem chvilkového nápadu anebo si to opravdu pořádně rozmyslí. Zbýlých 28,8 % respondentů si tetování rozmýšlelo mezi několika dny a několika týdny.

Otázka č. 5a: Vaše první tetování:

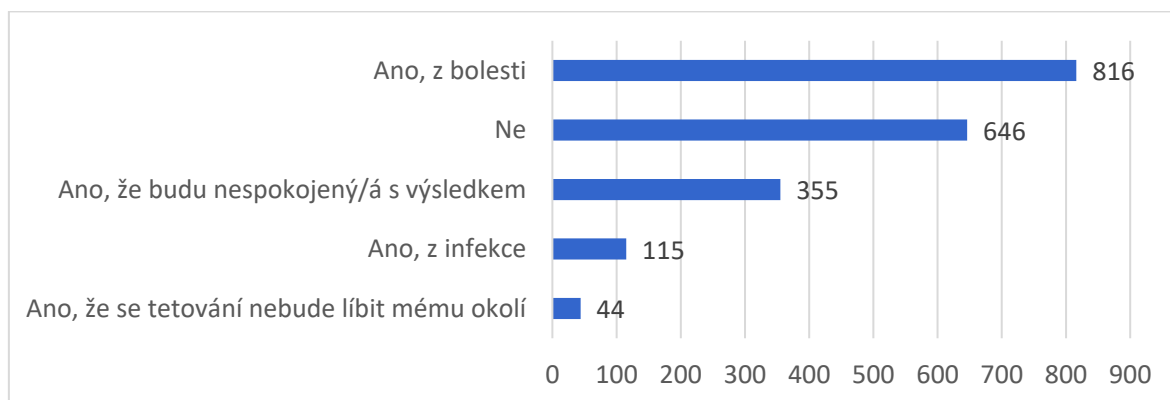

Graf 10 – Viditelnost prvního tetování

Většina respondentů pro své první tetování zvolila místo, kde ho může snadno schovat. Pouze 24,7 % odpovědělo, že jejich první tetování je na dobře viditelném místě. Uvědomuji si, že k této otázce jsem měla položit ještě doplňkovou otázku, která by objasnila, z jakého důvodu, si respondenti nechali aplikovat tetování právě na takové místo. Možnými důvody pro to, mít první tetování na místě, které se dá snadno schovat jsou: strach z reakce okolí; nedůvěra v tatérovi schopnosti, a tedy možnost nepovedené tetování snadno schovat; snaha tetování schovat před rodiči; přání nechat si tetování a jeho význam pouze pro sebe; strach z obtíží při hledání (nového) zaměstnání či zákaz viditelného tetování na pracovišti.

Otázka č. 6a: Měl/a jste z něčeho strach před prvním tetováním?

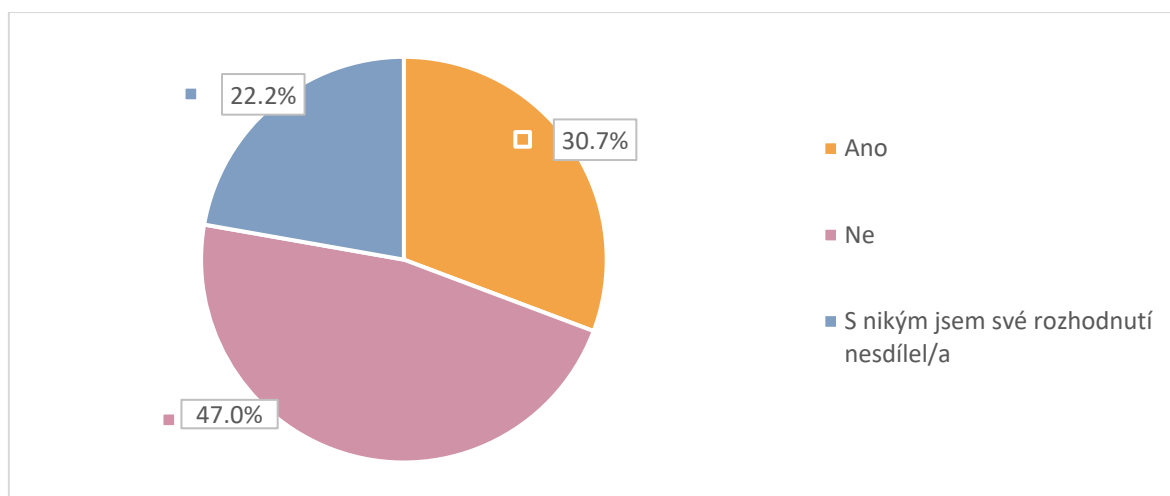
Otázka č. 6a byla polootevřená, respondenti měli možnost vlastní odpovědi a zaškrtnutí libovolného množství odpovědí.

Graf 11 – Strach před prvním tetováním

Téměř polovina respondentů uvedla, že před prvním tetováním měli strach z bolesti, přesto ale proceduru podstoupili. Dalších 646 respondentů nemělo strach z ničeho a 355 z toho, že nebudou spokojeni s výsledkem. Z účastníků průzkumu jich 115 (tedy téměř 7 %) uvedlo, že se báli infekce, 44 respondentů mělo strach, že se tetování nebude líbit okolí. Na tuto otázku zareagovalo pouhých 31 účastníků vlastní odpovědí, které lze rozdělit do kategorií: Strach z alergické reakce či jiného zdravotního problému, Strach z reakce rodičů, Panická hrůza z jehel a Strach z neznáma.

Otázka č. 7a: Rozmlouvalo Vám okolí Vaše rozhodnutí nechat se tetovat?

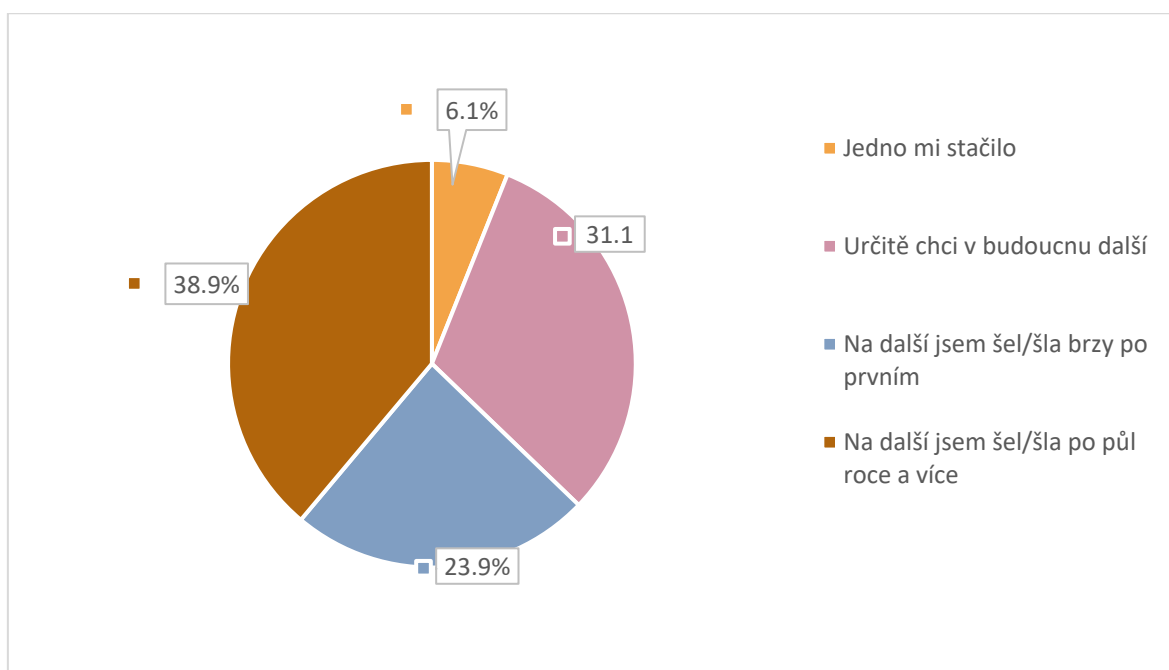

Graf 12– Setkání respondentů se snahou okolí rozhodnutí jim vymluvit

V této uzavřené otázce jsem chtěla zjistit, zda se respondenti setkali s tím, že by jim někdo rozhodnutí nechat se tetovat rozmlouval. Odpověď *Ano* označilo 30,7 % respondentů, ovšem téměř polovina (47 %) se s tímto problémem nesetkala a zbytek své rozhodnutí s nikým nesdílel.

Otázka č. 8a: Touha po dalším tetování

Tato otázka byla uzavřená. Chtěla jsem s její pomocí položit následující otázku *Jaký je celkový počet Vašich tetování?* pouze respondentům, kteří odpovědí, že již šli na další tetování. Odpovědi *Jedno mi stačilo* a *Určitě chci v budoucnu další* jsem tedy zamýšlela pouze pro respondenty s jedním tetováním. Otázka, respektive druhá možnost odpovědi, byla pravděpodobně špatně formulovaná, protože podle odpovědi na otázku *Na jaké části těla máte tetování?* použilo odpověď *Určitě chci v budoucnu další* zhruba 118 respondentů, kteří mají více tetování. V důsledku toho byli vyřazeni z doplňkové otázky *Jaký je celkový počet Vašich tetování?*. Tento údaj je pouze odhadem: vyřazených respondentů nemohlo být více než 118, ale mohlo jich být méně, protože například odpověď: *Stehno, lýtko* nebo *Krk, za uchem* může zahrnovat pouze jedno tetování. Odpověď *Hřbet ruky, Hrudník, Stehno, Nárt* zcela jistě zahrnuje více než jedno tetování.

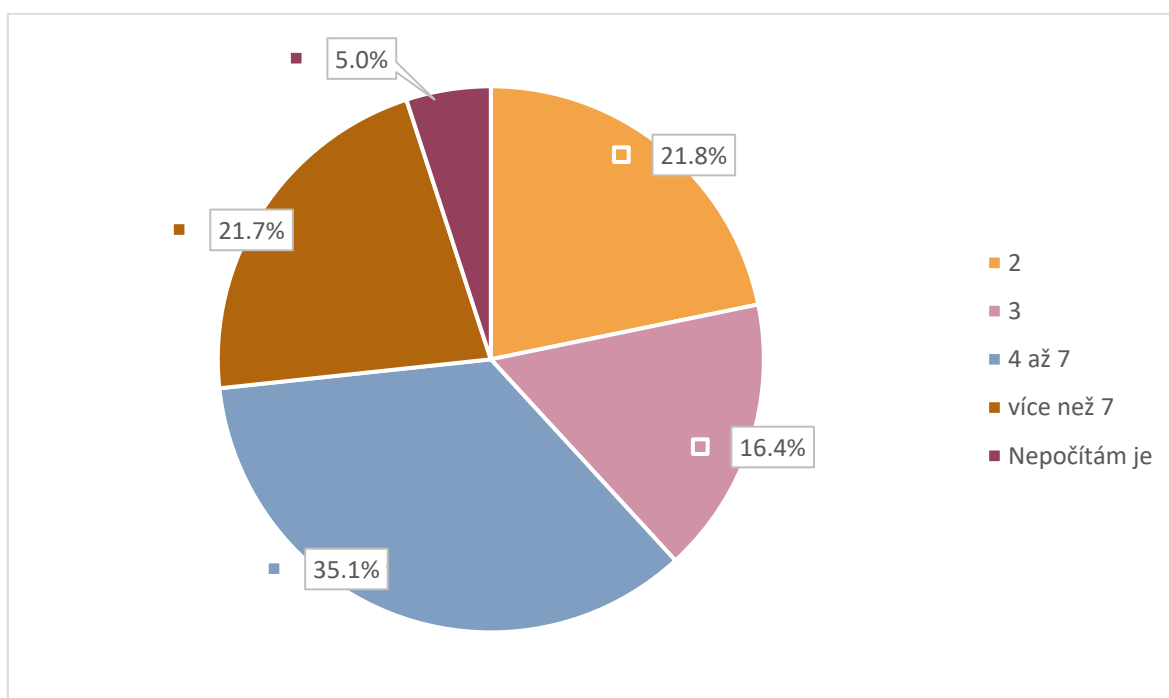
Graf 13 – Respondenti a jejich touha po dalším tetování po aplikaci prvního

Na grafu můžeme vidět, že na tuto otázku odpovědělo 1079 (62,8 %) respondentů, že již podstoupili další tetování. Pokud bychom k tomu připočetli i těch 118, zvýšilo by se množství respondentů s více než jedním tetováním na 69,7 %.

Odpověď *Jedno mi stačilo* označilo pouze 104 účastníků výzkumu (6,1 %). Odpověď *Určitě chci v budoucnu další* sice označilo 535 respondentů (tedy 31,1 %), pokud ovšem na základě výše zmíněného důvodu odečteme 118, získáme asi 417 (24,3 %) respondentů, kteří zatím mají jedno tetování, ale v budoucnu chtějí další.

Doplňková otázky pro respondenty, kteří mají více tetování:

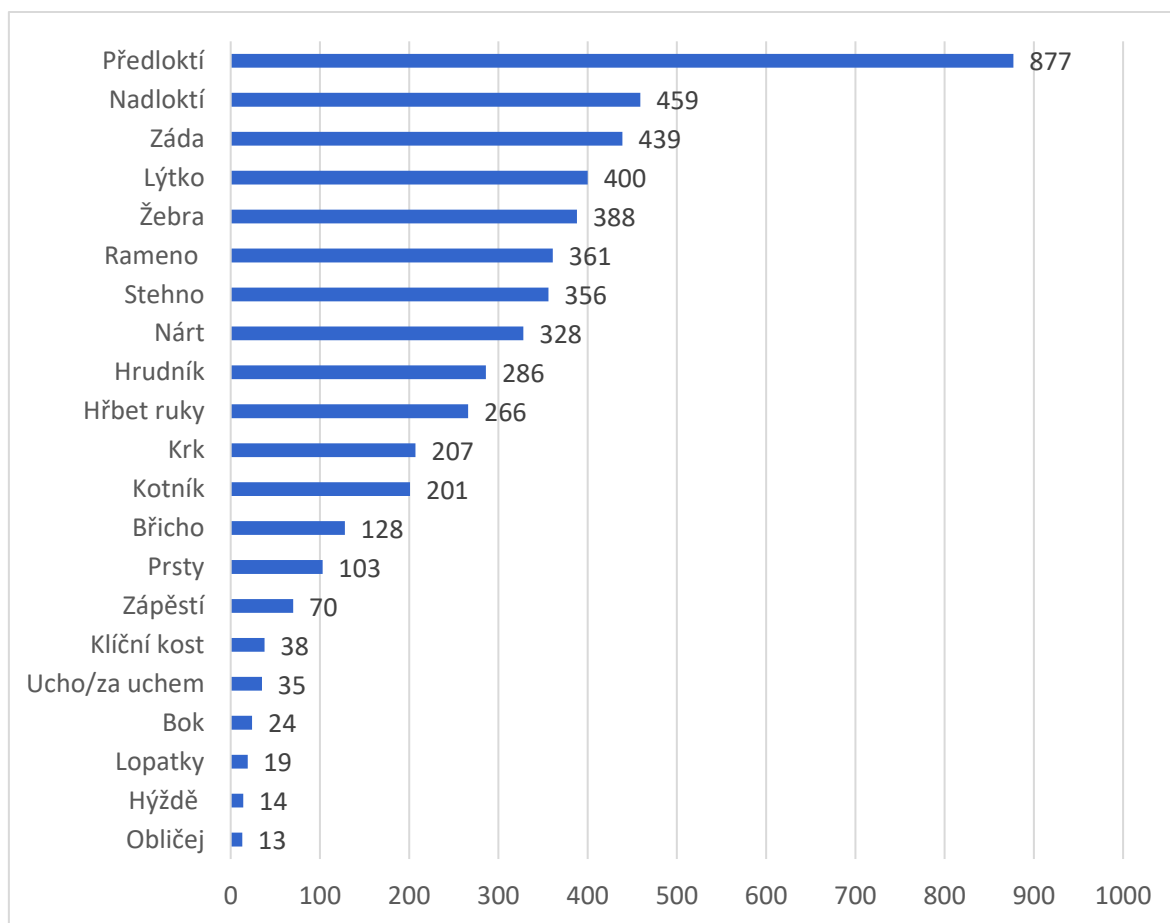
A) Jaký je celkový počet Vašich tetování?

Graf 14 – Celkový počet tetování u respondentů, kteří mají více než jedno tetování

Tato doplňková otázka byla uzavřená, odpovídalo na ní celkem 1079 respondentů. Z toho 235 (21,8 %) odpovědělo, že mají dvě tetování a 177 (16,4 %) tři tetování. Největší počet odpovědí (379/35,1 %) se vyskytl u možnosti čtyři až sedm tetování. Více než sedm tetování zvolilo o jednoho respondenta méně než dvě tetování, tedy 234 respondentů. Pouze 54 (5 %) účastníků výzkumu svá tetování nepočítá.

Otázka č. 9a: Na jaké části těla máte tetování?

Graf 15 Nejčastější tělesné partie pro aplikaci tetování

Tato otázka byla polootevřená a respondenti měli možnost označit libovolný počet odpovědí. Snažila jsem se jim nabídnout co nejvíce možností, ale pro případ, že bych nezvládla pokrýt vše, měli respondenti možnost vlastní odpovědi. Graf zobrazuje jednadvacet nejčastějších umístění tetování. V konečném výsledku zůstalo jen velmi málo tělesných partií, které by nikdo nezmínil. Mezi možnostmi, které nejsou v grafu, protože se vyskytovaly opravdu po jednotkách, patří: pohlavní orgány, chodidla, paty, třísla, Venušin pahorek, rty nebo hlava.

Souvislost s pohlavím

Na základě výsledků dotazníku můžu potvrdit, že muži a ženy preferují různá umístění tetování. Možnost *lopatky* uvedlo 1,2 % dotázaných žen a možnost *ucho/za uchem* a *klíční kost* shodných 2,3 %, přičemž muži první dvě možnosti neuvedli ani jednou a klíční

kost právě jednou. Tyto tři možnosti se jeví jako výhradně ženská záležitost. Odpovídá to skutečnosti, že i zdobené ucha piercingem praktikují převážně ženy. Lopatky a klíční kost by na první pohled mohly jako ženská záležitost překvapit, ovšem bude to nejspíš způsobeno tím, že pokud mají muži tetování na těchto místech, je součástí většího celku – např. tetování ramene nebo zad. Ženy si sem oproti tomu rády nechají vytetovat motýla, jemný nápis nebo trs květin.

Jako spíše mužské umístění se ukázalo *břicho* – uvedlo ho 6,7 % žen a mužů přesně dvojnásobné množství, tedy 13,4 %, *lýtka* uvedlo 32 % mužů (o 10 % více než žen) a *hrudník* označilo 29,1 % mužů, zatím co žen pouze 15,8 %. Jako mužské umístění se ukázalo také *rameno*, které uvedlo 35,5 % mužů a pouze 19,2 % žen.

Některá místa jsou ale vyrovnaná, například nejpočetnější předloktí zaškrtno v dotazníku 54,7 % mužů, žen 50,6 %.

Otázka č. 10a: Změnil se vztah Vašeho okolí k Vám poté, co jste si pořídil/a tetování? Pokud ano, můžete rozvést jak? K horšímu/lepšímu...?

Otázka č. 10a byla otevřená, respondenti vypisovali své vlastní odpovědi. Ty jsem následně roztrídila do několika kategorií:

- **Vztah okolí se nijak nezměnil** – Zdaleka nejpočetnější kategorie, tvoří ji 82 % odpovědí. Do této kategorie přispívá částečně i skutečnost, že někteří jedinci nemají svá tetování běžně viditelná, a tak o něm okolí neví. Zároveň malé procento lidí své tetování tají. Tyto dvě skutečnosti tvoří asi 5 % z odpovědí této kategorie.
- **U rodiny nejprve k horšímu, poté se vše ustálilo** – Jednalo se výhradně o vztahy s rodinou, 5 % respondentů pocítilo zhoršení vztahů po aplikaci tetování, ale poté se vztahy vrátily do normálu, okolí si zvyklo. Někdy se dokonce tetování zalíbilo rodinným příslušníkům natolik, že si také nějaké pořídili.

Výběr odpovědí, které tuto kategorii vystihují: „*První reakce v rodině byly odmítavé, ale po čase si zvykli a jsou i otevření rozhovorům o tetování.*“ „*Rodiče byli zděšení, nakonec za 2 roky šli na tetování také.*“ „*Rodiče mě chvilku dobu začali považovat za nerozumného a nezodpovědného.*“

- **Vztahy s okolím se obecně zlepšily** – Do této skupiny jsem zařadila 5 % odpovědí. Do této skupiny jsem zařadila respondenty, kteří se vyskytovali v okruhu lidí, kteří již potetovaní byli a to, že si také pořídili tetování způsobilo, že do společnosti lépe zapadli. Také sem řadím respondenty, jejichž situace byla následující: zatímco do té doby bylo tetování či touha respondenta po tetování příčinou rozporů s některými jedinci, po aplikaci tetování došlo ke změně názorů okolí na tetování.

„Rodiče i babička uznali, že tetování může být decentní a mít nějaký význam – líbilo se jim to.“ (respondent č. 1060)

- **Některé vztahy se zhoršily, některé zlepšily** – Situace, která nastala u 6 % respondentů. V odpovědi nejčastěji nebylo blíže specifikované, s kým se vztahy zhoršily a s kým zlepšily, případně se jednalo o zhoršení u někoho z rodiny a u kamarádů/vrstevníků bez problému.

„Ano, jsem "ta pomalovaná", prarodiče to moc nemusejí, ale rodiče a kamarádi jsou naprosto v pohodě.“ (respondent č. 1599)

„Ano, rodiče z toho nebyli moc nadšení, ale kamarádi mě obdivovali.“ (respondent č. 1947)

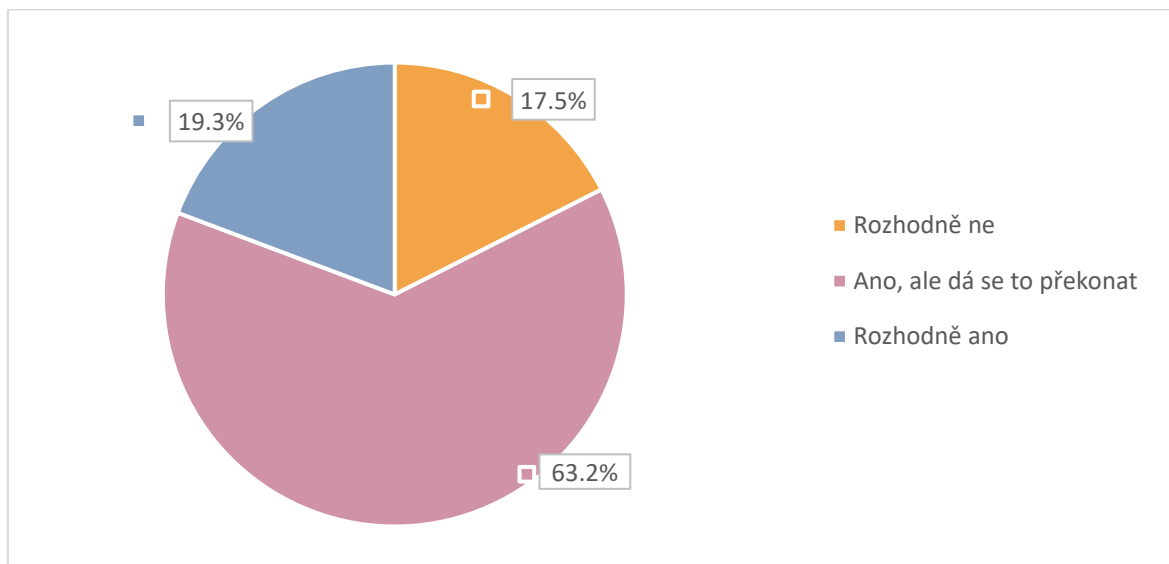
Zhoršení vztahů s přáteli byla ojedinělá odpověď: *„Jeden kamarád se kvůli tetování přestal se mnou stýkat (má k nim odpor a nedokázal se přes to přenést) ostatní reakce byly pozitivní.“* (respondent č. 1559)

- **Vztahy se změnily k horšímu** – Dvě procenta respondentů vypověděla, že od té doby, co jsou tetovaní se vztahy s okolím zhoršily.

„Tetování už mám povícero, tvoří to moji osobnost a v poslední době mi velice zaráží špatné pohledy a názory na moji osobu, aniž by věděli, proč a jaký mají význam. Takže určitě spíše k horšímu.“ (respondent č. 3220)

Otázka č. 11a: Myslíte si, že je tetování návykové?

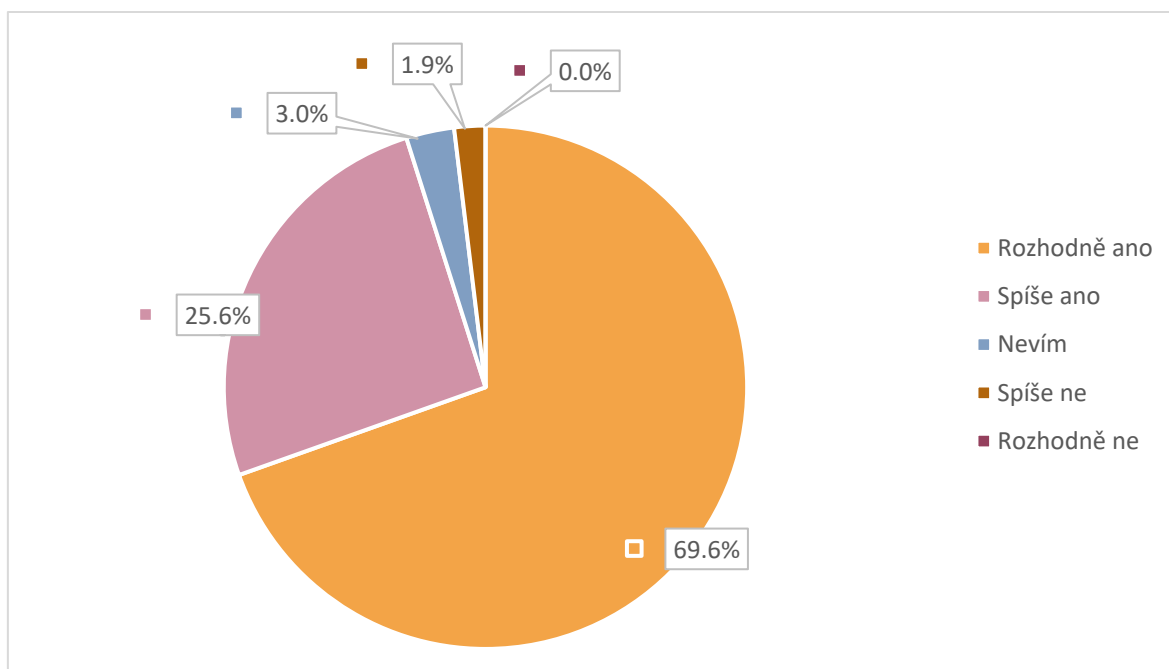
Tato byla uzavřená. Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti považují tetování za návykové či nikoli. O tetování se totiž říká, že čím víc jich máte, tím víc jich chcete.

Graf 16– Návykovost tetování

Většina účastníků průzkumu, přesněji řečeno 63,2 %, se shoduje, že tetování sice návykové je, ale dá se to překonat. Že tetování rozhodně není návykové si myslí 17,5 % a odpověď rozhodně ano zvolilo 19,3 % respondentů.

Otázka č. 12a: Považujete tetování za formu umění?

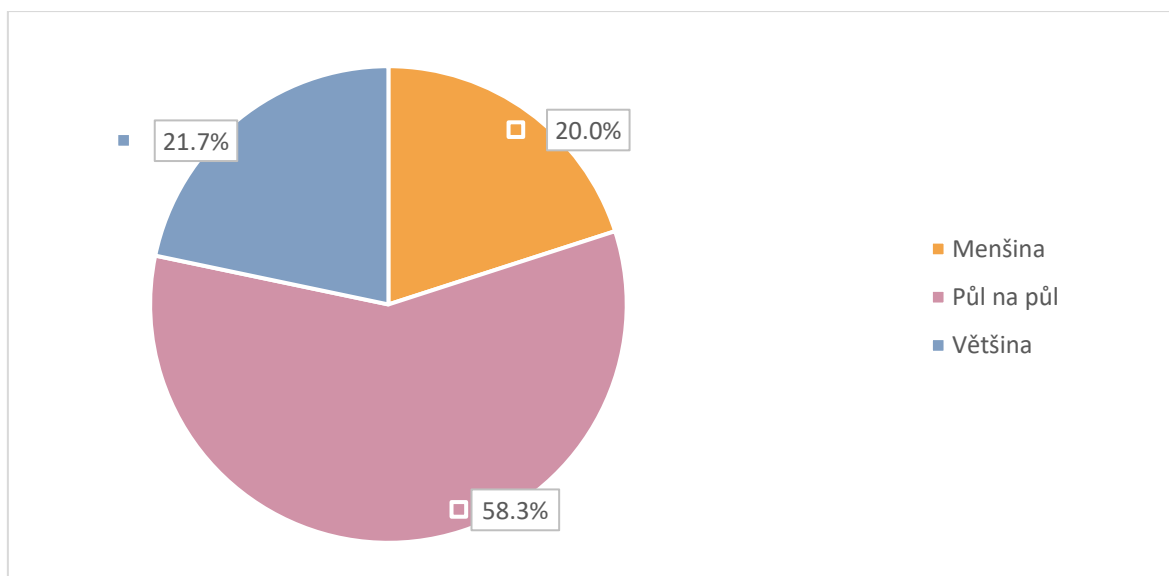

Graf 17– Myslíte si respondenti s tetováním, že tetování je forma umění?

Pomocí otázky 12a jsem chtěla zjistit, zda respondenti s tetováním nahlíží na tetování jako na umění. Odpověď rozhodně ano zvolilo 69,9 % respondentů, odpověď spíše ano 25,6 % respondentů. Dohromady si tedy 95,5 % respondentů se přiklání k názoru, že tetování je uměním. Celkem 51 respondentů, tedy 3 %, odpověděli, že neví. Možnost spíše ne zaškrtnulo 1,9 % respondentů a že by tetování rozhodně nebylo uměním si nemyslí nikdo z potetované části respondentů.

Otázka č. 13a: Máte pocit, že z lidí, které potkáváte, je potetovaná spíše většina nebo menšina?

Tato uzavřená otázka je spíše orientační. Nikdy totiž nemůžeme vědět, zda někdo, koho potkáváme v kanceláři, nemá schované nějaké tetování, o kterém nemluví. Otázku jsem položila v obou částech prostřední části dotazníku. Předpokládala jsem, že lidé, kteří sami tetování mají, budou potkávat více lidí, kteří tetování také mají.

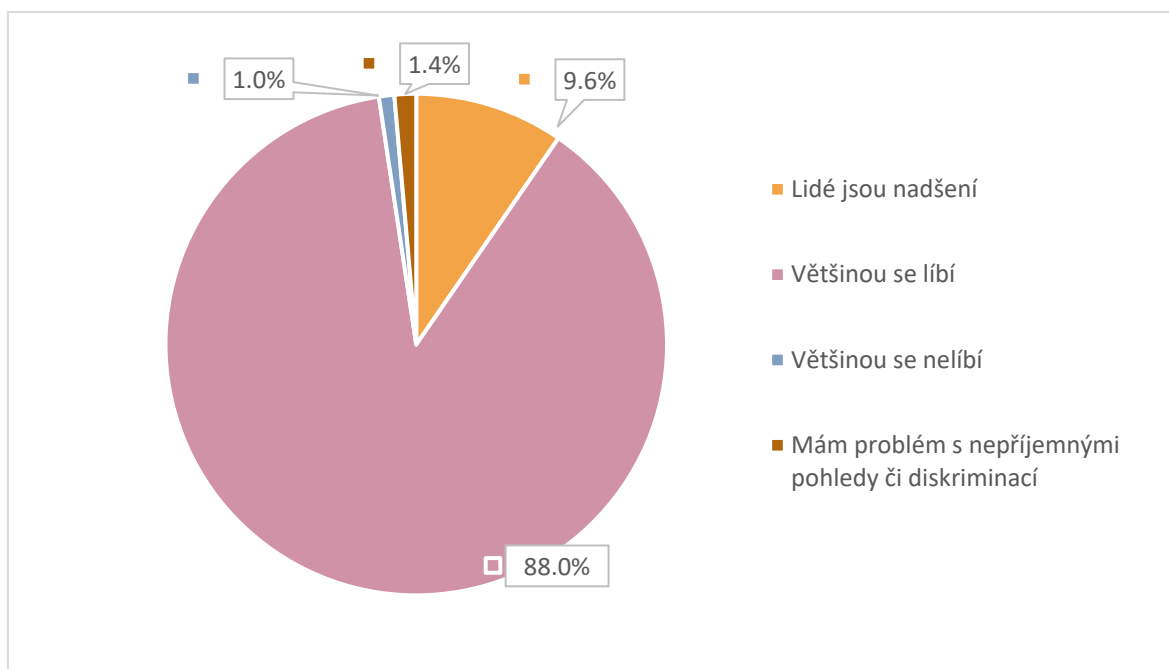

Graf 18– Vyváženosť lidí s tetováním a bez tetování ve společnosti okolo lidí s tetováním

Podle odpovědí viditelných na grafu to vypadá, že můj předpoklad se nesplnil. Nejvíce odpovědí získala možnost půl na půl, zvolilo ji 58,3 % respondentů. Zbytek odpovědí byl vyvážen. Přesně 20 % dotázaných odpovědělo, že potkávají menšinu potetovaných a 21,7 % vypovědělo, že potkávají většinu. Takhle to vypadá, že se tetování jedinci nijak výhradně nepohybují v tetované společnosti, pokud bychom ale výsledky této otázky porovnali s výsledky stejné otázky pro respondenty bez tetování, zjistili bychom, že opak je pravdou. Výsledky mohou být samozřejmě ovlivněny mnoha faktory. Jako třeba zaměstnáním či zálibami respondenta, kde tetování nikomu nevadí, a tak ho nikdo neskrývá či jednoduše tím, že jedinci s tetováním mohou být všímavější vůči tetování ostatních.

Pokud se podíváme na celkovou vyváženost grafu zjistíme, že odpovědi odpovídají skutečnosti, která nám vyšla v poslední otázce první sekce a totiž, že tetování má každý druhý.

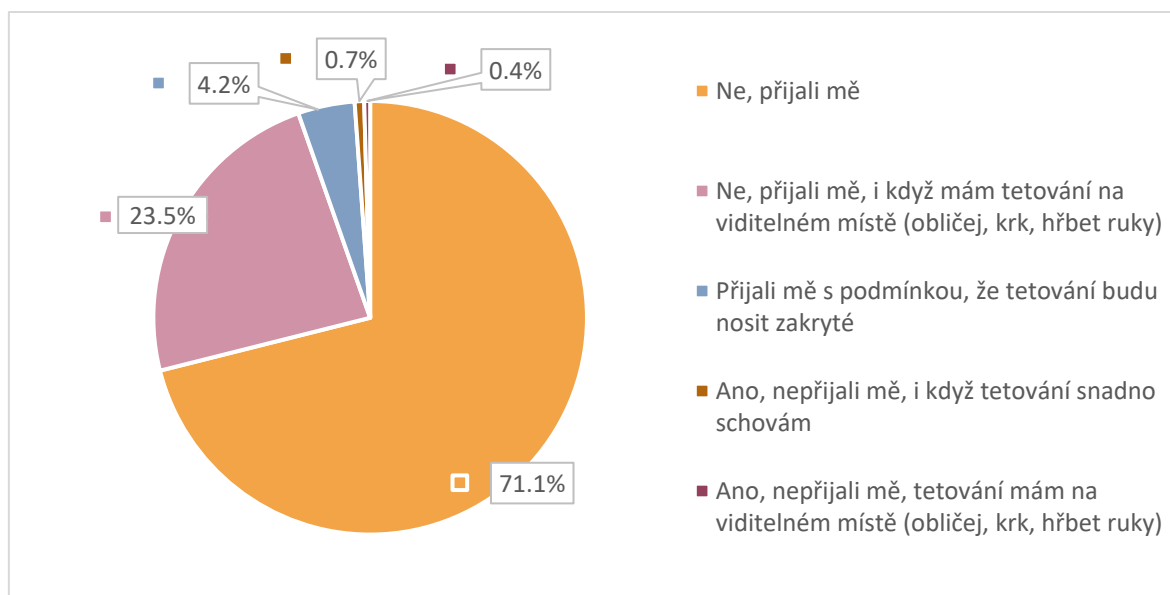
Otázka č. 14a: Reakce okolí na Vaše tetování

Graf 19– Reakce okolí na tetování respondentů

Pomocí této otázky jsem chtěla zjistit, s jakými reakcemi se respondenti s tetováním setkávají a zda mají nějaké výraznější problémy s diskriminací kvůli svým tetováním. Ukázalo se, že absolutní většina se s žádnými problémy neseťkává. Pouze 1,4 % (24) respondentů vypovědělo, že se setkávají s nepříjemnými pohledy či diskriminací. Zároveň neexistuje žádná souvislost s počtem tetování ani umístěním. Že se setkává s nepříjemnými pohledy a diskriminací odpověděl například i respondent s jedním tetováním na rameni. Že se tetování okolí většinou nelíbí odpovědělo 1 % dotázaných a zbylých 97,6 % vypovědělo, že se tetování buď většinou líbí, nebo jsou lidé dokonce nadšení.

Otázka č. 15a: Měl/a jste někdy s tetováním problém při hledání zaměstnání?

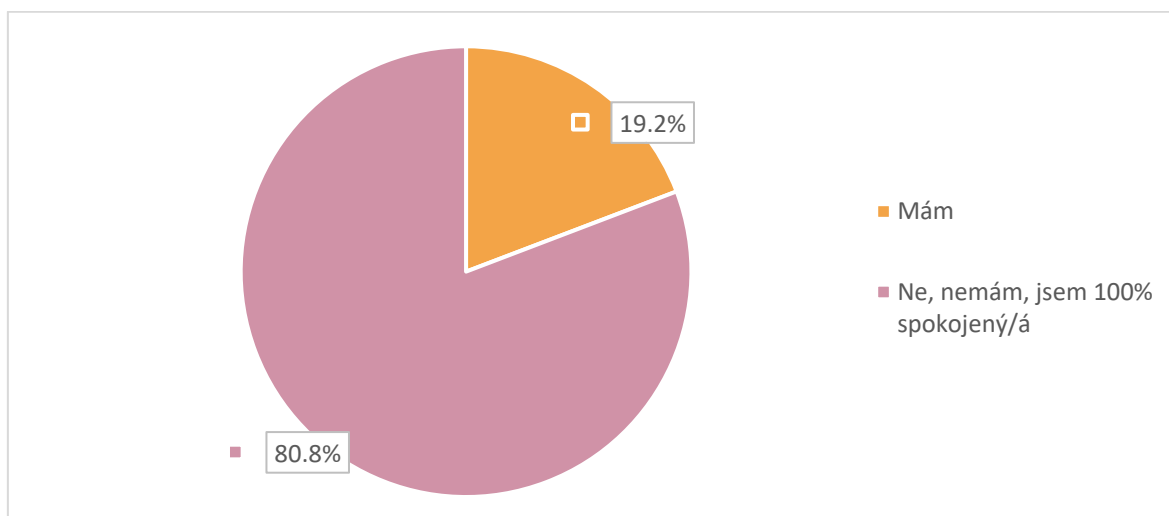

Graf 20 – Rozhodnutí zaměstnavatelů při zájmu respondentů o zaměstnání

Celkem 806 (71,1 %) respondentů odpovědělo, že s přijetím do zaměstnání neměli problém a dalších 267 (24 %) přijali, i když mají tetování na viditelném místě. Dohromady se tedy 94,6 % dotázaných nesetkalo s problémem při hledání zaměstnání. Pouze 8 (0,7 %) respondentů nepřijali, ačkoli tetování snadno schovají a dále do zaměstnání nebylo přijato 5 respondentů, kteří mají snadno viditelné tetování. Zbývajících 48 respondentů (4,2 %) bylo přijato s podmínkou, že budou nosit svá tetování zakrytá. Tyto výsledky by mohly ukazovat na určitou diskriminaci lidí s tetováním. Nevíme přesně o jaké pozice se respondenti ucházeli, zjevně ale naše společnost stále není připravena vídat tetování všude a bez negativních názorů či předsudků.

Otázka č. 16a: Máte nějaké tetování, kterého litujete a chtěl/a byste si ho nechat předělat, případně úplně odstranit?

Tato otázka byla uzavřená. Respondenti, kteří vypověděli, že mají nějaké tetování, kterého by se chtěli zbavit, byli následně odkázáni ještě na dvě doplňkové otázky, které zjišťovaly podrobnější informace.

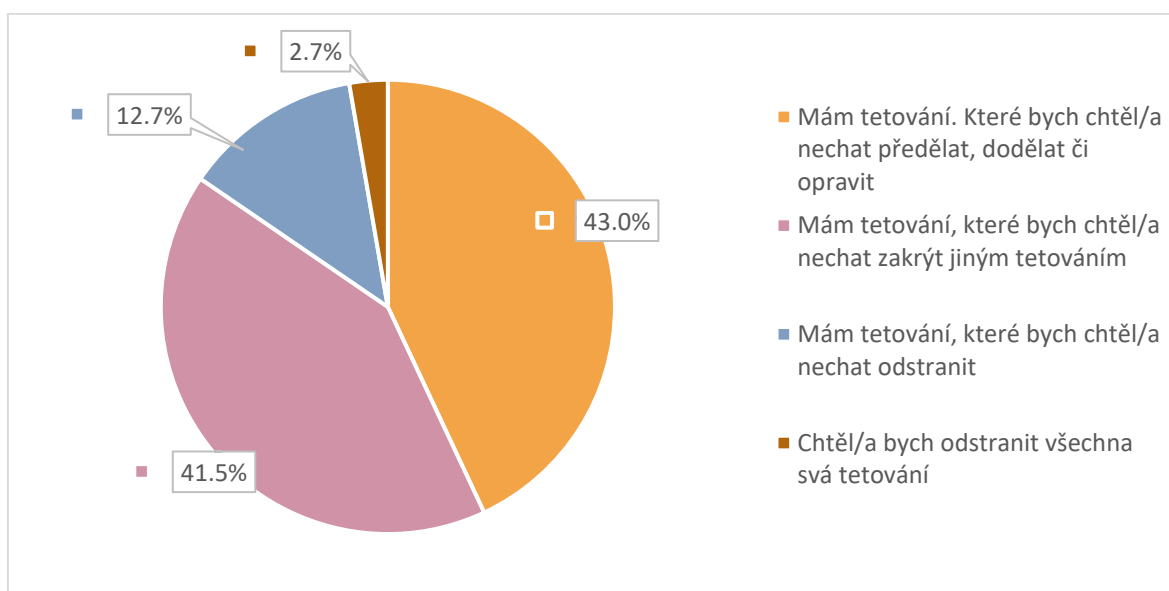

Graf 21 – Spokojenost respondentů s tetováním

Z grafu lze vyčíst, že většina respondentů je se svými tetováním spokojená – tuto odpověď zvolilo 80,8 % (1388) respondentů. Necelých 20 % (330) respondentů uvedlo, že mají nějaké tetování, které by chtěli upravit či odstranit.

Doplňující otázky pro respondenty, kteří nejsou se svým tetováním 100% spokojení:

A) Co byste chtěl/a udělat s takovým tetováním?

Graf 22 – Co by nespokojení respondenti chtěli s tetováním udělat

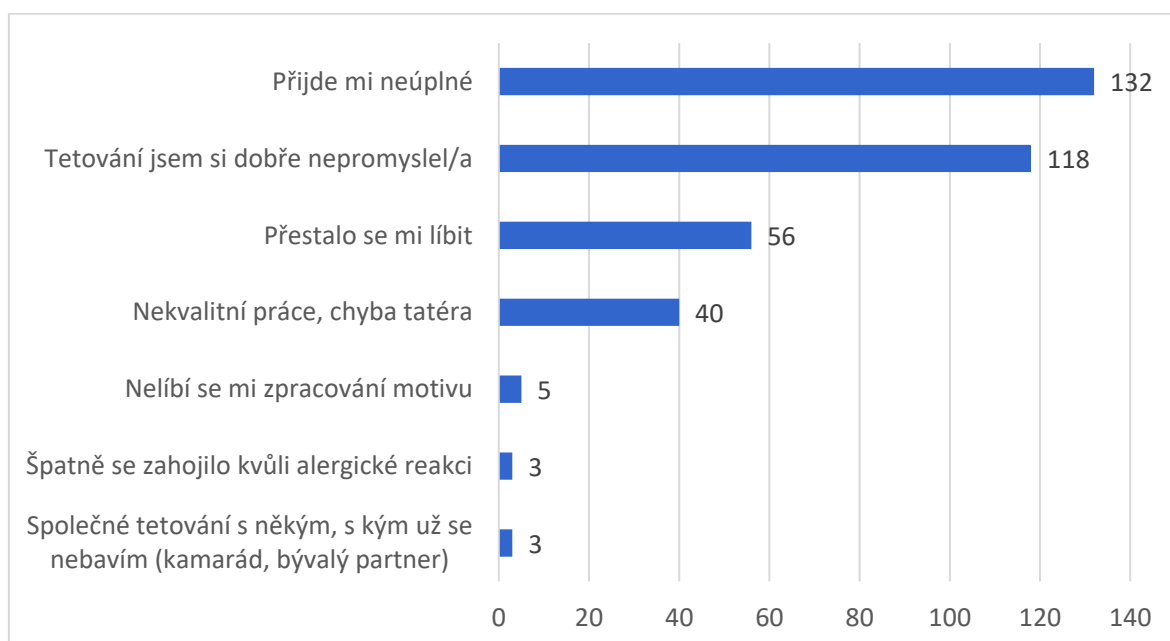
První doplňující otázka zjišťovala, jakým způsobem by jedinci, kteří nejsou s tetováním spokojeni, chtěli dále postupovat. Na otázku odpovídalo 330 respondentů.

Přesně 43 % respondentů odpovědělo, že by nějaké ze svých tetování chtěli nechat dodělat či opravit. Druhá nejčastější odpověď (zvolilo ji 41,5 % dotazovaných) byla, že by respondent chtěl některé své tetování překrýt jiným motivem. Tyto dvě odpovědi vypovídají o nespokojenosti s konkrétním motivem, a ne s tetováním jako takovým.

Odstranit některé ze svých tetování by chtělo 12,7 % respondentů a odstranit všechna svá tetování či tetování jediné by chtělo 2,7 % účastníků průzkumu.

B) Proč nejste s tetováním spokojen/a?

Na druhou doplňkovou otázku odpovídalo také 330 respondentů, tentokrát ale měli možnost zaškrtnout více odpovědí či odpovědět vlastními slovy.

Graf 23 – Příčiny nespokojenosti s tetováním

Nejčastější důvod nespokojenosti s tetováním je jeho neúplnost. Respondenti s tímto důvodem by si zpravidla přáli tetování dodělat (72,2 %) případně zakrýt jiným tetováním (25,5 %). O úplném odstranění neúplného tetování uvažují pouze 3 respondenti, tedy 2,3 %.

Naopak respondenti, kteří vypověděli, že tetování dobře nepromysleli by ho ze 29 % chtěli odstranit a z 50 % zakrýt jiným tetováním. Zbýlých 21 % by nepromyšlené tetování chtělo nechat dodělat.

Respondenti, kterým se tetování přestalo líbit by chtěli své tetování překrýt buď novým motivem (62,5 %) nebo úplně odstranit (23 %). Dodělání by bylo řešením pro 14,5 % z nich. Z toho vychází, že nejvíce by si přáli úplně odstranit tetování ti, kteří ho dobře nepromysleli.

Často respondenti uváděli jako důvod nespokojenosti chybu tatéra a nekvalitní provedení tetování. Několikrát zmíněné bylo vyblednutí tetování, což je ovšem přirozený proces stárnutí tetování a může být urychlen i špatnou následnou péčí o tetování. Vypadaná barva patří také mezi přirozený proces při hojení a absolutní většina studií a tatérů nabízí opravu zdarma. Některé chyby tatéra nemusí být ani tak chyby, jako nezkušenost či málo praxe, ovšem nepřipravenost či „odfláknutí“ samozřejmě za chybu tatéra považovat lze.

Mezi dalšími důvody nespokojenosti s tetováním se objevily i odpovědi jako že ho tetoval bývalý přítel, že by ho respondent chtěl na jiném místě nebo jinak velké, případně jiným typem písma.

6.2.2 Sekce 2b

Tato sekce byla určena pro respondenty, kteří v poslední otázce první sekce odpověděli, že nemají tetování. Sekce obsahovala 6 hlavních otázek.

Otázka č.1b: Proč nemáte tetování?

Graf 24 - Nejčastější důvody, proč respondenti bez tetování nemají tetování

Otázka č. 1b byla otevírací otázkou druhé části dotazníku pro respondenty bez tetování. Jednalo se o otázku polootevřenou. Respondenti měli možnost zaškrtnout více možností, případně dopsat vlastní odpověď.

Téměř polovina respondentů (43,2 %) ve své odpovědi zaškrtnula možnost, že by tetování sice chtěli, ale zatím neví, co nebo kam. Z těchto 773 odpovědí patřilo 655 lidem, kteří ještě nedosáhli věku pětadvaceti let, 107 odpovědí respondentům ve věkové kategorii 25-44 let a pouze 11 odpovědí respondentům starších 45 let. Z toho vyplývá, že 50,2 % respondentů pod 25 let, 26 % účastníků mezi 25 a 34 roky a pouze 15,5 % lidí nad 45 let by v budoucnu chtělo tetování, ale zatím neví jaké. Z tohoto údaje můžeme vyčíst, že mezi mladšími lidmi je tetování oblíbenější. Výkyv mezi starší a mladší generací je

pravděpodobně způsoben tím, že lidé narozeni během komunistického režimu byli vychováni v prostředí, v němž bylo tetování zakázané a zatížené předsudky. Lidé v posledních jednatřiceti letech byli naopak vychováni ve značně benevolentnějším prostředí, kdy je tetování nejen legální, ale také velice snadno dostupné a oblíbené. Na sociálních sítích jsou lidé denně bombardováni obrázky tetovaných celebrit a doslova uměleckých děl špičkových tatérů. Mladí lidé mají možná také větší povědomí o laserové možnosti odstranění tetování, která je sice nákladná, ale relativně bezbolestná a nezanechává stopy – tetování tedy již není celoživotním závazkem v pravém smyslu slova.

Druhou nejpočetnější odpovědí bylo: *Tetování se mi líbí na ostatních, ale nedokážu si představit, že bych ho měl/a já.* Tuto odpověď označilo 334 (25,6 %) lidí mladších 25 let, 130 (31,6 %) lidí ve věkové kategorii 25-44 let a 14 (19,7 %) respondentů starších 45 let. I zde si můžeme všimnout, že nejméně odpovědi označila skupina nejstarších respondentů.

Za zbytečné považuje tetování 23 % respondentů – tedy 410 dotázaných, procentuálně byla tato odpověď zastoupena ve všech věkových kategoriích stejně.

Celkem 203 respondentů uvedlo, že se jim tetování nelíbí. Po bližší analýze jsem zjistila, že se jednalo o 8,5 % respondentů ze všech respondentů mladších 25 let, 18 % dotázaných z věkové kategorie 25-34 let a 25,4 % jedinců starších 45 let. Nebylo možné specifikovat z jakého důvodu, nelze tedy určit, zda se tetování nelíbí z estetických důvodů, či jsou za tím předsudky. Lze si povšimnout přímé úměry mezi vyšším věkem a počtem jedinců, kterým se tetování nelíbí.

Respondenti také často jako důvod uváděli zákaz od rodičů (převážně nezletilí jedinci) a strach z komplikací, které by jim tetování mohlo přinést v budoucnosti při hledání zaměstnání. Strach ze zklamání svého okolí byl hned v závěsu.

Kromě odpovědí z nabídky se mi vrátilo 93 vlastních možností, z nichž nejčastější byly následující kategorie:

- Strach z bolesti/jehel/infekce
- Finance – jejich nedostatek či neochota utrácet za tetování
- Strach ze závazku
- Strach, že se tetování přestane líbit

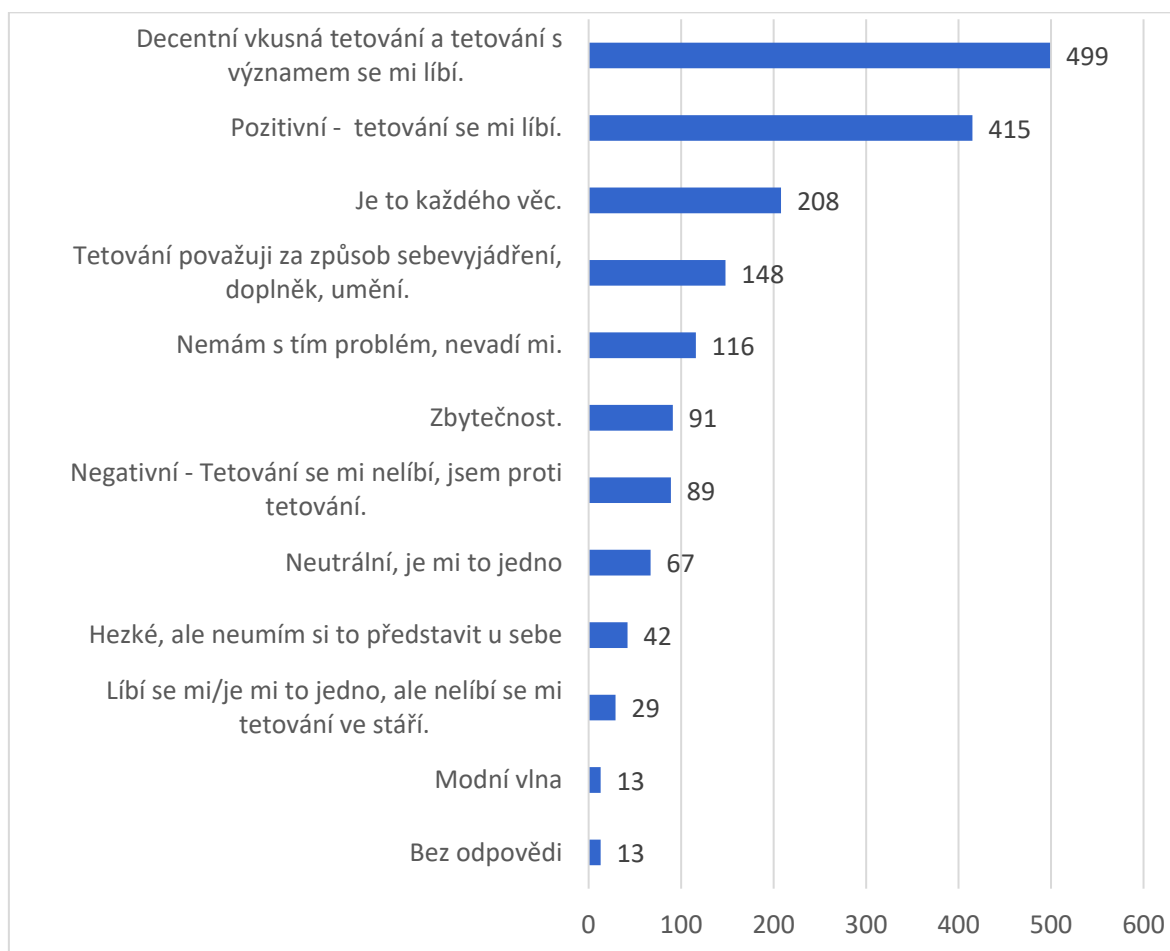
- Respondent již má domluvený termín sezení
- Hledání správného motivu

Mezi odpověďmi se objevil několikrát i důvod, že respondenti nechtějí mít tetování proto, že ho zkrátka mají dnes všichni:

„Je to moc mainstream, kdybych musela, vím přesně, co bych si vytetovala. Ale potetovaní jsou teď všichni. Tak mi přijde lepší zůstat "čistá kůže".“ (respondent č. 812)

„Tetování se mi nelíbí, nechci být ta ovce, co chodí s davem. V dnešní době je spíš výjimečné, když tetování někdo nemá.“ (respondent č. 2590)

Otázka č. 2b: Jaký je Váš názor na tetování?

Graf 25 – Názor respondentů bez tetování na tetování

Druhá otázka v této sekci byla otevřená – respondenti vypisovali vlastní odpovědi. Následně jsem jednotlivé výpovědi rozřadila do několika kategorií.

Nejvíce odpovědí jsem zařadila do kategorie, která by se dala také pojmenovat jako „Méně je někdy více“. V této kategorii se sešlo 455 odpovědí, tedy 25,4 % odpovědí respondentů bez tetování. Respondenti, jejichž odpovědi byly zařazeny do této kategorie, se shodují, že decentní vkusná tetování a tetování, která mají pro nositele význam, jsou líbivá. Níže jsem vybrala tři odpovědi typické pro tuto kategorii:

„Nikoho nesoudím za tetování. Líbí se mi decentní a když mají nějaký význam.“ (respondent č. 369)

„Jsem pro minimalistický, který jdou schovat, myslím si, že když už si to člověk nechá udělat, tak by s tím měl mít emocionální/intimní vztah, a ne jen "protože je to cool mít potetovanou celou paži".“ (respondent č. 2866)

„Líbí se mi malá a vkusná s určitým významem, když je lidé mají bezhlavě, velká, nezdařilá a nevkusná, jejich těla je spíše hyzdí.“ (respondent č. 1534)

Druhou nejpočetnější kategorii tvořily odpovědi respondentů, kteří o tetování uvažují pozitivně a líbí se jim. Tu tvořilo 23,2 % odpovědí. Tyto dvě kategorie dohromady tvořily téměř polovinu všech odpovědí.

Další kategorii pak tvořily odpovědi, jejichž autoři se shodli, že tetování je věc každého a nikdo nemá právo ho za to soudit, odsuzovat či hodnotit. *„Je každého věc, co dělá se svým tělem.“* (respondent č. 341) Takový názor na tetování mělo dohromady 208 respondentů, tedy 11,6 %. Žádná z dalších kategorií nedosáhla deseti procent.

Za způsob sebevyjádření a určitý aspekt neverbální komunikace považuje tetování 8,3 % respondentů, 6,5 % respondentů se vyjádřilo, že jim tetování nevadí, 5,1 % respondentů považuje tetování za zbytečné. *„Zbytečný bordel na kůži.“* (respondent č. 462)

Přesně 5 % respondentů se vyjádřilo, že tetování považují vyloženě za věc negativní a že se jim tetování nelíbí, či dokonce hnuší. Několik vybraných odpovědí uvádím níže:

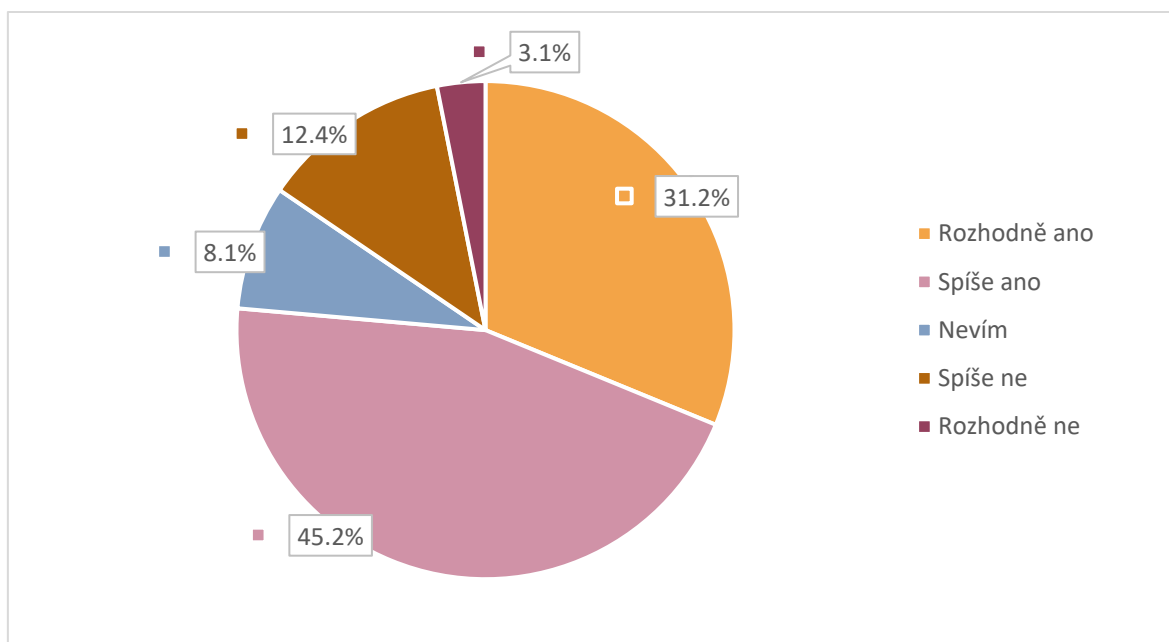
„Negativní. Nic pěkného v tom nevidím.“ (respondent č. 211)

„Tetování mám spojené námořníky, kteří měli vytetovanou kotvu či s vězni, ti také měli různé kérky. Ale když má někdo tetování, nelíbí se mi to. A dalo by se říci, že u mě i ten člověk klesne v očích.“ (respondent č. 651)

Po rozřazení odpovědí do jednotlivých kategorií zbylo 58 odpovědí, které nebyly zařaditelné do žádné z kategorií uvedených v grafu. Mezi takovými odpověďmi se objevovaly názory, že tetování je nebezpečné, že se časem omrzí a nositelé ho budou litovat, nebo je bude omezovat (např.: při hledání zaměstnání). Také se objevilo pár neurčitých poznámky o tom, že lidé s tetováním spadají do škatulky, nebylo ovšem možné rozluštit, zda se jedná o pozitivní či negativní škatulku. Pár respondentů odpovědělo, že se podle nich tetování hodí jen k některým lidem nebo že tetování se jim sice nelíbí, ale přesto ho lze v některých případech považovat za užitečné (viz odpověď níže).

„Z mého pohledu je, jak jsem napsala výše, zbytečné čmárání po těle. Viděla jsem ale i taková, kde si jedinci tetováním zkrášlovali jizvy, a to mi třeba přišlo pěkné, že třeba našli opět lásku ke svému tělu.“ (respondent č. 1580)

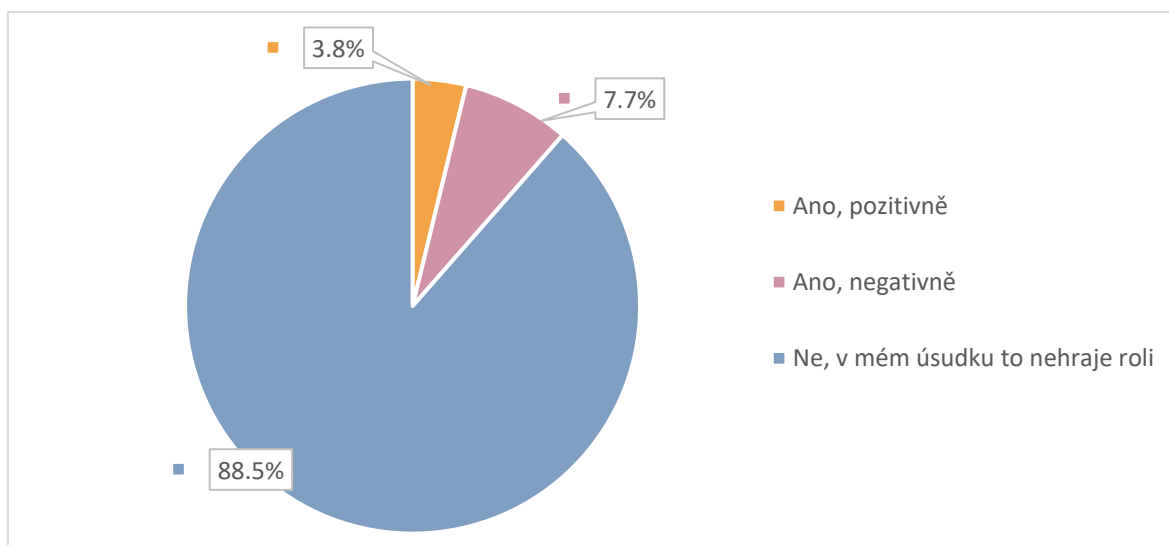
Otázka č. 3b: Považujete tetování za formu umění?

Graf 26 – Myslí si respondenti bez tetování, že tetováním je forma umění

Otázka č. 3b byla uzavřená, bylo možné zvolit pouze jednu odpověď. Zatím co u stejné otázky se potetovaná část populace přiklání k ano z 95,2 %, pouze 76,4 % respondentů bez tetování se přiklání k názoru, že se jedná o umění. Že se spíše nejedná o umění si myslí 12,4 % lidí a vyskytla se tentokrát i odpověď rozhodně ne (3,1 %), která v nepotetované skupině chyběla úplně. Zbýlých 8,1 % respondentů uvedlo, že neví.

Otázka č. 4b: Ovlivňuje Váš názor na člověka skutečnost, že má tetování?

Graf 27– Ovlivňuje respondentův úsudek skutečnost, že má někdo tetování?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda fakt, že má někdo tetování, ovlivňuje úsudek respondentů. Z grafu můžeme vyčíst, že 88,5 % uvedlo, že to v jejich úsudku nehraje roli. Jako negativní faktor působí tetování na 7,7 % respondentů a naopak na 3,8 % nahlíží na tetování pozitivně. Zároveň ale téměř polovina účastníků (47,4 %), kteří vnímají tetování jako negativní faktor, uznala, že změnili názor na někoho, o kom měli kvůli tetování špatné mínění (viz doplňková otázka níže).

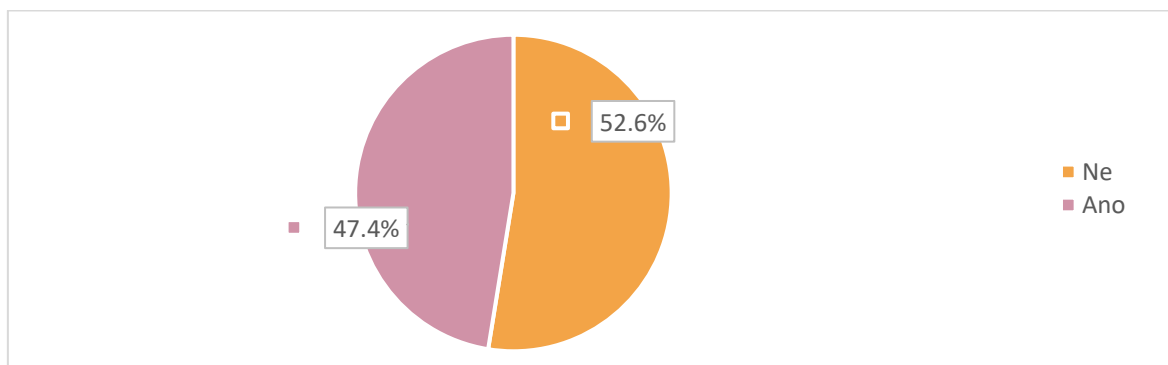
	Ano, pozitivně	Ano, negativně	Tetování nehraje roli
Méně než 18 let	6,5 %	1,9 %	91,9 %
18-24 let	3,9 %	7 %	89,3 %
25-34 let	2,7 %	12,2 %	85,4 %
35-44 let	1,2 %	19,3 %	79,5 %
45-59 let	1,8 %	7 %	91,2 %
60 let a více	0	35,7 %	64,3 %

Tabulka 3 – Ovlivnění respondentů tetováním v jednotlivých věkových kategoriích

Pokud bychom se chtěli podívat, jak se výsledky liší v různých věkových kategoriích, zjistili bychom, že procento respondentů, kteří smýšlejí o tetovaných negativně má stoupavou tendenci. Zatímco u respondentů, kteří ještě nedosáhli plnoletosti je toto číslo 1,9 %, u respondentů mezi 18-24 lety již 7 %. Více než třetina (35,7 %) respondentů nad 60 let považuje tetování za důvod smýšlet o někom negativně.

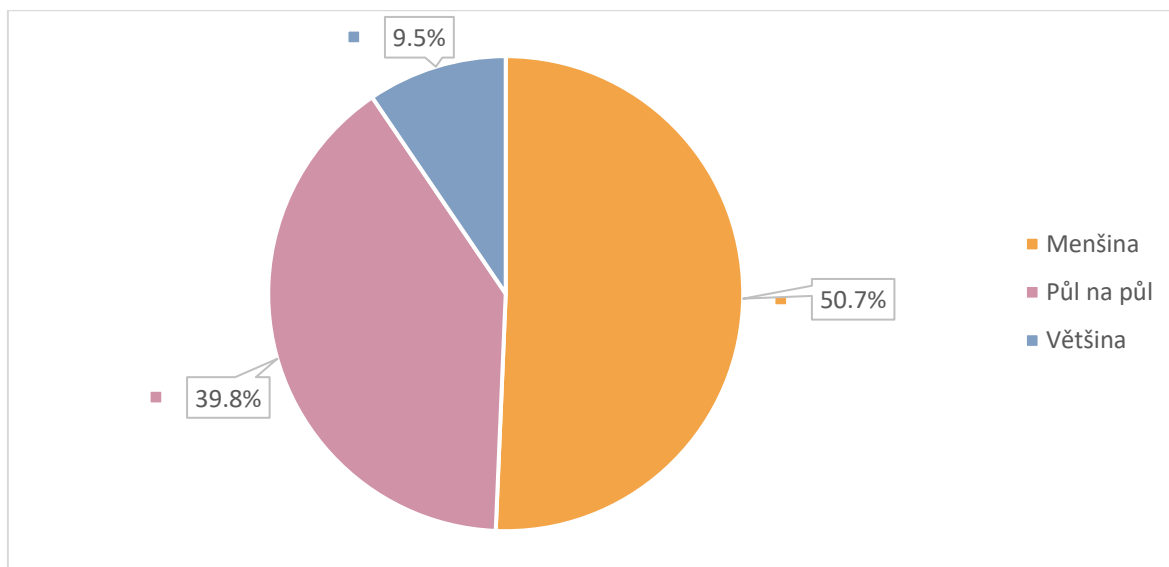
Jediný výkyv v tomto stoupavém tempu představuje kategorie ve věku 45-59 let. Zatímco předchozí věková kategorie (35-44 let) bylo procento negativně ovlivněných respondentů 19,3 %, v této věkové kategorii je jich pouze 7 % – tedy stejně jako ve věkové kategorii 18-24 let. Tato skutečnost mě zaujala a jednou bych jí ráda ověřila, případně vyvrátila. Mohla to samozřejmě způsobit i náhoda, vzhledem k tomu, že oproti mladším kategoriím v této kategorii odpovídalo pouze 57 respondentů – je možné, že se zrovna ozvali respondenti, kteří mají tetování v oblibě více. Jinou možnou příčinou je ovlivnění této věkové kategorie jejich vlastními dětmi, které k tetování mají obecně pozitivnější vztah. Mohli na své rodiče pozitivní smýšlení přenést anebo je alespoň (ať už úmyslně nebo neúmyslně) naučili větší toleranci vůči tetování.

Doplňující otázka k odpovědi „Ano, negativně“: Změnil/a jste někdy názor na tetovaného člověka, o kterém jste kvůli tetování měl/a špatné mínění?

Graf 28 – Změna negativního názoru na člověka s tetováním

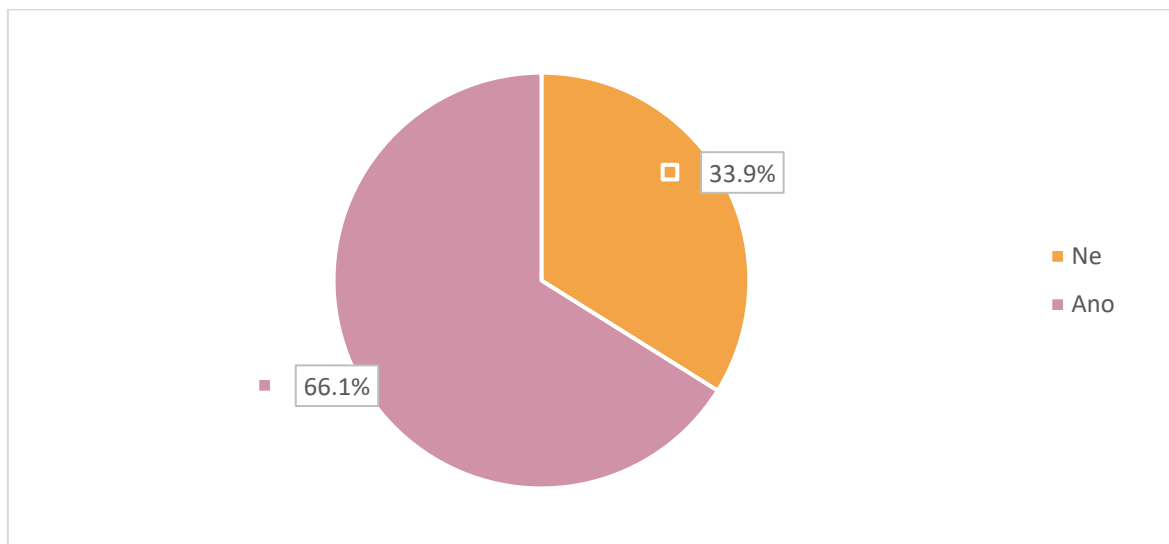
Otázka č. 5b: Máte pocit, že z lidí, které potkáváte, je potetovaná spíše většina nebo menšina?

Graf 29 – Vyváženosť lidí s tetováním a bez tetování ve společnosti okolo lidí bez tetování

Z grafu lze vyčíst, že respondenti bez tetování se domnívají, že se pohybují ve společnosti, kde jsou tetovaní jedinci v menšině – tuto možnost zvolilo 50,7 % respondentů. Možnost půl na půl zvolilo 39,8 % dotázaných a pouze 9,5 % si myslí, že potetovaných potkávají většinu. Tyto výsledky potvrzují mou domněnku, že potetovaní lidé se stýkají více s potetovanými. Příčinou výsledku může být i to, že lidé s tetováním se sami mezi sebou nebojí špatného názoru či nepříjemných konverzací, zatímco před netetovanými se mohou cítit nuceni svá tetování skrývat.

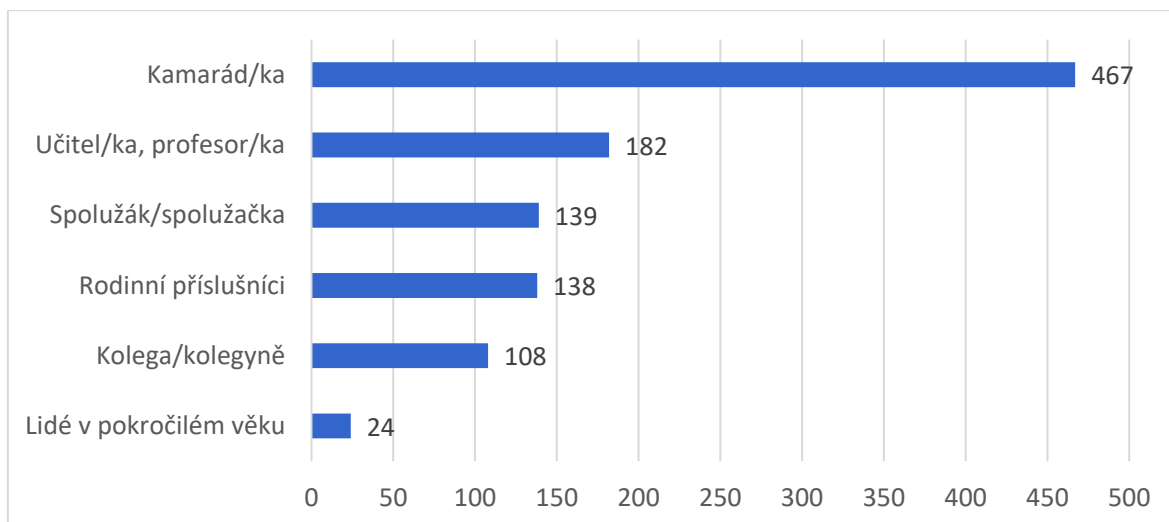
Otázka č. 6b: Už se Vám někdy stalo, že Vás někdo překvapil tím, že má tetování, protože jste to nečekal/a (mohlo se jednat o kamaráda, zaměstnance v bance, učitele na škole...)?

Graf 30 – Zažili respondenti moment překvapení při zjištění, že má konkrétní osoba tetování?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda respondenti někdy zažili moment překvapení, když zjistili, že někdo má tetování. Dvě třetiny respondentů (66,1 %) odpověděly, že ano, že je někdo překvapil.

Doplňující otázka k odpovědi „Ano“: Kdo vás překvapil?

Graf 31 – Kdo respondenty překvapil tím, že má tetování

Na grafu výše můžete vidět, že nejčastěji byli respondenti překvapeni svým kamarádem či kamarádkou. V některých odpovědích se objevovaly přívlastky jako konzervativní, slušná i tichý. Na druhém místě jsou učitelé a profesori. Překvapení v tomto ohledu odpovídá tomu, že respondenti toto povolání považují za jedno z těch, kde by se tetování vyskytovat nemělo. Zmiňována byla také povolání jako lékař, úředník v bance či advokát, těch bylo ovšem pomálu. Některé odpovědi, které mě zaujaly uvádím dále:

„Spolužačka, do které bych to neřekla a realitní makléř, který nám prodával byt. Byl to takový elegán v obleku. Během nějaké naší konverzace proběhla řeč na téma tetování, tak se přiznal, že má potetovaný celý hrudník, paži a záda.“

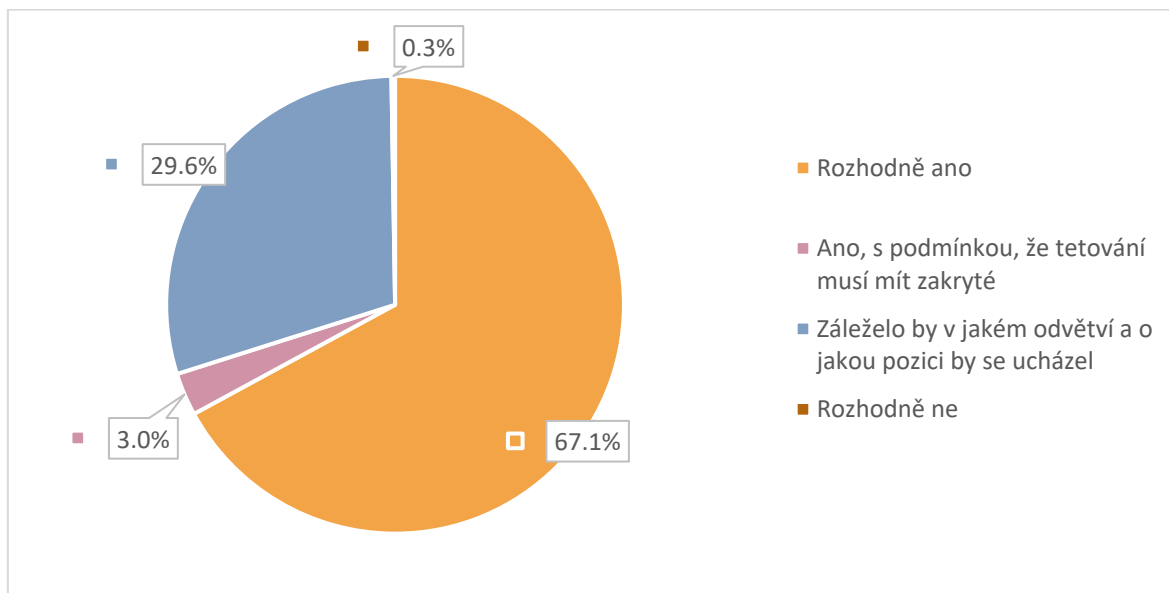
„Dříve mě tetováním překvapovaly starší ženy. Dnes už to vnímám jako běžnou záležitost u kohokoliv.“

„Kamarád právník, ale ten si ho nechal udělat po prohrané sázce.“

6.3 Sekce 3

Sekce 3 byla společná všem respondentům.

Otázka č. 1: Přijal/a byste do zaměstnání člověka s tetováním?

Graf 32 – Přijali by respondenti potenciálního zaměstnance, pokud by měl tetování?

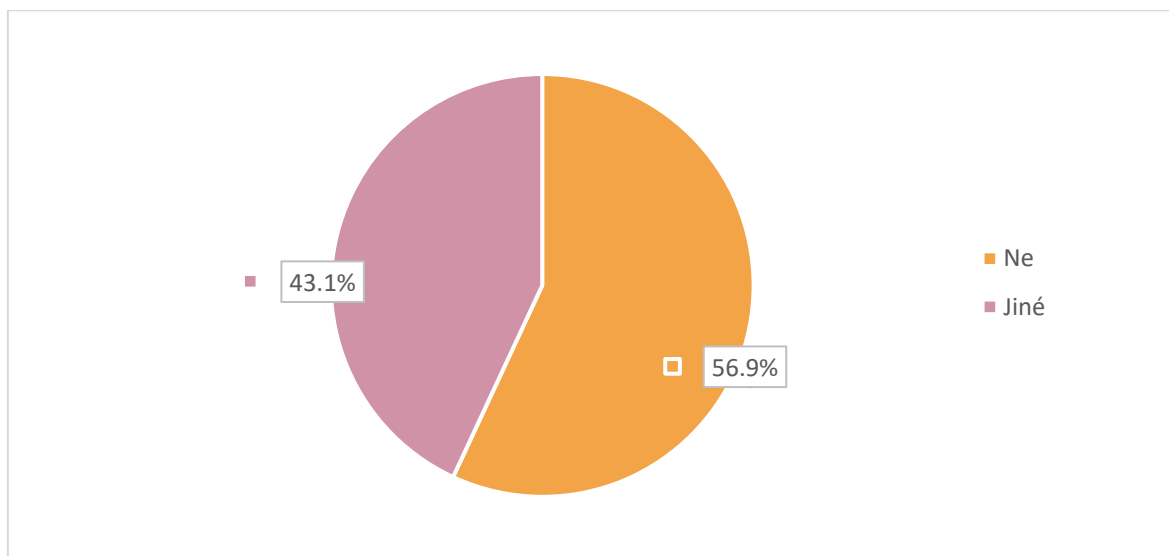
V této otázce si měli respondenti představit, že by měli do zaměstnání přijmout člověka, který má tetování.

Většina respondentů (67,1 %) uvedla, že by ho rozhodně přijali, 3 % účastníků výzkumu by ho přijalo pod podmínkou, že bude tetování nosit zakryté.

Poměrně velká část respondentů (29,6 %) se shodla, že by záleželo, o jakou pozici a v jakém odvětví by se jedinec ucházel. Devět respondentů uvedlo, že by člověka s tetováním rozhodně nepřijali. Tyto výsledky korespondují se skutečností, že někteří jedinci s tetováním měli při hledání zaměstnání problém a nebyli přijati, případně byli přijati s podmínkou, že budou tetování skrývat.

Otázka č. 2: Existuje podle Vás pracovní odvětví, kam viditelné tetování (na obličeji, krku, hřbetu ruku) nepatří? Pokud si myslíte, že ano, vyberte prosím možnost jiné a uveďte příklad(y) takových odvětví.

Tato otázka zjišťovala, jestli zda si lidé myslí, že viditelné tetování do některých pracovních odvětví nepatří. Jednalo se o otázku otevřenou, aby respondenti měli možnost volné a třeba delší odpovědi. Velká část respondentů využila možnosti napsat na dnešní situaci vlastní názor.

Graf 33 – Existují podle respondentů zaměstnání, kam nepatří viditelná tetování?

Na otázku odpovědělo 1996 respondentů, že si nemyslí, že takové pracovní odvětví existuje – z toho 1250 má tetování a 746 nemá tetování. Zbýlých 1510 respondentů (1042 bez tetování a 468 s tetováním) zvolilo možnost jiné. Ne u všech tato odpověď ale znamenala, že si myslí, že do určitých pracovních odvětví viditelné tetování nepatří.

Bylo potřeba odpovědi roztrždit. Část odpovědí by se dala zařadit od kategorie „Nezáleží na tom kde, ale co.“ Takové odpovědi většinou nezahrnovali žádné konkrétní odvětví nebo pracovní pozici. Respondenti uváděli, že nezáleží na tom, kde tetování je, ale jak je velké a o jaký se jedná motiv. Níže uvádím pár příkladů takových názorů.

„Myslím, že spíš záleží na tom, co má člověk vytetované spíš než kde. Když bude mít někdo na ruce kytičku nebo lebku tak je to pak velký rozdíl.“ (respondent č. 622)

„Skor záleží ČO má vytetované. Brána do Osvienčimu je nevhodná v každém zaměstnaní.“ (respondent č. 1719)

„Nemyslím, že ani tak vadí fakt, že to je tetování, jako vytetovaný motiv. Asi málokdo by zaměstnal člověka s vulgárními, či nějakým způsobem nekorektními kerkami na viditelném místě například ve škole. Pokud je to však nezávadný motiv, myslím si, že je to záležitost samotného člověka a nikoho svými kerkami neobtěžuje.“ (respondent č. 2208)

„Osobně si nemyslím že záleží na odvětví jako spíše na tom, co má kdo kde vytetované. Pokud má někdo na obličeji/krku něco vulgárního/urážlivého/kontroverzního, je to pochopitelné.“ (respondent č. 2274)

Další odpovědi by se daly sdružit do kategorie „Práce, kde dochází ke styku s klienty.“ Ani v těchto odpovědích nezmiňovali respondenti konkrétní pracovní pozice.

„Pozice práce s klientem za předpokladu, že to klienta odradí. Nehledě na mém názoru na tetování má klient přednost.“ (respondent č. 92)

„Jakékoliv, kde je nutný osobní kontakt s klienty. V takových případech je podle mě lepší tetování skryt, protože ze zkušenosti vím, že někteří lidé mají proti tetování předsudky.“ (respondent č. 883)

„Povolání, ve kterých je potřeba reprezentativní vzhled kvůli styku s klienty – to samé by ale platilo i pro výstřední účes či extravagantní oblečení.“ (respondent č. 2823)

Respondenti také explicitně zmiňovali, že se viditelné tetování nehodí při práci se starými lidmi, kteří mají k tetování jiný vztah a mnoho předsudků:

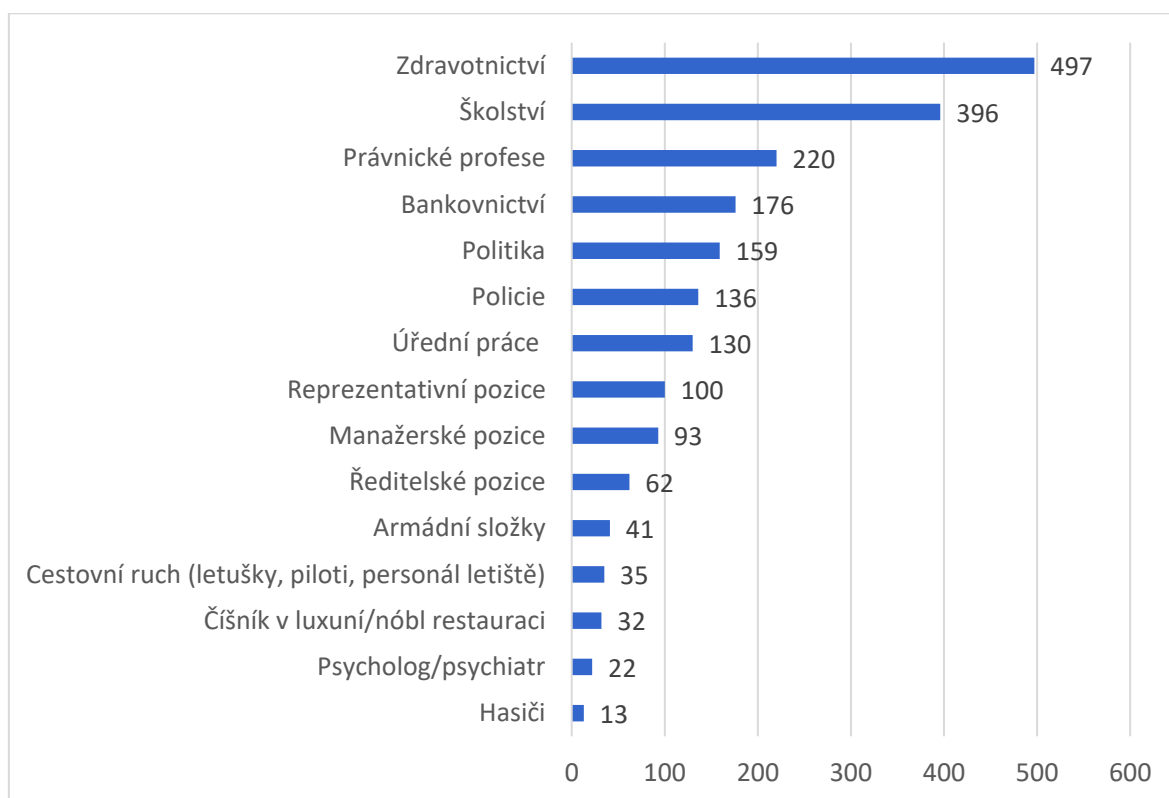
„Nevím, jde o vzor, co by bylo obsahem tetování. Ale určitě například u lékařů je to aktuálně sporné, protože starší generace nevěří často potetovaným lidem.“ (respondent č. 2374)

„Přijde mi, že jediné, kde se to nehodí je práce se starými lidmi. Ne že by tetování nějak vadilo, ale spousta z nich to ještě nechápe že to není nic špatného...ale i to za pár let vymizí.“ (respondent č. 1571)

Je zajímavé, že v porovnání s otázkou předchozí si některé odpovědi zdánlivě odporují. Z respondentů, kteří v předchozí otázce uvedli, že by rozhodně přijali do

zaměstnání člověka s tetováním jich 580 uvedlo zaměstnání, které by neměl vykonávat člověk, který má viditelné tetování. Z toho lze vyvodit, že tetování na viditelných místech jsou stále ještě podle některých překážkou pro získání určitých pracovních pozic, zatím co tetování, které vidět není, nikomu nevádí. Jde tedy spíše o vizuální stránku tetování než o motivaci, proč si lidé tetování pořizují.

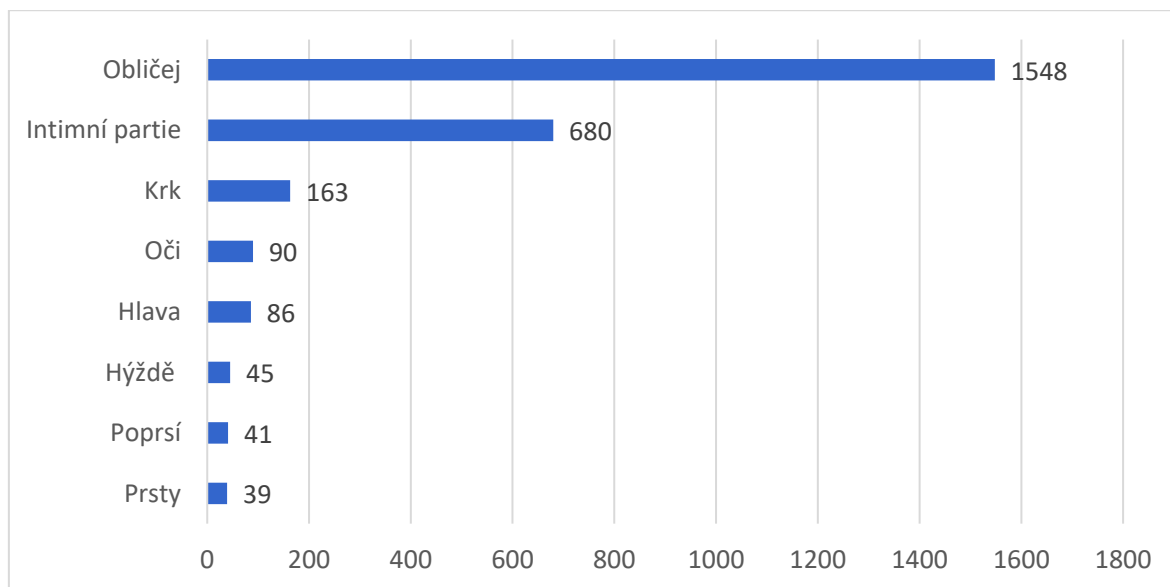
Na tabulce níže můžete vidět, která konkrétní odvětví či pozice, kde by se viditelné tetování nemělo objevovat, zmiňovali respondenti nejčastěji.

Graf 34 – Pracovní odvětví a pozice, v nichž by se nemělo vyskytovat viditelné tetování

Podle 497 respondentů viditelné tetování nepatří do zdravotnictví – u lékaře, u sestřičky či v nemocnici jim taková tetování připadají nepatřičná. Druhé nejčastěji zmiňované odvětví pak bylo školství – z důvodů, že výrazné tetování by mohlo děti děsit, a případně jim přinášet nevhodný vzor do života. Často zmiňované byly pracovní pozice, které jednají s lidmi nebo se od nich očekává určitá míra reprezentativnosti. Tetování by tuto reprezentativnost mohlo značně poškozovat. Na druhou stranu se respondenti z velké části shodli, že schovaná tetování nejsou absolutně žádným problémem.

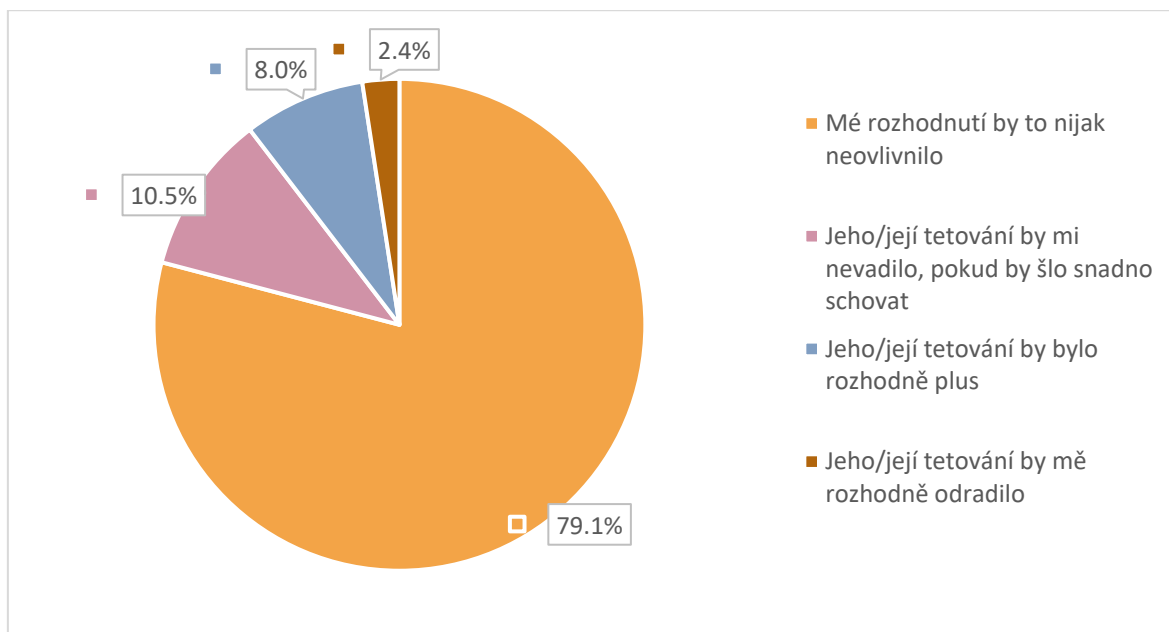
Otázka č. 3: Existuje nějaká část těla, kde tetování považujete za nepřijatelné? Pokud ano, o jakou část těla se jedná?

Graf 35 – Tělesné partie, na kterých respondenti považují tetování za nepřijatelné

Jednoznačně nejvíce respondentů (44,2 %) uvedlo obličej. Tetování v obličeji považují lidé za neestetické, nepatřičné a nevkusné. Tetování respondenti také zmiňovali obličej v souvislosti s tím, že oni sami by si ho potetovat nenechali, ale rozhodnutí ostatních respektují. Druhé nejčastěji zmiňované byly dámské i pánské pohlavní oblasti.

Otázka č. 4: V případě volby budoucího životního partnera by jeho/její tetování nějak ovlivnilo Vaše rozhodnutí?

Graf 36 – Ovlivnilo by tetování výběr budoucího partnera?

Tato otázka byla uzavřená, bylo možné vybrat pouze jednu možnost. Většina respondentů (79,1 %) odpověděla, že by na tom jejich rozhodnutí nijak nezáviselo. Velice vyvážený byl poměr odpovědí mezi jedinci s tetováním (1459 odpovědí) a bez (1324 odpovědí).

Odpověď	Respondenti bez tetování	Respondenti s tetováním
Mé rozhodnutí by to nijak neovlivnilo	73,5 %	84,9 %
Jeho/její tetování by mi nevadilo, pokud by šlo snadno schovat	17,4 %	3,3 %
Jeho/její tetování by bylo rozhodně plus	4,4 %	11,8 %
Jeho/její tetování by mě rozhodně odradilo	5,8 %	0 %

Tabulka 4 – Odpovědi respondentů s tetováním a bez tetování uvedené v procentech

Že by tetování bylo rozhodně překážkou k potenciálnímu vztahu odpovědělo 4,8 % respondentů bez tetování, u potetované části respondentů se tato odpověď ze zjevného důvodu nevyskytla ani jednou. Téměř pětina (17,4 %) respondentů bez tetování uvedla, že by tetování ve vztahu za překážku nepovažovali, pokud by šlo snadno schovat. Stejnou odpověď zvolilo pouze 3,3 % respondentů s tetováním, naopak více se potetovaní respondenti přikláněli k odpovědi, že tetování potenciálního partnera by znamenalo plusové body (11,8 %). Za plusové body považuje tetování pouze 4,4 % respondentů bez tetování. Lze tedy shrnout, že na tetování se většina lidí nedívá jako na překážku ve vztahu.

Otázka č. 5: Myslíte si, že jednou bude tetování běžnou součástí lidských životů a na tetované se nebude pohlížet s předsudky? Vadilo by Vám, kdyby s Vámi například v bance hovořil výrazně potetovaný člověk? Máte názor na budoucnost tetování a jeho nositelů, o který byste se rád/a podělil/a? Děkuji za odpovědi

Vzhledem k velkému množství vyplněných dotazníků nebylo možné odpovědi na tuto otázku kategorizovat, nicméně níže uvádím pár odpovědí, které mě zaujaly svou myšlenkou nebo jasným vyjádřením názoru.

„Domnívám se, a tedy i doufám, že v dnešní době už je tetování běžnou součástí lidských životů, alespoň v mém okolí a mé generaci. Na tom, zdali má člověk tetování, nezáleží. Na čem záleží, je fakt, jestli dělá svou práci dobře a chová se slušně k ostatním lidem.“
(respondent č. 7)

„Myslím, že tetování už dávno součástí běžného života je. To, že je na některých prac. pozicích tetování nevídané, není nic neobvyklého. Stejně je to i s piercingy ale nemusíme chodit ani tak daleko, na mnohé pozice nechtějí vzít žadatele, kteří zkrátka nevypadají dostatečně reprezentativně (nadváha, zkažený chrup, cokoliv jiného). Bohužel, dnešní svět je plný předsudků a opravdu nemusí jít zrovna o tetování.“ (respondent č. 85)

„Hlavním problémem je podle mě to, že spousta lidí si myslí, že kdo má tetování, tak je zločinec nebo něco takového. Zním ale spoustu potetovaných lidí a nikdo z nich ve vězení nebyl a jsou to moc milí lidé. Naštěstí se tetování stává čím dál tím populárnější a má ho čím dál víc lidí, takže by to za chvíli mohlo být už zcela normální.“ (respondent č. 138)

„No vzhledem k tomu, že v dnešní době tolerujeme různá pohlaví, sexuální orientaci, různé úchylky, tak mě překvapuje, že se stále pozastavujeme nad takovou maličkostí jako je tetování, které je neškodné. Obdivuji tatéry, kteří to opravdu umí, v takovém případě to považuji za umění a moc ráda se na taková tetování dívám. Dále obdivuji zaměstnavatele, kteří se nebojí přijmout potetovaného zaměstnance, vždyť to člověku neubírá na jeho inteligenci, šikovnosti a zručnosti. Nevím, proč by mě nemohl ošetřovat lékař s potetovanou rukou, učit učitelka s kérkou na krku či bankovní poradkyně s potetovanou nohou, kterou je vidět v silonkách. Pokud to tetování není rasistické, vulgární či nacistické, tak proč ne.“
(respondent č. 604)

„Ano, vadí a vadilo by mi, kdyby se mnou v bance hovořila potetovaná osoba. Myslím, že tetování se stanou běžnou součástí leda v kriminálech, vězeň potřebuje své číslo. V běžném světě nejspíše ne.“ (respondent č. 651)

„Myslím, že předsudky budou mít lidé vždy. Výrazně potetovaní lidé mi příliš nevadí, jen je obdivuji, že mají takovou odvahu. Každopádně např. ve zdravotnickém zařízení by mi vadilo, pokud by mě ošetřoval nad míru potetovaný zdravotník. Budilo by to ve mně nedůvěru.“
(respondent č. 872)

„Vadilo by mi, kdyby byl bankéř výrazně potetovaný – ztrácí tím na důvěryhodnosti. Nevadí mi malé tetování, vadilo by mi spíš nějaké rozsáhlé, symboly jako je lebka, smrt apod. Pokud je člověk potetovaný něčím takovým a ve velkém rozsahu, chtěl bych to o něm něco vypovídat a já osobně bych mu nevěřila. Předsudky už podle mě nejsou takové, jaké byly třeba před 10 lety. Tetování už má většina, takže společnost je spíše tolerantní, ale samozřejmě všude se najdou výjimky.“ (respondent č. 2590)

„Zaměstnání nedeterminuje povahu a esprit člověka – pokud potetovaný člověk v bance bude člověk na svém místě, tetování ničemu nevadí; pokud bude bankéř nefundovaný buran bez tetování, je samozřejmé, jakou variantu bankéře bude zákazník preferovat :-). Stejně tak pokud mi zachrání život potetovaný lékař, vše je v pořádku a předsudky nejsou potřeba. Každý má jiný vkus a tělo patří jen vám – tetování by tedy mělo být projevem svobodné vůle každého člověka.“ (respondent č. 3347)

6.4 Shrnutí výzkumu

Na závěr praktické části mé bakalářské práce se pokusím sumarizovat výsledky dotazníku a odpovědět na hlavní výzkumné otázky. Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jakou měrou je dnešní společnost s fenoménem tetování ztotožněná. Na toto téma byl realizován výzkum, jehož výsledky jsou podrobně popsány v předchozí kapitole. Použila jsem kvantitativní formu výzkumu – dotazník, na jehož základě mělo být vybráno menší množství respondentů, s nimiž by byly vedeny kvalitativní polostrukturované rozhovory. Ke kvalitativnímu výzkumu ale kvůli velkému množství odpovědí na dotazník a také kvůli situaci v ČR, způsobené epidemií koronaviru COVID-19, nedošlo.

Výzkumné šetření probíhalo formou dotazníku, který byl v elektronické podobě šířen pomocí internetu – a to především sociálních sítí. Výzkumu se dohromady zúčastnilo 3506 respondentů. Při získávání dat jsem se snažila o poměrově stejné zastoupení ve všech věkových skupinách, bohužel i přes mou snahu převažovaly odpovědi od mladších respondentů a nejvíce odpovědí se vyskytlo ve věkové skupině 18-24 let, pravděpodobně proto, že starší lidé se na internetu vyskytují méně.

První výzkumnou otázkou bylo, kolik jedinců v naší společnosti má alespoň jedno tetování? Z výsledků vyplývá, že tetování má 49 % lidí, tedy v podstatě každý druhý. Z výzkumu také vyplývá, že tetování je o něco málo více oblíbené u žen než u mužů. Podle výpočtů na základě mého dotazníku má tetování 49,8 % žen a 42,4 % mužů. Na základě dotazníku mohu také potvrdit, že čím starší populace, tím méně jedinců s tetováním. Ve výzkumu jsem se také tázala respondentů na věk v době prvního tetování. Výsledky ukazují, že tetování je oblíbené hlavně mezi mladšími lidmi. Naprostá většina lidí se nechala potetovat před 25 rokem života. Tento trend se objevuje napříč všemi generacemi. Výjimku tvoří lidé, kterým bylo v době vyplňování dotazníku více než 60 let – ti se nechali všichni potetovat až po 45 roce života.

Druhá výzkumná otázka se již týkala jedinců, kteří tetování mají. Jakou měli respondenti motivaci pro pořízení prvního tetování? Výsledky výzkumu ukazují, že velkou motivací je pro společnost estetická stránka tetování – společnost považuje společnost za líbivé, a právě proto se nechávají tetovat. Necelých 15 % respondentů uvedlo, že pro tetování neměli jinou motivaci, než čistě estetické či dekorativní důvody – tetování tedy slouží i jako

módní doplněk. Z výsledků výzkumu vyplývá, že většina měla pro své tetování hned několik motivací naráz. Tetování si lidé pořizují jako vzpomínku na někoho blízkého, jako symbol názoru, který zastávají či jako připomínku určitých milníků v životě. Lidé mladšího věku si na důkaz pevného pouta pořizují společná tetování – po 45 roce života si nenechal společné tetování vyhotovit žádný z respondentů. Vezmeme-li v úvahu i výsledky otázky, která se respondentů dotazovala, jak si vybrali motiv pro první tetování zjistíme, že v dnešní době se již v podstatě upustilo od tetování motivů, které jsou dostupné v katalogích a klienti chtějí obrázek, který je osobitý a má specifický význam pouze pro ně. Výsledky výzkumu dokazují, že tetování v dnešní době je výrazem individuality.

S touto výzkumnou otázkou souvisí i otázka, zda je tetování spontánním rozhodnutím či dobře promyšlenou akcí. Musím přiznat, že mě překvapilo, kolik respondentů odpovědělo, že jejich první tetování vzniklo spontánně. Bezmála pětina respondentů uvedla, že jejich první tetování vzniklo pod vlivem impulsivního jednání. Zároveň se neprokázala vyšší míra touhy nechat si tetování odstranit či nějakým způsobem upravit. Většina respondentů si dle výsledků grafu ale tetování rozmyšlela mezi několika týdny až roky. Z toho můžeme usoudit, že tetování je spíše záležitostí, kterou si lidé důkladně promýšlejí.

Třetí výzkumnou otázkou bylo, zda se po aplikaci tetování nějakým způsobem mění vztahy okolí k potetovaným jedincům. Považovala jsem za důležité pro tuto výzkumnou otázku také zjistit, jakým způsobem jsou vnímána tetování okolím. Naprostá většina respondentů uvedla, že se setkává převážně s pozitivními reakcemi na svá tetování. Případy, kdy se respondentům dostává negativních reakcí na tetování či kdy je tetování dokonce podnětem k nepříjemným pohledům a diskriminaci, je opravdu minimální množství.

Tato skutečnost úplně nekoresponduje s výsledky pro netetovanou část respondentů, kterých jsem se dotazovala, jaký mají obecně názor na tetování. Podle těchto výsledků by se respondenti s tetováním měli častěji setkávat s negativními názory na svá tetování. Možných příčin této neshody je několik. Je možné, že velkou část tetování mají jedinci aplikovanou na místech, která nejsou běžně viditelná a ukazují je pouze vybraným jedincům. Z opačné strany je možné, že lidé bez tetování respektují osobní rozhodnutí ostatních, nebo v rámci zachování příjemné atmosféry neřeknou upřímný názor na tetování, které vidí. Napovídala by tomu i skutečnost, že téměř 90 % netetované populace se vyjádřila, že přítomnost tetování

nehraje roli při tvoření názoru na jeho nositele. Některým lidem tedy možná tetování vadí či ho považují za zbytečné, ale tolerují ho natolik, že to neovlivní jejich vztah k tetovanému.

Vraťme se zpět k zodpovězení třetí výzkumné otázky. Zhruba pětina účastníků výzkumu zaznamenala změnu chování okolí poté, co si pořídili tetování, ať už trvalou či přechodnou. Pět procent respondentů zaznamenalo přechodnou změnu k horšímu – o takovou změnu se jednalo výhradně u členů rodiny, kteří si časem zvykli a vztahy se opětovně zlepšily. Stejný počet respondentů zaznamenal změnu k lepšímu – získání tetování jim buď pomohlo lépe zapadnout do společnosti, v které se pohybují nebo se jednou pro vždy vyčistilo ovzduší v rodinných kruzích, přičemž rodinní příslušníci uznali, že na tetování vlastně není nic špatného. Pouze dvě procenta respondentů zaznamenala, že se vztahy s okolím zhoršily – většina z těchto respondentů má více než 4 tetování, je tedy pravděpodobné, že se vykytují v prostředí, kde tetování není obecně dobře přijímáno. Naprostá většina respondentů vypověděla, že se vztahy s okolím nijak nezměnily.

Čtvrtá výzkumná otázka by si zasloužila podrobnější prozkoumání – jedná se o složitější téma, než jsem předpokládala a bylo by vhodné na bázi této otázky realizovat samostatnou studii. Odpověď na otázku, zda tetování ovlivňuje či může ovlivnit sociální status jedince v zaměstnání, jsem hledala pomocí několika dílčích otázek pro tetovanou i netetovanou skupinu respondentů.

Pomocí první dílčí otázky jsem zjišťovala od respondentů s tetováním, zda měli někdy potíže při hledání zaměstnání, způsobené tetováním. Většina respondentů neměla s přijetím do zaměstnání kvůli tetování problém, a to i v případě, že se jednalo o tetování na viditelných místech jako je obličej, krk nebo hřbet ruky. Zhruba 6 % respondentů se setkala s potížemi při hledání zaměstnání. Tento výsledek poukazuje na určité znevýhodňování lidí s tetováním. V rámci kvalitativního výzkumu jsem plánovala hlouběji prozkoumat, u jakých pracovních odvětví či pozic bylo tetování překážkou a proč – jsou překážkou pouze viditelná tetování, nevhodné motivy nebo se jedná o tetování obecně? Vzhledem k tomu, že kvalitativní výzkum nakonec neproběhl, máme pouze omezené informace. S jistotou lze říci, že naše společnost stále není připravena vídat tetování všude a bez negativních názorů či předsudků.

V závěrečné společné sekci jsem položila dvě otázky, zaměřené na Tetování v zaměstnání. V první z nich si měli respondenti představit, že by měli do zaměstnání přijmout člověka, který má tetování. Ze všech respondentů uvedlo 3,3 % že by ho buď nepřijali, nebo přijali s podmínkou, že musí mít tetování zakryté – tito lidé nejsou ochotni tolerovat tetování v zaměstnání. Pracují lidé, kteří tetování v zaměstnání nepřipouští, v určitých pracovních odvětvích, nebo se jejich odmítání týká všech tetování na pracovišti? I zde bylo cílem zjistit více podrobností během kvalitativního výzkumu.

Druhá otázka v závěrečné části, která se vázala na čtvrtou výzkumnou otázku, zněla takto: „*Existuje podle Vás pracovní odvětví, kam viditelné tetování (na obličeji, krku, hřbetu ruky) nepatří?*“ Více než polovina respondentů (56,9 %) se domnívá, že takové odvětví neexistuje – tedy je pro ně naprosto v pořádku vidat tetování ve všech pracovních odvětvích. K této odpovědi se přikláněli převážně respondenti s tetováním, ovšem i více než 40 % respondentů bez tetování. Část respondentů zastává názor, že nezáleží na tom, kde má člověk tetování, ale spíše na motivu, který má vytetovaný. Zvětšený motiv totiž samozřejmě určitým způsobem odráží charakter, povahu či názory jedince.

Z výzkumu tedy vyplývá, že velká část společnosti se domnívá, že v určitých oblastech stále nemá tetování místo. Jedná se především o povolání, která souvisí s vlivem a respektem. Povolání, která by měla na společnost působit důvěryhodně. Povolání, kde je potřeba reprezentativního vzhledu a pochopení by se na takovém místě nedostalo ani výstřednímu účesu, líčení či oblečení. Mezi konkrétní pracovní obory a pozice zmiňované respondenty patří zdravotnictví, školství, právnické profese, bankovníctví, politika, policie a práce úředního charakteru.

Komplexní odpověď na pátou výzkumnou otázku „*Jaký mají jedinci bez tetování názor na tetování a tetovanou část populace?*“ jsem také hledala v několika položených otázkách. Z výzkumu vyplývá, že většina respondentů bez tetování nahlíží na tetování spíše pozitivně, obzvlášť na tetování, která mají pro nositele individuální význam. Velká část respondentů zastává názor, že se jedná o jev, který čistě soukromou záležitostí a nikdo by neměl mít potřebu a právo za to někoho odsuzovat či dokonce diskriminovat. Téměř 90 % respondentů uvedlo, že skutečnost, že má člověk tetování nijak neovlivňuje jejich názor. Více než polovina respondentů někdy zažila moment překvapení při zjištění, že má nějaká

konkrétní osoba tetování – tento výsledek poukazuje na skutečnost, že lidé stále nepřijímají tetování jako zcela běžnou věc, ale že očekávají určité predispozice k tomu, aby se jedinec nechat potetovat. Většina respondentů také uvedla, že v případě, že by potenciální partner měl tetování, nijak by to neovlivnilo jejich rozhodnutí. Několik respondentů upozornilo na to, že by spíše záleželo na tom, co má člověk vytetované a že jim tato možnost odpovědi chybí. Já takovou odpověď ne zvolila jako možnost úmyslně, protože si myslím, že tetování odráží charakter a psychický svět jedince – v okamžiku, kdy nám vadí význam nebo symbolika tetování, si velice pravděpodobně nebudeme s daným jedincem rozumět.

Jedním z cílů výzkumu bylo potvrdit myšlenku, že tetování je v současné moderní době fenoménem, ale společnost v České republice se k jejímu přijetí staví opatrně a jedinci s tetováním stále narážejí na překážky v podobě negativního přijetí – tuto myšlenku se podařilo výzkumem potvrdit.

Závěrem bych ráda zmínila několik výzkumných oblastí, které bych v budoucnosti ještě ráda prozkoumala hlouběji pomocí kvalitativních rozhovorů.

- Podrobnější analýza výběru motivu pro tetování a samotný motiv pro tetování
- Proč si respondenti nechali aplikovat první tetování na místo, které se dá snadno schovat?
- U jakých pracovních pozic a v jakých odvětvích je tetování reálným problémem?
- Jak se projevuje diskriminace kvůli tetování?
- Podrobnější kvalitativní výzkum skutečnosti, že jedna pětina respondentů není s některým svým tetováním spokojená

Závěr

Tetování je jedním z nejstarších způsobů zdobení těla. Prošlo si dlouhým vývojem odlišným v různých koutech světa a postupně se stávalo fenoménem moderní společnosti. I když o něco později než v USA, stalo se i u nás trendem, který oslovuje jedince všech společenských vrstev. Tetovacích salonů vzniká čím, dál víc, navštěvuje je rozmanitá klientela a z tatérů se stávají umělci – nelze popřít, že pod rukama některých tatérů vznikají na kůži zvěčněná umělecká díla. Tetování už není stigma, neodsouvá jedince na okraj společnosti, ale naopak se stává individualizačním prvkem a někdy až módním doplňkem.

V teoretické části této práce jsem shromáždila poznatky o tetování, o symbolice a hlavních funkcích tetování, o historii tetování v různých částech světa. Dále jsem se v práci zabývala motivací jedince pro pořízení tetování, vynálezem tetovacího strojku, tetováním a trendy ze světa tetování v dnešní době. Shromáždila jsem informace o založení tetovacího salonu, zmínila možná rizika při aplikaci tetování a uvedla možnosti odstranění tetování.

U nás byl vývoj tattoo scény významně ovlivněn nacistickým Německem, které tetování zneužívalo k označování vězňů v koncentračních táborech. Následně bylo komunistickým režimem striktně zakazováno a lidé, kteří tetování měli byli ostrakizováni. Po Sametové revoluci se tetování stalo symbolem rebelie a svobody, začalo docházet k uvolňování a předsudky, že tetování patří na okraj společnosti se začaly pomalu vytrácet. Výzkum dokazuje, že v dnešní době je tetování běžnou a častou záležitostí. Ačkoli většina společnosti ho již dnes přijímá pozitivně či zaujímají neutrální postoj, jsou stále lidé, kteří jej odmítají tolerovat, natož ho považovat za normální jev. Procento lidí, v nichž tetování vyvolává negativní konotace je ovšem velmi malé. Je nutné si připomenout, že lidé jen těžko budou mít na cokoli stoprocentně jednotný názor – vždy se najdou jedinci, kteří budou mít názor jiný, opačný.

Jsem si vědoma, že můj výzkum měl určité limity – všechny otázky se mi nepovedlo formulovat tak, aby vyzněly, jak jsem si představovala a nebyl realizován ani kvalitativní výzkum, který měl poskytnout dodatečné zpřesňující informace. Přesto si myslím, že se mi podařilo získat dostatečně velké množství respondentů na to, aby výsledky výzkumu odraželi skutečnost a aby byl výzkum přínosem v této oblasti. Věřím, že zjištěné poznatky jsou poučné a mohou být podnětem pro další výzkumy.

Tato problematika je jen velmi málo prozkoumána, stojí spíše mimo oblast vědeckého zájmu. V češtině existuje jen velmi málo pramenů, z kterých by se daly čerpat informace o tetování ve společenském kontextu. Čerpat a aplikovat informace získané ze zahraniční literatury na naši společnost nelze. Přesto, nebo možná právě proto, si myslím, že by si téma tetování v kontextu sociálního jevu zasloužilo více pozornosti. Fenomén tetování považuji za zajímavý a složitý – v budoucnu bych se mu ráda věnovala více.

Seznam použitých informačních zdrojů

Adamakos, Tess. 2019. All you need to know about black light tattoos, according to tattoo artists. *Inked Mag.* [Online] 4. 1 2019. [Citace: 1. února 2020.] Dostupné z: <https://www.inkedmag.com/original-news/black-light-tattoos-uv-ink-guide>.

Angel, Elayne. 2011. *The Piercing Bible: The Definitive Guide to Safe Body Piercing.* United States : Potter/Ten Speed/Harmony/Rodale, 2011. 978-1-58091-193-1.

Banks, Joseph. 1997 . *The Endeavour Journal of Sir Joseph Banks.* [Ebook] Sydney : University of Sydney Library , 1997 .

Barron, Lee. 2017. *Tattoo Culture: Theory and Contemporary Contexts.* místo neznámé : Rowman & Littlefield Publishers, 2017. 978-1783488261.

Bezr, Ondřej. 2015. Český malíř Lindauer se stal mezi potetovanými Maory ikonou. *iDnes.* [Online] 3. srpna 2015. [Citace: 5. dubna 2020.] Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/malir-linadauer-mezi-maory.A150803_104751_literatura_ob.

Blatný, Marek. 2003. *Temperament, inteligence, sebepojetí.* Brno : Psychologický ústav AV ČR Brno, 2003. 80-86620-05-0.

Blatová, Marcela. 1995. *Chování člověka a jeho odraz na zdobení lidského těla tetováním.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1995.

Brown, Mark. 2018. World's earliest figural tattoos discovered on Gebelein mummies. *The Guardian.* [Online] 1. 3 2018. [Citace: 7. března 2019.] Dostupné z: <https://www.theguardian.com/fashion/2018/mar/01/worlds-earliest-figural-tattoos-gebelein-mummies-british-museum>.

Buck, Peter Henry. 1963. *Vikingové jižních moří.* Praha : Orbis, 1963. 11-079-63.

Červinková, Michaela. Mikrodermální piercing (dermal anchor). *Chilli piercing Michaela Červinková.* [Online] [Citace: 23. března 2019.] Dostupné z: <http://www.chillipiercing.cz/blog/mikrodermalni-piercing/>.

Česká televize. 2014. *Objektiv - iVysílání.* [Video] Prague : Česká televize, 16. 3 2014.

- Chráska, Miroslav. 2016.** *Metody pedagogického výzkumu*. Praha : Grada Publishing, 2016. 978-80-247-5326-3.
- Darwin, Charles. 1955.** *Cesta kolem světa*. Praha : Mladá fronta, 1955.
- DeMello, Margo. 2014.** *Inked: Tattoos and Body Art around the World [2 volumes]*. Santa Barbara, CA : ABC-CLIO, 2014. 978-1-61069-075-1.
- Ferguson, Henry a Procter, Lynn. 1998.** *Umění tetování*. Praha : Rebo Productions, 1998. 80-7234-028-X.
- Fialová, Ludmila. 2006.** *Moderní body image: jak se vyrovnat s kultem štíhlého těla*. Praha : Grada Publishing, 2006. 978-80-247-6015-5.
- Fiksa, Radek. 2011.** *Tetování*. Žďár nad Sázavou : Bodyart Press, 2011. 978-80-87525-00-5..
- Fiksa, Radek. 2009.** *Encyklopedie Bodyartu*. Žďár nad Sázavou : Sowulo Press, 2009. 978-80-903957-4-9.
- Gemori, Roberto. 2011.** *The Polynesian Tattoo Handbook*. místo neznámé : Tatootribes, 2011. 8890601655.
- Gilbert, Steve. 2001.** *The Tattoo History Source Book - An Anthology of Historical Records of Tattooing Throughout the World*. New York : Juno Books, 2001. 978-1890451066.
- Grogan, Sarah. 2000.** *Body image: psychologie nespokojenosti s vlastním tělem*. Praha : Grada, 2000. 80-7169-907-1.
- Handy, Willowdean Chatterson. 2012.** *Tetování na Markézách*. Žďár nad Sázavou : Bodyart Press, 2012. 978-80-87525-05-0.
- Hell. Tělesné modifikace. Hell.** [Online] [Citace: 8. ledna 2020.] Dostupné z: <https://hell.cz/modifikace/#split-jazyka>.
- , **Tělesné modifikace. Hell.** [Online] [Citace: 3. ledna 2020.] Dostupné z: <https://hell.cz/modifikace/#ear-pointing>.
- Hemingson, Vince. 2010.** *Tetování - Katalog motivů: Základní příručka body-artu*. Praha : Slovart, 2010. 978-80-7391-403-5.

Hicinbothem, J., Gonsalves, S. a Lester, D. 2006. Body Modification and Suicidal Behavior. *Death Studies*. 2006, Sv. 30, 4, stránky 351-363.

HSHMP. 2018. Postup při zřizování provozovny pro výkon činnosti epidemiologicky závažné. *Hygienická stanice hlavního města Prahy*. [Online] 27. června 2018. [Citace: 6. února 2020.] Dostupné z: http://www.hygp Praha.cz/dokumenty/postup-pri-zrizovani-provozovny-pro-vykon-cinnosti-epidemiologicky-zavazne--3707_3707_161_1.html.

Hudson, Karel. 2009. *Living Canvas: Your Total Guide to Tattoos, Piercings, and Body Modification*. místo neznámé : Basic Books, 2009. 978-1-58005-288-7.

Inkdividual. Mikrodermální piercing. *Inkdividual*. [Online] [Citace: 25. března 2019.] Dostupné z: <https://www.inkdividual.cz/piercing/mikrodermalni-piercing/>.

—. Surface piercing. *Inkdividual*. [Online] [Citace: 5. března 2019.] Dostupné z: <https://www.inkdividual.cz/piercing/surface-piercing/>.

Jarůšek, Ondřej. 2016. Japonská rituální sebevražda seppuku: Čestná smrt samurajů doprovázená nepředstavitelným utrpením. *Refresher*. [Online] 26. září 2016. [Citace: 16. února 2020.] Dostupné z: <https://refresher.cz/36494-Japonska-ritualni-sebevrazda-seppuku-Cestna-smrt-samuraju-doprovazena-nepredstavitelnym-utrpenim>.

Jewell, Tim. 2019. Tongue Splitting: Procedure, Risks, Benefits, Cost, and More. *Healthline*. [Online] 28. června 2019. [Citace: 3. února 2020.] Dostupné z: <https://www.healthline.com/health/body-modification/tongue-splitting>.

KHS. 2002. Malování hennou. *Krajská hygienická stanice Středočeského kraje se sídlem v Praze*. [Online] 2002. [Citace: 6. února 2020.] Dostupné z: http://www.khsstc.cz/dokumenty/malovani-hennou_1492_160_1.html.

Kitamura, Takahiro a Kitamura, Katie M. 2003. *Tattoos of the Floating World: Ukiyo-e Motifs in the Japanese Tattoo*. místo neznámé : KIT Publishers, 2003. 978-9074822459.

Krupa, Viktor. 1988. *Polynézia*. Bratislava : Obzor, 1988. 65-005-88.

Krutak, Lars. 2000. TATTOOS OF THE HUNTER-GATHERERS OF THE ARCTIC. *Lars Krutak Tattoo Anthropologist*. [Online] 2000. [Citace: 9. března 2020.] Dostupné z: <https://www.larskrutak.com/tattoos-of-the-hunter-gatherers-of-the-arctic/>.

Lorenc, David. 2009. Velká pětka nejdrsnějších motorkářských gangů. *iDnes*. [Online] 19. 10 2009. [Citace: 22. ledna 2019.]

Lowman, Margaret D. 2006. *It's a Jungle Up There: More Tales from the Treetops*. místo neznámé : Yale University Press, 2006. 978-0300108637.

MakinBacon. 2020. The History of Tribal Tattoos (and Why They Are so Popular). *TatRing*. [Online] 15. března 2020. [Citace: 15. září 2020.] Dostupné z: <https://tatring.com/tattoo-ideas-meanings/tribaltattoosincreasingpopularity>.

Mánert, Oldřich. 2018. Nevyčtený příběh z Osvětimi. Tatér vězňů promluvil až krátce před smrtí. *iDNES.cz*. [Online] 8. ledna 2018. [Citace: 25. února 2020.] Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/osvetim-tater-ludwig-eisenberg-pribeh-australie-kniha.A180108_131036_zahranicni_ert.

Marenzi, B. 2004. Body piercing: a patient safety issue. *Journal of Perianesthesia Nursing*. 2004, Sv. 19, stránky 4-10.

Messahel, Ahmed a Musgrave, Ahmed. 2009. Infective complications of tatto-oing and skin piercing. *Journal of Infection and Public Health*. [Online] 2009. [Citace: 01. prosince 2019.] Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1876034109000070>.

MŠMT. Uznávání odborných kvalifikací. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. [Online] [Citace: 6. února 2020.] Dostupné z: https://uok.msmt.cz/uok/ru_detail.php?id=140&dl=cz&flet=C&forg=&ftype=&fpg=1&ftxt=.

Nakonečný, Milan. 1993. *Základy psychologie osobnosti*. Praha : Managment Press, 1993. 80-85603-34-9.

National Geographic. 2018. Nejstarší tetování objeveno na 5000 let starých egyptských mumiích. *National Geographic Česko*. [Online] 2. 3 2018. [Citace: 7. května 2019.] Dostupné z: <https://www.national-geographic.cz/clanky/nejstarsi-tetovani-objeveno-na-5000-let-starych-egyptskych-mumiich-20180302.html>.

Otto, J. 1906. *Ottův slovník naučný, Díl XXV*. místo neznámé : ., 1906. bez ISBN.

Perfect Clinic. Zákroky. *Perfect clinic*. [Online] [Citace: 7. června 2019.] Dostupné z: <https://www.perfectclinic.cz/zakroky/plasticka-chirurgie/>.

Plháková, Alena. 2004. *Učebnice obecné psychologie*. Praha : Academia, 2004. 978-80-200-1499-3.

Přispěvatelé Wikipedie. 2019. Indiáni. *Wikipedie: Otevřená encyklopedie*. [Online] 15. 4 2019. [Citace: 17. dubna 2019.] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Indi%C3%A1ni&oldid=18404481>.

Robley, Horatio Gordon. 2008. *Maorské tetování*. Žďár nad Sázavou : Sowulo Press, 2008. 978-80-903957-1-8.

Rychlík, Martin. 2014. *Dějiny tetování*. Praha : Mladá fronta, 2014. 978-80-201-3286-5.

Rychlík, Martin. 2005. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 80-7106-780-6.

Sanders, Clinton a Vail, D Angus. 2008. *Customizing the Body: The Art and Culture of Tattooing*. Philadelphia : Temple University Press, 2008. 978-1-59213-889-0.

Spennemann, Dirk HR. 2010. *Tetování na Marshallových ostrovech*. místo neznámé : Bodyart Press, 2010. 978-80-903957-0-1.

Spindler, Konrad. 1998. *Muž z ledovce*. Praha : Mladá fronta, 1998. 80-204-0704-9.

Stanley, David. 1999. *Tonga-Samoa Handbook*. Emeryville, CA : Moon Publications, 1999. 1-56691-174-5.

Steward, Samuel M. 1990. *Bad Boys and Tough Tattoos - A Social History of the Tattoo with Gangs, Sailors and Street-Corner Punks*. New York : The Haworth Press, 1990. 0-918393-76-0.

Stirn, Aglaja. 2003. Body piercing: medical consequences and psychological motivations. *The Lancet*. 2003, Sv. 361, stránky 1205-1215.

Tattmag Team. 2020. AMERICAN TRADITIONAL TATTOOS: HISTORY, MEANINGS, ARTISTS & DESIGNS. *TATTMAG*. [Online] 26. června 2020. [Citace: 4. července 2020.] Dostupné z: <https://tattmag.com/american-traditional-tattoo/>.

Tattoo Convention Prague. Tattoo Convention. *Domů - Tattoo Convention Prague*. [Online] [Citace: 16. dubna 2020.] Dostupné z: <http://www.tattoo-convention.cz/>.

van Gennep, Arnold. 2018. *Přechodové rituály: Systematické studium rituálů*. Praha : Portál, 2018. 978-80-262-1374-1.

VŠFN. Informace pro dárce krve - Fakultní transfúzní oddělení. *Všeobecná fakultní nemocnice v Praze*. [Online] [Citace: 6. února 2020.] Dostupné z: <https://www.vfn.cz/pacienti/kliniky-ustavy/fakultni-transfuzni-oddeleni/informace-pro-darce-krve/>.

Watkins, Jack. 2010. *Tattoo: Symbols and Meanings*. London : Amber Books, 2010. 978-1435127012.

Whitlock, Flint. 2016. *Buchenwald : peklo na kopečku*. Praha : Grada Publishing, 2016. 978-80-271-9316-5.

Wikipedia contributors. 2019. Borneo. *Wikipedia The Free Encyclopedia*. [Online] 5. 1 2019. [Citace: 14. ledna 2019.] Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Borneo>.

—, 2019. Mehndi. *Wikipedia The Free Encyclopedia*. [Online] 8. 1 2019. [Citace: 15. ledna 2019.] Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Mehndi>.

—, 2019. Taiwan. *Wikipedia The Free Encyclopedia*. [Online] 12. 1 2019. [Citace: 15. ledna 2019.] Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Taiwan>.

—, 2020. Yakuza. *Wikipedia The Free Encyclopedia*. [Online] 5. 1 2020. [Citace: 3. února 2020.] Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Yakuza&oldid=966266131>. 966266131.

Wohlrab, Silke, Stahl, Jutta a Kappeler, Peter. 2007. Modifying the body: Motivations for getting tattooed and pierced. *Body image*. [Online] Duben 2007. [Citace: 6. března 2020.] https://www.researchgate.net/publication/5760045_Modifying_the_body_Motivations_for_getting_tattooed_and_pierced.

Zelenka, Jakub. 2016. Policisté mohou mít viditelné tetování, rozhodlo vedení. Ale jen ti bez uniformy. *Lidovky.cz*. [Online] 14. 10 2016. [Citace: 2. července 2020.] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/policiste-mohou-mit-viditelne-tetovani-rozhodlo-vedeni-ale-jen-ti-bez-uniformy.A161012_165627_ln_domov_jzl.

Seznam příloh

Příloha 1 – Vzorový nevyplněný dotazník k bakalářské práci

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Počty respondentů s tetováním a bez v jednotlivých věkových skupinách....	84
Tabulka 2 – Motivace pro tetování u mužů a žen.....	89
Tabulka 3 – Ovlivnění respondentů tetováním v jednotlivých věkových kategoriích.....	113
Tabulka 4 – Odpovědi respondentů s tetováním a bez tetování uvedené v procentech ...	123

Seznam grafů

Graf 1 – Pohlaví respondentů	81
Graf 2 – Věková skupina respondentů	82
Graf 3 – Pracovní status respondentů	83
Graf 4 – Počet respondentů s tetováním a bez tetování.....	84
Graf 5 – Věk respondentů v době aplikace prvního tetování	86
Graf 6 – Věk respondentů (kterým je aktuálně 35 let a více) v době aplikace prvního tetování	87
Graf 7 – Motivace k prvnímu tetování	88
Graf 8 – Volba motivu pro první tetování	90
Graf 9 – Čas na rozmyšlenou před aplikací prvního tetování	91
Graf 10 – Viditelnost prvního tetování.....	92
Graf 11 – Strach před prvním tetováním.....	93
Graf 12– Setkání respondentů se snahou okolí rozhodnutí jim vymluvit	93
Graf 13 – Respondenti a jejich touha po dalším tetování po aplikaci prvního.....	94
Graf 14 – Celkový počet tetování u respondentů, kteří mají více než jedno tetování.....	95
Graf 15 Nejčastější tělesné partie pro aplikaci tetování	96
Graf 16– Návykovost tetování.....	99
Graf 17– Myslí si respondenti s tetováním, že tetování je forma umění?	100
Graf 18– Vyváženosť lidí s tetováním a bez tetování ve společnosti okolo lidí s tetováním	101
Graf 19– Reakce okolí na tetování respondentů.....	102
Graf 20 – Rozhodnutí zaměstnavatelů při zájmu respondentů o zaměstnání.....	103
Graf 21 – Spokojenost respondentů s tetováním	104
Graf 22 – Co by nespokojení respondenti chtěli s tetováním udělat	104
Graf 23 – Příčiny nespokojenosti s tetováním.....	105
Graf 24 - Nejčastější důvody, proč respondenti bez tetování nemají tetování	107
Graf 25 – Názor respondentů bez tetování na tetování	109
Graf 26 – Myslí si respondenti bez tetování, že tetováním je forma umění.....	112
Graf 27– Ovlivňuje respondentův úsudek skutečnost, že má někdo tetování?	113

Graf 28 – Změna negativního názoru na člověka s tetováním	114
Graf 29 – Vyváženost lidí s tetováním a bez tetování ve společnosti okolo lidí bez tetování	115
Graf 30 – Zažili respondenti moment překvapení při zjištění, že má konkrétní osoba tetování?	116
Graf 31 – Kdo respondenty překvapil tím, že má tetování.....	116
Graf 32 – Přijali by respondenti potenciálního zaměstnance, pokud by měl tetování?.....	118
Graf 33 – Existují podle respondentů zaměstnání, kam nepatří viditelná tetování?	119
Graf 34 – Pracovní odvětví a pozice, v nichž by se nemělo vyskytovat viditelné tetování	121
Graf 35 – Tělesné partie, na kterých respondenti považují tetování za nepřijatelné.....	122
Graf 36 – Ovlivnilo by tetování výběr budoucího partnera?.....	123